

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμέλεια
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΦΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκῶν τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 15

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΑΔΑΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΛΟΥΣΙΩΝ Δ'—Ζ'

Εἰσαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π. ΦΑΝΟΥΡΓΑΚΗ
Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

751 D ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΛΟΥΣΙΟΝ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΣΥΜΒΙΒΑΣΙΣ ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΝΑ ΜΑΣ ΥΠΕΝΘΙΜΙΣΗ ΠΑΛΙΑ
ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΣΗΦ.

1. Σήμερον πρέπει νὰ διεξέλθω τὸ τέλος τῆς παραβολῆς τοῦ Λαζάρου. Διότι οἱ μὲν ἴσως νομίζετε ὅτι τὸ ἐτελεύτησαμεν ὅλα, ἐγὼ ὁμοίως δὲν θὰ οὕτως ἐξαπατήσω μὲ τὸ νὰ χρησιμοποιήσω τὴν ὀνομασίαν σας, καὶ οὕτως θὰ σταματήσω. Ἐμέχρι νὰ πάρω κάθε νόημα ποῦ φαίνεται καὶ νὰ φύγω. Ὁπότε καὶ ὁ γεωργός, ὅταν τρυγήθῃ ὅλο τὸ ἄμπέλι, δὲν φεύγει πρὶν νὰ κόψῃ καὶ τὰς ῥόγας. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τώρα διακρίνω ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὰ γράμματα, ἴσως κάτω ἀπὸ φύλλα, κρυμμένα νοήματα, ἔμπρὸς πάλιν νὰ τὰ ἀσπυργήσωμεν μὲ προσοκίην, κορημωσιούσως ἀντὶ δρεπάν. τὸν λόγον. Διότι τὸ μὲν ἄμπέλι ἄφου τρυγήθῃ μιαν φορὰν, μένει γυμνὸν ἀπὸ καρπῶν, ⁷⁵² Α καὶ μόνον φύλλα ἔχει. Τὸ πνευματικὸν ὁμοίως ἄμπέλι τῶν θεῶν Γροσφῶν δὲν εἶναι τὸ ἴδιον. Καὶ ὅλα τὰ νοήματα ποῦ φαίνονται ἂν συλλέξωμεν, πάλιν μένουσιν τὰ περισσώτερα. Πολλοὶ θεοὶ πρὶν ἀπὸ ἡμῶν ὤμνησαν διὰ τὸ θεῖον αὐτὸ, πολλοὶ θὰ ὤμνησεν καὶ μετὰ ἀπὸ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἔστιν ἡμπορέση νὰ ἐξαντήσῃ ὅλον τὸν πλοῦτον. Διότι τὸ εἶδος τῆς περιουσίας αὐτῆς εἶναι τέτοιο ποῦ ἂν ὅσο θεοὶ καὶ ἂν τὴν σκάψῃ, ὅσο περισσότερο θὰ ἀναβλύσῃ τὰ θεῖα νοήματα. Διότι εἶναι πηγὴ ποῦ δὲν στερενεῖ ποτέ.

Καὶ ἔσπευθε θεοὶ καὶ ἐξοφλήσω τὸ χρέος αὐτὸ εἰς τὴν προηγουμένην συγκέντρωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐθεώρησα ὁρθὸν νὰ προσπερῶσωμεν τὰ κατορθώματα τοῦ μακαρίου Βαθόλα καὶ τῆς μετὰ αὐτὸν συντροφίας τῶν ἁγίων μαρτύρων. Ἐ διὰ τοῦτο ἀνεθάλαμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους καὶ τὸ ἐφυλάξαμεν νὰ τὸν ἀποδώσωμεν ἀλόκληρον κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν. Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἄφου ἔκομεν ἀποδώσει τὸν ἔπαινον καὶ εἰς τοὺς πατέρας, οὕτως θεοὶ ἀνάλογον πρὸς τὴν

Γραμματεὺς Συντάξας
Ἱερεὺς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

όσαν των, αλλά ανάλογον πρὸς τὴν ἰσχύην μας ἰκανότητα, νὰ ἀποδώσωμεν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἐπιλόκιον τῆς διηγήσεως. Ἀλλὰ μὴ ἀπακμάτουμε μέχρις οὗτου φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος, ἀφοῦ ἀρκεώμεν τὸν λόγον ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ τὸν ἀφῆραμεν προηγουμένως. Καὶ ποῦ τὸν ἀφῆραμεν; Εἰς τὸ πάρα, ποῦ χωρίζεται τὸς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς.

Ὅταν λοιπὸν εἶπεν ὁ πλοῦσιος, «Πέμφον Ἀδάραρον, ὁ Ἀβραάμ τοῦ εἶπε: Ἐ «Ὑμεῖς μέγα ἐστῆρατε μετὰ ἡμῶν καὶ ἡμῶν, ὅπως οἱ θέλοντες δωρεῖν ἔκωθεν πρὸς ἡμᾶς, μὴ δύνανται, μηδὲ οἱ ἐντεθεὶς ἐκεῖ διαπερῶσι» (Λουκ. 18, 26). Καὶ ἀπεδείξαμεν μὲ πολλὰ λόγια, ὅτι μετὰ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας εἰς τὰ ἴδικά μας ἐπιτεύγματα, καὶ νὰ μὴ ἀραδιόζωμεν τοὺς πατέρας καὶ τοὺς πάππους, καὶ τοὺς προπάππους, οὔτε συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ γνιστοὺς καὶ γείτονας: «Ἀδελφοὶ γὰρ οὐ λύτρωται λύτρωσεται ἄνθρωπος;» (Ψαλμ. 48, 8). Ἀλλὰ ὅσο καὶ νὰ παραλέωσι, καὶ νὰ καθικετεύωσι αὐτοὶ ποῦ ἀπέθανον μὲ ἀμαρτίας, ὅλοι θὰ τὰ εἶπον ἀσπίως καὶ ροταίως. Διότι καὶ αἱ πέντε παρθένοι παρεκάλεσαν τὰς ἑλλας πέντε διὰ λάδι, ὁ ἄλλος δὲν ἔλαβον καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἔκρυπεν εἰς τὴν γῆν τὸ τάλαντον αὐτὸν καὶ ἀπελογίσθη πολλά, ὅμως κατεδικάσθη καὶ ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἔβρεψαν τὸν Χριστὸν ὅταν ἐπινοήσῃ, οὔτε τὸν ἐπόισαν ὅταν ἐδίωξοι, καὶ αὐτοὶ ἐνόμιζαν ὅτι θὰ κατέφρουσαν εἰς τὴν ἁγίαν, ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτοὶ εἶρον συγγνώμην καὶ δικαιολογίαν. Ἄλλοι πάλιν οὔτε νὰ εἶπουν κάτι ἡμῶραρον, ὅπως ἐκεῖνος ποῦ ἦταν ἐνδεδυμένος μὲ ἀκάθαρτα ρούχα, ποῦ ὅταν κατηγορεῖτο, ἐσπία. Καὶ οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ ἄλλος, ποῦ ἐκράτησε κοκκίον εἰς τὸν πλησίον του, καὶ ἀπαίτησε τὸ ἐκατὸν δηνάριον, ἔπειτα ὅταν κατηγορεῖτο ἀπὸ τὸν κύριόν του διὰ σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπίαν δὲν εἶπε τίποτε νὰ εἶπῃ. Ὅποτε λοιπὸν εἶναι φανερόν, ὅτι τίποτε Ἐ δὲν θὰ μῆς ὑπερασπίσῃ ἐκεῖ ἂν δὲν ἔχωμεν ἔργα ἀγαθὰ. Ἀλλὰ εἶτε καθικετεύομεν εἶτε παρακαλοῦμεν εἶτε σιωποῦμεν, πάλιν θὰ ἴδῃς ἔλαβον αἱ καταδικαὶ καὶ αἱ τιμωρίαι. Καὶ ἔστω πως καὶ ὁ πλοῦσιος ὅταν ἐξήγησε διὰ πράγματα ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ κοινά δὲν ἐπίτευξε. Κατ' ἀρχὴν λοιπὸν παρεκάλεσε διὰ τὸν αὐτόν του λέγων, «Πέμφον Ἀδάραρον, μετὰ δὲ οὐκ ἔλαβον διὰ τὸν αὐτόν του, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς του: ἀλλὰ καμῖα παράκλησις δὲν ἐποικισθή. Δεῖ ὅτι ἢ μὲν πρώτη ἦταν ἀδύνατος, 753 ἢ δὲ δευτέρα, διὰ τοὺς ἀδελφοὺς, ἦταν περὶ τῆς. Ἀλλὰ ἂν νομίζετε ἕς ἀκούσωμεν καὶ αὐτὰ τὰ λόγια μὲ μεγάλην προσοκίην. Ὅταν δηλαδὴ ἔνας ὄραον ὁδηγήσῃ εἰς τὴν μέσην τῆς ἀγορᾶς ἕνα κατάδικον καὶ στήσῃ ὄχι μόνον γύρω αὐτὸν καὶ καταπληγῶν

τὸν κατάδικον, τότε ὄλοι τρέχουν μὲ μεγάλην προθυμίαν, ἐπειδὴ θέλουν νὰ ἀκούσωσι τὴν ἐρωτὴν ὁ δικαστῆς καὶ τὴν ἀπαντῆν ὁ κατάδικος. Πολλὸ περισσότερο λοιπὸν πρέπει ἐδῶ νὰ ἀκούσωμεν μὲ προσοκίην τὴν ἑρωτὴν ὁ κατάδικος αὐτός, ἐννοῦ ὁ πλοῦσιος, καὶ τὴν ἀποκρίνηται ὁ δίκαιος δικαστῆς διὰ τοῦ Ἀβραάμ. Διότι δὲν ἐδίκαζεν ὁ πατριάρχης, ἂν καὶ αὐτὸς ἡμιλοῦσε. Ἐ Ἄλλ' ὅπως γίνεται εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια, ὅταν κατηγορούμενοι εἶναι ἡσθαὶ καὶ φονιάδες, οἱ νόμοι τοὺς τοποθετοῦν μακρὰν ἀπὸ τὸν πρόσωπον τοῦ δικαστοῦ, καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ ἀκούωσι τὴν φωνὴν τοῦ κριτοῦ — καὶ εἶναι καὶ αὐτὸ ἔνας ἐξουτελισμὸς μὲ τὸς ἄλλους —, ἀλλὰ κάποιος ἐνδύμενος μεταφέρει τὸς ἐρωτήσεις τοῦ δικαστοῦ καὶ τὸς ἀποκρίσεις τῶν κατηγορουμένων, ἔτσι ἐγένετο καὶ τότε. Δὲν ἦκουεν ὁ κατάδικος τὸν Θεὸν ποῦ ἀπαλοῦσε πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ ἐνδύμενος ἦταν ὁ Ἀβραάμ καὶ μετέφερεν εἰς τὸν δικαζόμενον τὰ λόγια τοῦ δικαστοῦ. Δὲν ἔλεγε δηλαδὴ ἀπ' αὐτοῦ ὅσα ἔλεγον, ἀλλ' ἐδιδάσκειν εἰς αὐτὸν θεῖος νόμος καὶ τοῦ ἔλεγε τὰς οὐρανόσις ἀποφάσεις. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ πλοῦσιος οὔτε νὰ ἀντιμίλῃσῃ ἠμποροῦσε.

2. C Ἄς ἀκούωμεν λοιπὸν μὲ προσοκίην τὰ λεγόμενα. Διότι ἐπιτήδες ἀσκολοῦμαι μὲ αὐτὴν τὴν παραβολὴν, καὶ ἂν καὶ διὰ τετάρτην ἡμέραν ἀσκολοῦμαι δὲν φεύγω ἀπ' αὐτὴν, ἐπειδὴ θέλω ὅτι προέξεται μεγάλη κέρδος ἀπ' αὐτὴν τὴν διήγησιν καὶ εἰς τοὺς πλουσίους καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ εἰς αὐτοὺς ποῦ γογγύζον διὰ τὴν καλοπέρασιν τῶν πονηρῶν καὶ διὰ τὴν πτωχείαν καὶ ἄλιπν τῶν δικαίων, διότι συνήθως τίποτε δὲν σκανδαλίσκει καὶ δὲν ταραξοῖ ὅσον πολλὸς τοὺς πολλοὺς, ὅσον ὅταν οἱ πλοῦσιος ποῦ ζοῦν εἰς τὴν πονηρίαν ἔχουν μεγάλην καλοπέρασιν, ἐνῶ οἱ δίκαιοι ποῦ ζοῦν μὲ ἀρετὴν σπρώχνονται εἰς τὴν ἄκραν πτωχείαν καὶ ὑφίστανται κίλια βάσανα χειρότερα ἀπὸ τὴν πτωχείαν.

D Ἄλλ' ἡ παραβολὴ αὕτη εἶναι ἰκανὴ νὰ προσφέρῃ τὰ φάρμακα καὶ νὰ φρονιματίζῃ τοὺς πλουσίους καὶ νὰ παραγορήσῃ τοὺς πτωχοὺς. Τοὺς μὲν πλουσίους διδάσκει νὰ μὴ ὑπερηφανεύωνται, τοὺς δὲ πτωχοὺς παραγορεῖ διὰ τὰ παρόντα. Καὶ ἐκεῖνος μὲν τοὺς πείθει νὰ μὴ καυχήνται, ὅταν, ἐνῶ ἀμαρτάνουν, δὲν τιμωροῦνται: ἐδῶ, ἐκεῖ ἐκεῖ θὰ συναντήσωσι σκληροτάτην τιμωρίαν, αὐτοὺς δὲ παραγορεῖ διὰ νὰ μὴ ἀνησχοῦν ἀπὸ τὴν καλοπέρασιν τῶν ἄλλων, οὔτε νὰ νομίσουν ὅτι δὲν ὑπάρχει πρόνοια δι' ὅσα μᾶς συμβαίνουν, ὅταν ὁ μὲν δίκαιος ὑποφέρῃ ἐδῶ, ὁ δὲ πονηρὸς καὶ μαλωρμένος ἄνθρωπος ἀπολαμβάνῃ διαρκεῖς εὐτυχίας. Διότι καὶ οἱ δύο θὰ λάβωσι ἐκεῖ ὅτι τοὺς ὀξέζει, ὁ ἕνας τοὺς στεφάνους Ἐ διὰ τὴν ὑπερημίαν καὶ τὴν καρτερίαν, ὁ ἄλλος τὸς καταδικαὶ καὶ

της τιμωρίας δια την πονηρίαν. Αύτην την παραβολήν να την γράψετε και οι πλούσιοι και οι πτωχοί, οι μὲν πλούσιοι εἰς τοὺς τοίχους τοῦ σπιτιοῦ σας, αἱ δὲ πτωχοὶ εἰς τοὺς τοίχους τῆς διανοίας σας. Καὶ ἂν ποτὲ σὴση ἀπὸ τὴν λαομασίαν, να τὴν ἐξαγγράψετε πάλιν ἐπάνω μετὰ τὴν μνήμην σας. Καλύτερα δὲ οἱ πλούσιοι πρὶν τὴν γράψετε εἰς τὸ σπῆτι, γράψατέ τὴν εἰς τὴν διάνοιαν, καὶ να τὴν φέρετε πάντοτε μαζί σας, καὶ θὰ εἶναι διὰ σὺς σκελετὸν καὶ ἀσπυρὴ ἄλλης πίστεως. Διότι ἐάν τὴν ἔκαμιν διαρκῆς 754 Α γραμμὴν εἰς τὴν σκέψιν μας, οὕτε τὰ ἐσχίσματα τῆς παρουσίας ἡμῶν θὰ ἠμποροῦσαν να μᾶς κάνουν υπερηφάνους, οὕτε τὰ λυπηρὰ να μᾶς ταπεινώσουν καὶ να μᾶς γκρεμίσουν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις θὰ φερῶμεθα ὡσαν πρὸς ζωγραφίαν ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους. Ὅπως ἀκριβῆς δηλαδὴ ὅταν βλάπτωμεν ζωγραφισμένον εἰς τοὺς τοίχους πλούσιον καὶ πτωχόν, οὕτε ἐκείνον ζηλοδομεν, οὕτε τὸν πτωχὸν περιφρονούμεν, ἐπειδὴ αὐτὰ ποὺ βλάπτωμεν εἶναι ἡ σκὰ τῶν πραγμάτων καὶ οὐκ τὰ ἀληθινὰ. ἔτσι καὶ ὅταν μᾶς κενὸν καλὰ τὴν φρεσὶν τοῦ πλούτου καὶ τῆς πτωχείας, καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀτιμίας, καὶ ὅλων τῶν ἄλλων καὶ λυπηρῶν καὶ ἐσχισμάτων, θὰ ἀπαλλογοῦμεν B ἀπὸ τὴν ἀναμάλαν ποὺ μᾶς φέρει τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ. Διότι ἅλα αὐτὰ εἶναι τὰ ἐσπαιτὰ καὶ ἀπὸ τὴν σκάν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν ποτὲ ἡ λαμπρότης καὶ ἡ δόξα να καταστήσῃ υπερήφανον τὸν δυνατὸν καὶ γενναῖον ἢ να ταπεινώσῃ τὸν περιφρονημένον.

Ἀλλὰ εἶναι πλέον καιρὸς να ἀκούσωμεν καὶ τὰ λόγια τοῦ πλουτοῦ. «Ἐρωτῶ σε, πῆτερ», λέγει, δηλαδὴ οὐ παρακαλῶ, θέλω, κετεῖνα, εἶνα πέμπης εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατροῦ μου Λάζαρον εἰς γὰρ μοι πέντε ἀδελφοί Ἰνα διαμαρτυρηταὶ αὐτοῖς, ὅπως μὴ ἐλθῶσιν εἰς τὸν τάπον τοῦτον τῆς θεοσύνης. Ἐπειδὴ ἀπέτιξε διὰ τὸν ἑαυτὸν του, παρακαλεῖ δι' ἄλλους. Βλέπει πῶς ἔγινε φιλάνθρωπος καὶ ἡμεροσ ἀπὸ τὴν C τμημασίαν; Αὐτὸς δηλαδὴ ποὺ ἐπεφρονόουσε τὸν Λάζαρον ὅταν ἦταν ἐμπρὸς του, τώρα φροντίζει δι' ἄλλους ποὺ εἶναι μοκρυά. Αὐτὸς ποὺ ἀδικόρουσε δι' αὐτὸν ποὺ ἦταν ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του, τώρα ἐνθυμείται αὐτοὺς ποὺ δὲν βλέπει καὶ ποὺ εὐγενεῖα καὶ γρήγορα ζητεῖ να ὑπάρξῃ κάποια πρόνοια δι' αὐτοὺς, ὅστε να ἀπαλλογοῦν ἀπὸ τὰ κακὰ ποὺ πρόκειται να τοὺς εὐρουν. Καὶ παρακαλεῖ να σταλῇ ὁ Λάζαρος εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατροῦ τοῦ ὁ ὁποῖος οἶκος ἦταν ὁ στίβος δι' αὐτόν, διότι ἐκεῖ εἶχε ἔκτανῃσαι τὸ στάδιον τῆς ἀρετῆς. Ἄς τὸν βλέπουν, λέγει, αὐτὸν ποὺ στεφανώνεται, αὐτοὺς ποὺ τὸν εἶδαν να ἀγωνίζεται. Αὐτοὺς ποὺ ἐγνώρισαν τὴν πτωχείαν καὶ τὴν πέναν του καὶ τὰ χλῖα θάανά του, ὅς γίνον μαρτυρῆς τῆς

τιμῆς, τῆς ἀλλαγῆς, ἄλλης τῆς δόξης, ὅστε ὡροῦ δαδαθοῦν καὶ ἀπὸ τὰ δύο D καὶ μάθουν, ὅτι δὲν θὰ τελειώσουν τὰ ζητήματά μας εἰς τὴν παρουσίαν ἡμῶν, να ἐτοιμασοῦν ἔτσι δὲ να ἠμποροῦσαν να ἀναφῶσιν οὕτην τὴν κατὰ τὴν τιμωρίαν. Τί λέγει λοιπὸν ὁ Ἀβραάμ; «Ἐκείνη Μωυσοῦ καὶ τοὺς προφήτας ἀκούσάτωσαν αὐτῶν. Σὺ δὲν φροντίζεις διὰ τοὺς ἀδελφοὺς σου περισσότερο ἀπὸ ὅσον ὁ Θεὸς ποὺ τοὺς ἐπλασεν. Τοὺς ἔθεκε καλῶδες διδασκάλους ποὺ τοὺς παρεκινούσιν, τοὺς συμβουλεύουν καὶ τοὺς νοθετοῦν. Καὶ τί λέγει πάλιν οὗτος; «Ὅσαί, πῆτερ Ἀβραάμ, ἀλλὰ ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν ἀπέλθῃ, οὐθὲ πιστεύουσιν. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι λόγιν τῶν πολλῶν.

E Ποῦ εἶναι τώρα αὐτοὶ ποὺ λέγουν, ποῖος ἄλλος ἀπὸ ἐκεῖ; Ποῖος ἀνεστήθη ἐκ τῶν νεκρῶν; Ποῖος ἐξιστόρησεν ἡσο οὐραβάνουν εἰς τὸν ἄδην; Ἦσο τέτοια καὶ παρόμοια εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὁ πλούσιος ὅταν εὐποκοῦσε; Δὲν παρεκάλει λοιπὸν ἀπὸ ἐφέλεον να ἀναστήθῃ κάποιος ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, ἀλλ' ἐπειδὴ, ὅταν ἤκουε τὴν Γραφήν, τὴν περιφρονόουσε καὶ τὴν ἐκπεθεύει καὶ ἔθεκε τοὺς τὰ λεγόμενα παραύθια. Καὶ ὅσα λοιπὸν ὑπέφερε πῆρα αὐτὸς, ἐπίστευε τὰ ἔτσι καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς του. Καὶ ἐκεῖνος, λέγει, τὰ ἔτσι πιστεύουν ἐάν ἔμεν ἀναστήθῃ κάποιος νεκρὸς, δὲν θὰ ἀνησθῶν να τὸν πιστεύουν, δὲν θὰ τὸν περιγέλασουν, ἀλλὰ 755 A θὰ ἔκωσαν μεγαλύτεραν προσοχὴν εἰς τὰ λεγόμενα. Τί ἀπεκρίθη λοιπὸν ὁ Ἀβραάμ; «Εἰ Μωυσοῦς καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ, ἀκούσονται. Καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι θέβαιον, ὅτι αὐτοὺς ποὺ δὲν ἀκούει τὰς Γραφὰς, οὕτε ἐάν ἀναστήθῶν νεκροὶ θὰ τοὺς ἀκούσῃ, τὸ ἀπέδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ ὅτε τὸν Μωυσοῦν ἤκουσαν οὕτε τοὺς προφήτας, οὕτε ὅταν εἶδαν νεκροὺς ἀναστῆμένους ἐπέστεισαν, ἀλλὰ κῶποτε ἐπεκείρησαν να φωνεῖσιν τὸν Λάζαρον, 14 ἄλλοτε πάλιν ἐπετίθεντο κατὰ τὸν ὁμοσῶλαιον, παρὰ τὸ ὅτι πολλοὶ νεκροὶ ἀνεστήθησαν τὴν ἄραν τοῦ σταυροῦ.

3. Ἀλλὰ δὲ να πεσοῦς καὶ μετὰ ἄλλων τρόπον ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν προφητῶν εἶναι περισσότερο ἀξίωματος ἀπὸ τὴν πληροφορίαν τῶν ἀναστῆμένων, ἐκεῖνο σκέψου, ὅτι ὁ ὁμοσῶστα νεκρὸς B εἶναι δούλος, αὐτὰ ἔμεν ποὺ ἀναφῶσιν οἱ Γραφαί, τὰ εἶπεν ὁ Κύριος. Ὅστε καὶ ἂν ἀκούῃ ἀναστῆναι νεκρὸς ἡ κατεῖθ ἄγγελος ἀπὸ τὸν οὐρανόν, τὰς Γραφὰς πρέπει να πιστεύωμεν περισσότερο. Διότι ὁ δεσπότης

14. Πρόκειται ἐπὶ τοῦ φησὶ τοῦ Χριστοῦ Λάζαρον, ὁ ὅποιος ἀναστήθη ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῦ Λάζαρου τῆς ἐρημηκομένης παραβολῆς.

τῶν ἀγγέλων καὶ κύριος τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζώντων, αὐτὸς τὰς ἐνομοθέτησε. Καὶ ὅτι ἔχουν περὶ τὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ποῦ Ἰησοῦν νὰ ἔλθουν ἀπὸ ἐκεῖ νεκροί, ἐκτός ἀπὸ τὰ ὅσα ἐλέγχθησαν, εἶναι δυνατόν νὰ δεიχθῆ καὶ ἀπὸ τὰ σημερινὰ δικαστήρια. Ἡ γένηνα δὲν φαίνεται εἰς τοὺς ἀπίστους. Εἰς τοὺς πιστοὺς θεβαιὰς εἶναι γνωστὴ καὶ φανερά. Τὰ δικαστήρια ὅμως φαίνονται καὶ κάθε ἡμέραν ἀκούομεν, διὰ ὃ τὰδε καταδικάσθη, τοῦ τὰδε ἢ περιουσία ἐδόμηθη, ἢ ἄλλος ἐκοιτῆ εἰς τὰ κότεργα εἰς τὰ μεταλλεῖα.¹⁵ ἄλλος ἐκοιτῆ εἰς τὴν φωτάν, καὶ ἄλλος καταστράφη μετ' ἄλλων τρόπον τιμωρίας. Ἀλλ' ὅμως οἱ πονηροὶ καὶ κακοῦργοι καὶ ἀπειθεῖς, παρὰ τὸ ὅτι ἀκούουν αὐτὰ δὲν φρονιματίζονται. Καὶ διὰ τὸ νὰ λέγω πως δὲν φρονιματίζονται αὐτοὶ ποῦ δὲν ἔπρασιν ποτὲ εἰς αὐτὰ; Πολλὰς φορές πολλοὶ συνελθόντων, ἀλλὰ διέφυγον τὴν κοιτοῖσιν ἢ ἐπύρσιον τὴν φυλακὴν καὶ ἐδραπέτευσαν, ἀλλὰ πάλιν ἔπρασιν τὸ ἴδιον, καὶ ἔσχατον πολὺ χειρότερα ἀπὸ αὐτὰ.

Μὴ ζητοῦμεν λοιπὸν νὰ ἀκούομεν ἀπὸ τοὺς νεκροὺς αὐτὰ ποῦ αἱ Γραφαὶ πολλὰ πᾶσάφερα μᾶς διδάσκουν κάθε ἡμέραν. Διὰ τὸν ἐνὶ ἡμέρῃ τούτῳ ὁ Θεός, ὅτι δηλαδὴ νεκροὶ ἄφου Ὁ ἄνιστοισι θὰ ἠφελούσαν τοὺς ζωντανούς, δὲν θὰ παρέλειπον, οὐτε θὰ παρέβλεπε τῶσαν κέρδος αὐτοῦ ποῦ κάνει τὰ πάντα διὰ τὸ συμφέρον μας. Ἀλλ' ἐκτός τούτων, ἐὰν ἐπιβέωτο νὰ ἀνίστανται συνεκὸς νεκροὶ καὶ νὰ μᾶς ἀναγγέλουσιν ἅλα ὅσα συμβαίνουν ἐκεῖ, καὶ αὐτὸ πάλιν μετ' ἑαυτῶν θὰ καταφρονεῖτο. Ἐὰς ἀπὸ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ διάβολος θὰ εἰσέγχετο μετὰ μεγάλην εὐκαλίαν καὶ πονηρὸς διδασκαλίαν. Πολλὰς φορές δηλαδὴ θάημεροῦσε νὰ δεῖξῃ εἰς δαυτὰ, ἢ καὶ θὰ ἠτοίμαζε μερικὸς νὰ ὑποκριθῶν πως ἀπέθανον καὶ ἐπέπρασιν, καὶ θὰ τοὺς ἔδεικνε μετὰ ἰσ ἀναστρέμνους ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ μετ' αὐτοὺς θὰ ἔκανε πιστευτὰ ὅσα ἤθελεν. Ἐ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀπειθεῖντων. Διὰ τὸν, ἐὰν τώρα, ποῦ δὲν συνέθη κατὰ τέτοιον, πολλὰς φορές ἐνεφανίσθησαν δνεῖρα μετ' ἡ μορφήν τῶν ἀποθανόντων καὶ ἐξπύρσιον καὶ κατέστρεψαν πολλούς, πολὺ περισσότερον ἐὰν εἶχε συμβῆ αὐτὸ καὶ εἶχε ἐπακρωσθῆ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι δηλαδὴ πολλοὶ νεκροὶ ἐπανάθησαν πάλιν, ὁ σακεμερὸς ἐκεῖνος διάβολος θὰ ἐπιτεκε καλὸς δόλων καὶ θὰ ἔφερνε μεγάλην ἀπάτην εἰς τὴν ζωὴν.

Διὰ τοῦτο ἐκλείπει τὰς θύρας ὁ Θεός καὶ δὲν ἀφήνει κα-

15. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διέφρχεν ἡ κοινὴ τῆς καταδικῆς εἰς κότεργα εἰς τὰ μεταλλεῖα. Ἦτο μὲν ἀπὸ τὰς πάλαι ἀνωμαλικὰς κοινὰς εἰς τὴν ἵσπταν εἶχαν καταδικασθῆ πολλοὶ μετ' ἑαυτῶν.

νένα ἀπὸ τοὺς νεκροὺς νὰ ἐπανέλθῃ καὶ νὰ εἴπῃ ὅσα συμβαίνουν ἐκεῖ διὰ τὸ μὴ λάθῃ ἀπὸ αὐτὸ ἀφορμὴν 714 Α ὁ διάβολος καὶ εἰσαγάγῃ ἄλλος τὰς πονηρίας του. Διὰ τὸν καὶ ὅταν ὑπάρκων προφήται, αὐτὸς παρουσίαισε ψευδοπροφήτας, καὶ ὅταν ὑπάρκων ἀποστολοὶ παρουσίαισε ψευδοαποστόλους, καὶ ὅταν ἐνεφανίσθη, ὁ Χριστὸς, ψευδοχριστοὺς, καὶ ὅταν ἐκάρυκθησαν αἱ ὁρᾶὶ διδασκαλίαι, αὐτὸς ἐδίδαξε τὰς ἐσφαλμένους καὶ ἔσπειρε τὰ ἰδέαντα παντοῦ. Ἦτοτε ἂν συνέβαινε καὶ αὐτὸ, καὶ αὐτὸ θὰ ἐπεκείρει νὰ ὑποκριθῆ μετὰ τὸ ὄργανόν του, καὶ μετὰ τὸ νὰ ἀναστῆ πραγματικὸς νεκρός, ἀλλὰ μετὰ μερικὰς μαγείας καὶ ὀπάτας θὰ ἐξοπατίσθη τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων ποῦ θὰ ἔβλεπαν, ἢ θὰ προητοίμαζε καὶ μερικοὺς, ὅπως εἶπα, νὰ ὑποκρίνυνται πως ἀπέθανον καὶ θὰ ἔκανε τὰ πάντα ἄνωκάτω καὶ θὰ ἐπέφερε σύγχυσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἅλα αὐτὰ ὁ Θεός τὰ πρόβλεψε, τοῦ ἀφάρτισεν Ἐ αὐτὴν τὴν πονηρίαν καὶ, ἐπειδὴ ἐφρόντιζε δι' ἡμᾶς, δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἔλθῃ ποτὲ κάποιος ἀπὸ ἐκεῖ καὶ νὰ ἠμύλησῃ εἰς τοὺς ζωντανούς διὰ τὰ ἐκεῖ, ἀλλὰ μᾶς ἐδίδαξε νὰ θεωροῦμεν τὰς θείας Γραφὰς περισσότερον ἀξιόπιστους ἀπὸ ἅλα. Μᾶς ἔδειξε δηλαδὴ πολὺ σαφέτερα πράγματα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ὅλην τὴν οἰκουμένην ἐπανάφρατον εἰς τὸν Θεόν, ἔδειξε τὴν πλάνην, ἐπανάφρατον τὴν ἀλήθειαν, ἅλα αὐτὰ τὰ ἐπέτυχε μετὰ αὐτῶν καὶ μετ' ἀσπίντων ἀνθρώπων, καὶ μᾶς ἔδειξε ἀρετικὰς ἀποδείξεις τῆς προνοίας του δι' ἅλα. Μὴ νομίζομεν λοιπὸν ὅτι τὰ ζητήματά μας ἔχουν περιορισθῆ μόνον εἰς τὴν παρουσίαν ζωῆν, ἀλλὰ νὰ πιστεύομεν ὅτι ὁμοιωθῆθαι θὰ ὑπάρξῃ κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις δι' ἅλα ὅσα πράττομεν ἐδᾶ.

Ἐ αὐτὸ θεβαιὰς εἶναι τῶσαν σοφὴ καὶ ἐκείσθων ὡστε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ αἰρετικοὶ καὶ ὁ ὅποιος ἄλλοτε ἄλλος ἀνθρώπος συμφωνοῦν ἀπολύτως ἐπὶ αὐτῶν. Διὰ τὸν καὶ δὲν πιστεύομεν ἅλα ὁρᾶς περὶ τῆς ἀναστάσεως, ὅμως ἅλοι συμφωνοῦν περὶ τῆς κρίσεως καὶ τῆς κολάσεως καὶ διὰ τὰ ἐκεῖ δικαστήρια, ὅτι ὑπάρκει ἐκεῖ κάποια ἀνταπόδοσις δι' ὅσα συμβαίνουν ἐδᾶ. Διὰ τὸν ἐὰν δὲν συνέβαινε τοῦτο διὰ πῶσαν λόγον ἐπύρξῃ τὸν οὐρανόν. ἔπρασινε κατὰ τὴν γῆν, ἠπάλασε τὴν θάλασσαν, ἔδειξε τὸν ἄερα καὶ ἔδειξε τῶσαν πρῶσιον, ἐὰν δὲν ἤθελε μέχρι τέλος νὰ μᾶς προστατεύῃ.

4. Δὲν βλέπει πόσο, ἐνφ' ἔχρατον μετ' ἀρετῆν, ὑπέφρατον κίλια θῶσανα καὶ ἐφρατον κωρὶς νὰ κοροῦν κανένα καλόν; Ἄλλοι πάλιν ἐνφ' ἐπέδειξαν μεγάλην πονηρίαν καὶ ἤρρασαν τὰς περιουσίας τῶν ἄλλων, ἔδωσαν κίρας καὶ ὄφρανα καὶ τοὺς καταχρούσασαν, ἐφρατον ἄφου ἐκάρρασαν πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν καὶ κιλιάδες καλὰ, κωρὶς νὰ πάθουν οὐτε τὸ πορραμικὸν κωρὸν;

Πότε λοιπόν θα λάβουν εκείνοι οι πρώτοι τὰς ἀμοιβὰς διὰ τὴν ἀρετὴν των, ἢ αὐτοὶ οἱ πονηροὶ θὰ ἐκτίσουν τὰς τιμωρίας διὰ τὴν πονηρίαν των, ἔάν ἡ ζωὴ μας ἔτελειώσῃ μόνον εἰς τὸν παρόντα κόσμον; Ὅτι θεσπίσας ἔστιν ὁ ὕψιστος Θεὸς — ὅπως πράγματι ἐπιτάσσει — εἶναι, δίκαιος, ὁ ὁποσοῦντος τὸ παραδέχεται, ὅτι οὐδὲ, εἰάν εἴναι δίκαιος, καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς δὲ θὰ ἀποδώσῃ ὅ,τι τοὺς ἀξίζει, καὶ διὰ τοῦτο συμφωνοῦν ὅλοι. Ἐάν δὲ πράξεται νὰ ἀποδώσῃ καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς δὲ ὅ,τι τοὺς ἀξίζει, ἔδω ὅμως κανεὶς δὲν τὸ εἰλαβεν αὐτό, οὕτε ὁ πονηρὸς τὴν τιμωρίαν διὰ τὴν πονηρίαν του, οὕτε ὁ ἐνάρετος τὸν μισθὸν διὰ τὴν ἀρετὴν του, εἶναι καταφανὲς ὅτι ὑπολείπεται κάποιος χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ θὰ λάβουν τὴν πρέπουσαν ἀνταπόδοσιν.

287 Ἄ Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον ἐγκατέστησεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν ψυχὴν μας τόσον ἀγρυπνῶν καὶ προσεκτικῶν κριτῆν; Τὴν συνειδήσιν ἔννοῦ. Διότι δὲν ὑπάρχει κανεὶς δικαστὴς τόσον ἀγρυπνῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὅσον ἡ συνειδήσις μας. Διότι οἱ δικασταὶ, ποῦ ἄλλοθεν, καὶ μὲ κρίματα ἐξαγοράζονται, καὶ μὲ τὰς κολακείας ἀποκοιμῶνται, καὶ ἀπὸ φόβου ὑποκρίνονται, καὶ ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἄλλα ποῦ διαστρέφουν τὴν κρίσιν των, τὸ δικαιοῦν ὅμως τῆς συνειδήσεως εἰς τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔχει νὰ ὑποχωρῇ. Ἀλλὰ εἴτε κριτῆς ἄλλο κάμῃ, αὐτὸ θὰ ἐκέρρη δικαίαν κρίσιν κατὰ τὸν λογισμὸν ποῦ ἠμάρτησεν. Καὶ Ἐ αὐτὸς ποῦ ἔκαμε τὴν ἁμαρτίαν ὁ ἴδιος καταδικάζει τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἂν ἀκόμη οὐδεὶς ἄλλος τὸν καταγοῖ. Καὶ διὰ μόνον μίαν φορὰν, οὕτε δύο, ἀλλὰ πολλὰς φορές καὶ εἰς ἄλλην τὴν ζωὴν τὸ κάνει αὐτὸ συνεχῶς. Καὶ ἂν ἀκόμη περῆσθαι πολλὰς κερὰς δὲν ἠσπασθῆναι τὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ ὅταν γίνηται ἡ ἁμαρτία καὶ πρὶν γίνῃ καὶ μετὰ ποῦ θὰ γίνῃ, ἐφύσκειται διπλά ἰσὺν σκληρῶς κριτῆς, ἰδιαίτερος ὅμως μετὰ ποῦ θὰ γίνῃ. Διότι ὅταν πράττωμεν τὴν ἁμαρτίαν, μεθυσιμένα ἀπὸ τὴν ἡδονήν, δὲν τὴν αἰθανόμεθα τόσον πολύ. Ὅταν ὅμως γίνῃ ἡ ἁμαρτία καὶ τελεωσῇ, τότε μέλιστα, ἀφοῦ στήσῃ καὶ ἡ ἡδονή, ἀκολουθεῖ τὸ πικρὸν κέντρισμα τῆς μετανόας, Ἐ ποῦ εἶναι τελείως ἀντίθετον μετὰ τὴν περιπτώσιν τῶν γυναικῶν ποῦ εὐρίσκονται εἰς τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ.

Εἰς τὴν περίπτωσιν δηλοῦσθαι ἐκείνων τῶν γυναικῶν πρὸ τοῦ τοκετοῦ ὁ πόνος εἶναι μέγας καὶ ἀφόρητος καὶ ἀγριαὶ αἱ ὕδνες, ποῦ τὰς σκάζουν μετὰ τοὺς πόνους μετὰ ὅμως τὴν γέννησιν ἔχουν ἄνεσιν, ἀφοῦ ἂ πόνος ἔφυγε μαζὶ μετὰ τὸ θρέψος. Ἐδὼ ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ μέχρι τότε ποῦ γεννοῦμεν καὶ συλλαμβάνομεν τὰς ἐξακραιωμένας σκέψεις,

ἐφφρανόμεθα καὶ κραιφόμεθα. Μετὰ ὅμως ἀφοῦ γεννησώμεν τὸ παιδί, δηλοῦσθαι τὴν ἁμαρτίαν, τότε ἀλέποντες τὴν ἀσπαρμίαν τοῦ γεννηθέντος αἰσθανόμεθα ὀδύνην καὶ σαζόμεθα κραιφότερον ἀπὸ τὰς ἐπατάκουσ γυναικῶν. Διὰ τοῦτο οὕτως παρακαλῶ νὰ μὴ δεχόμεθα, ἰδιαίτερος ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, ἀμαρτωλῶν ἐπιθυμίαν, ἂν ὅμως τόση καὶ δεχθώμεν, νὰ πνύγωμεν ἐντὸς μας τὰ σπέρματα. Δ Ἄν ὅμως ἀμελήσωμεν περισσοῦτερον, τότε πάλιν νὰ σκοπιώσωμεν τὴν ἁμαρτίαν ποῦ ἐφύσσε καὶ εἰς τὴν πρῶτην μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὰ δάκρυα, καὶ μὲ τὸ νὰ κατηγοροῦμεν ἑαυτοὺς.

Διότι διὰ τὴν ἁμαρτίαν δὲν ὑπάρχει τίποτε ποῦ ἀλλόθρον ὅσον ἡ κατηγορία καὶ ἡ κατάκρισις τῆς μετάνοιαν καὶ δάκρυα. Κατέκρινες τὴν ἁμαρτίαν σου; Ἐξεφόρτισες τὸ φορτίον σου. Καὶ πᾶσις τὰ λέγει αὐτά: Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ποῦ ἐκδικεῖ. «Λέγει σὺ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν σου πρῶτος, ἵνα δικαιοσῆς» (Ἦσ. 46, 28). Εἰπέ μου διατὶ ἐντρέπῃς καὶ κοκκινίζεις, διὰν λέγῃς τὰ ἁμαρτημά σου; Μήπως τὰ λέγεις εἰς ἄνθρωπον διὰ νὰ σὲ κοροιδώσῃ; Μήπως τὰ ὁμολογεῖς εἰς τὸν σύνδουλόν σου. Ἐ διὰ νὰ σὲ ἐκθέσῃ; Εἰς τὸν Κύριον, εἰς τὸν κηδεμόνα, εἰς τὸν φιλόφρονον, εἰς τὸν ἰατρὸν δεικναις τὸ τραῦμα.

Μήπως, καὶ ἂν δὲν τὸ εἴπῃς σὺ, ἐκείνος δὲν τὸ γνωρίζει, ὁ ὁποῖος τὸ ἔχει καὶ πρὶν γίνῃ. Διατὶ λοιπὸν δὲν τὸ λέγεις; Μήπως ἔάν σὺ κατακρίνῃς τὸ ἁμάρτημα γίνεται θαρρότερον; Ἀσφαλὸς γίνεται ἡμερότερον καὶ ἔλαφρότερον. Καὶ διὰ τοῦτο θέλει νὰ τὸ εἴπῃς, ὅχι διὰ νὰ σὲ τιμωρήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ συγκωρήσῃ ὅχι διὰ νὰ μῆθῃ τὴν ἁμαρτίαν — διατὶ νὰ τὴν μῆθῃ ἀφοῦ τὴν ἔχεις. — ἀλλὰ διὰ νὰ 288 Ἄ μῆθῃ σὺ πόσον ἀφελὴν σοῦ χαρίζει. Θέλει δὲ νὰ μῆθῃ ἔσθι τὸ μέγεθος τῆς χάριτος διὰ νὰ εὐκοριστικῶς συνεχῶς, διὰ νὰ εἶσαι πρὸ ἀπρόθυμος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καὶ προθυμότερος πρὸς τὴν ἀρετὴν. Ἄν δὲν εἴπῃς τὸ μέγεθος τῆς ὀφείλει, δὲν ἀναγνωρίζεις πόσον ὑπερβολικὴ εἶναι ἡ χάρις. Δὲν σὲ ὑποκρένω, λέγει, νὰ εἴπῃς εἰς τὴν μέσῃ τοῦ θεάτρου καὶ νὰ σταθῆς μετοξὺ πολλῶν μαρτύρων. Εἰς ἔμενα ἰδιαίτερος εἰπέ μόνον τὸ ἁμάρτημα, διὰ νὰ σοῦ θεραπεύσῃ τὴν πληγὴν καὶ νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν πόνον. Διὰ τοῦτο μετὰ στοργὴν μεγαλυτέραν καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα ἐπιποθέτησεν ἐντὸς ἡμῶν τὴν συνειδήσιν. Διότι ὁ πατέρας μίᾱ ἢ δύο ἢ τρεῖς καὶ Ἐ δέκα φορές, ἀφοῦ ἐπιπλήσῃ τὸ παιδί, ὅταν ἴδῃ ὅτι παραμένει ἀδιόρθωτον, τότε τὸ ἀποκλιπῶναι καὶ τὸ δάκνειν ἀπὸ τὸ στήσι, καὶ τὸ ἐξακραιεῖν ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν. Ἡ συνειδήσις ὅμως δὲν κάνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ δὲν μίᾱ ἢ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ κιλιάδας φορές τὸ εἴπῃ καὶ σὺ παρακούσῃς, πάλιν θὰ τὸ εἴπῃ, καὶ δὲν σπαιματῶ μέχρι τὴν τελευταίαν ἀναπνοήν. Καὶ εἰς τὸ σπῆσι καὶ εἰς τὴν γειτονίαν, καὶ εἰς τὸ τρα-

πρός, και εις την αγοράν, και εις τους δρόμους, πολλές φορές δὲ και εις αὐτὰ τὰ ὄνειρα, φέρνει ἔμπρός μας τὰς εἰκόνας τῶν ἁμαρτιῶν μας.

5. Καὶ πρόσεξε τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ! Δὲν ἔκανε ἀδιάκοπον τὸν ἔλεγκον τῆς συνειδήσεως (διότι δὲν θὰ ἔμπορούσαμεν νὰ ὑποφέρωμεν τὸ βάρος ἐὰν μὴς ἔκατηγοροῦσε συνεχῶς), οὕτε ἡμᾶς καὶ τόσον ἔλασπόν, ὥστε νὰ σταματᾷ με τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν συμβουλήν. Διότι ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ μὴς ἐνοκλήσῃ κάθε ἡμέραν καὶ ἄρα νὰ ἐπινοήσῃται ἀπὸ τὴν στενοκυρίαν. Ἐὰν πάλιν μίαν ἢ δύο φορές μὴς ὑπενθνήμαζε καὶ μετὰ ἑσπαρτασθεῖς τὴν ἐπιπλήξην, δὲν θὰ ἔφακον μεγάλην ὠφέλειαν. Διὰ τοῦτο ἔκαμε παντοῦν αὐτὸν τὸν ἔλεγκον ἕξι ἄρα συνεχῶς. Παντοῦν μὲν διὰ νὰ μὴ πέφτωμεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ νὰ ἀνυμνοῦμεν ἀπὸ τὴν διαρκῆ μέχρι θανάτου ὑπόμνησιν. Δὲν τὸν ἔκαμε πάλιν συνεχῶς οὕτε διαδοχικὸν διὰ νὰ μὴ ἀπαγοητευθῆμεθα, ἀλλὰ νὰ ἔκαμεν καὶ κάποια ἀνάπαυσιν καὶ παρηγορίαν, ὥστε νὰ ἀναπνεύσωμεν. **Β** Διότι ὅπως τὸ νὰ μὴ στενοκυρωθῆμεθα καθόλου διὰ τὰ ἁμαρτήματα εἶναι ἀλλόθριον καὶ φέρει εἰς ἡμᾶς τὴν χειρότερον ἀναίσθησιν, ἔτσι καὶ τὸ νὰ ὑπερέωμεν συνεχῶς καὶ ὑπερμέτρως εἶναι βλαβερὸν.

Διότι ἡ ὑπερβολικὴ στενοκυρία, ποῦ πολλές φορές ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἀπὸ τὰ λογικά του, εἶναι ἰκανὴ νὰ καταπνίξῃ τὴν ψυχὴν καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ ἀκρῆστον διὰ κάθε καλόν. Διὰ τοῦτο ἔκαμεν ἔτσι ὥστε ὁ ἔλεγκος τῆς συνειδήσεως νὰ μὴς ἐπιτίθεται κατὰ διαλείμματα, διότι εἶναι παλὺ ἀπτόμος καὶ συνήθως τριπλῶς τὸν ἁμαρτωλὸν χειρότερον ἀπὸ κάθε ἀγκάθι. Διότι ἕξι μόνον ὄταν ἁμαρτάνωμεν οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ καὶ ὄταν **Ε** οἱ ἄλλοι κάνουν τὰς ἰδίας μὲ ἡμᾶς ἁμαρτίας, ξεσπᾶνται ἄγριος καὶ μὴς κατηγορεῖ μὲ μεγάλην σκληρότητα. Διότι καὶ ὁ πόρνος καὶ ὁ μοιχὸς καὶ ὁ κλέπτης, ἕξι μόνον ὄταν κατηγορεῖται ὁ ἴδιος, ἀλλὰ καὶ ὄταν ἀκούσῃ ἄλλους νὰ κατηγοροῦνται ὅτι διέπραξαν ὅμοια ἁμαρτήματα, νομίζει ὅτι ὁ ἴδιος μαστιγώνεται, διότι ἐνθουσιάζει τὰς ἰδίας του ἁμαρτίας, ὄταν οἱ ἄλλοι ἐλέγχονται. Καὶ ἄλλος βεβαίως εἶναι ὁ κατηγορούμενος, πληγώνεται ἄρα καὶ αὐτὸς ποῦ δὲν κατηγορεῖται ὄταν ἐκτὸς διαπράξῃ τὰ ἴδια μὲ ἐκεῖνον. Ὅπως ἁρπυγὴς συμβαίνει καὶ μετὰ τὰς καλὰς πράξεις, ἐνῶ ἄλλοι στεφάνωνονται καὶ ἐπαινοῦνται, αὐτοὶ ποῦ ἐπίτευξαν τὰ ἴδια μὲ ἐκεῖνους κείρονται καὶ ἀγῶνίζονται, κἀν νὰ ἐπαινοῦνται αὐτοὶ περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνους. ⁷⁵⁹ **A** Τὶ ἀθλιώτερον θὰ ἤμποροῦσε λοιπὸν νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ αὐτὸν ποῦ ἔχει ἁμαρτήσῃ ὄταν, ἐνῶ κατηγοροῦνται ἄλλοι, αὐτὸς ἄρα νικᾷται; Τὶ δὲ εὐτυχέστερος ἀπὸ τὸν ἑνὸς, ποῦ ἐνῶ ἄλλοι ἐπαινοῦ-

ται, αὐτὸς κείρεται καὶ ἐνθουσιάζεται, ἐπειδὴ μὲ τοὺς ἐπαίνους πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθουσιάζεται τὸς ἰδίας του καλὰς πράξεις; Αὐτὰ εἶναι τὰ ἔργα τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, αὐτὰ εἶναι οἱ ἀποδείξεις τῆς μεγίστης προνοίας του. Ὁ ἔλεγκος τῆς συνειδήσεως εἶναι ὡσὺν κάποια ἱερὰ δικαστρία, ἡ ὁποία δὲν μὴς ἄφνει νὰ πνιγθῆμεν τελείως εἰς τὸν ὄθον τῆς ἁμαρτίας. Διότι ἔχει ἕξι μόνον ποῦ διαπράττανται τὰ ἁμαρτήματα ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀπὸ πάροdon πολλῶν ἔτων νὰ μὴς ὑπενθνήμαζῃ πολλές φορές **B** παλαιὰς ἁμαρτίας. Καὶ διὰ τοῦτο θὰ σοῦ φέρω ἀπόδειξιν καὶ ἀπὸ τὰς ἰδίας τὰς Γραφῶς.

Ἐπλήθυναν κάποτε τὸν ἴσοις οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου νὰ ἔκουν τίποτε νὰ τὸν κατηγοροῦσαν, ἀλλὰ μόνον διότι ἔβλεπον ὄνειρα, ποῦ προσέλεγον τὴν μελλαντησίην του δόξαν. Διότι, λέγει, «εἶδον τὰ πράγματα ὁμῶν προσκυνήσαντα τὸ ἕμὸν δράγμα» (Γεν. 37, 7). Καὶ ἡμᾶς δι' αὐτὰ ἔπρεπε νὰ τὸν προστατεύσωμεν διότι ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ σπῆφανος ὅλης τῆς αἰκογενείας καὶ δόξα δι' ἑαυτὸν τὸ γένος. Ἀλλὰ τέτοια εἶναι ἡ ἱεροφθονία. Ὁ ἑλλόθριος καταπολερεῖ τὸ ἴδιόν του καλὰ καὶ θὰ προτιμᾷ περισσότερο νὰ ὑποφέρει κίβη δάσανα ὁ ἴδιος παρὰ νὰ ἴδῃ τὸν πλοῦτον του νὰ προσέβῃ, ἀγάμῃ καὶ ἄν πρόκειται ἡ τιμὴ **C** νὰ μεταβῇ εἰς αὐτόν. Τὶ ἀθλιώτερον ἤμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἀπ' αὐτοῦ; Πρῶτον τὸ ὅποιον ἐπαθῶν καὶ ἐκεῖνος, καὶ ὄταν τὸν εἶδον νὰ ἔρχεται ἀπὸ μακρῶν καὶ νὰ τοὺς φέρῃ φαγητόν, ἔλεγαν μετὰξὺ των· «εἰτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἔκαμεν τί ἔσται τὰ ἐνόμια αὐτοῦ» (Γεν. 37, 20). Ἀλλὰ καὶ ἄν δὲν ἀρεθόσθῃς τὸν ἀδελφόν, καὶ δὲν ἀνεγνώρισες τὴν συγγένειαν; ἔπρεπε ἡμᾶς νὰ ἐντραπίσῃς τὸ γέγον, καὶ τὸν τρόπον ποῦ σὲ ὑπερετόσε, διότι ἤθελε διὰ νὰ σοῦ φέρῃ τροφήν. Ἀλλὰ πρόσεξε πῶς καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν προσφίτουσιν. Λέγουσιν· «εἰτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἴδωμεν τί ἔσται αὐτοῦ τὰ ἐνόμια». Διότι ἐὰν δὲν ἐλάμβανον αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν καὶ δὲν ἔξωσαν αὐτὸν τὸν ὄθον καὶ δὲν ἐπραγματοποιούσαν αὐτὴν τὴν ἀνδάντροπον ἀπόφασιν **D** δὲν θὰ ἐγνώριζον τὴν δύναμιν ἐκεῖνων τῶν ὁραμάτων. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πρῶτον νὰ ἀνεβῇ εἰς τὸν θρόνον τῆς Αἰγύπτου κυρίως νὰ πάθῃ κανένα κακόν μὲ τὸ νὰ τύχῃ τῆς ἰδίας λαμπρότητος μὲτ' ὅσων προσκομιμάτων καὶ ἐπιδομάτων. Διότι ἐὰν δὲν ἀπεφάσκον τὸ κακόν δὲν θὰ τὸν ἐπάλλουν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ ἄν δὲν τὸν ἐπάλλουν εἰς τὴν Αἴγυπτον, δὲν θὰ τὸν ἐρμυτεύετο ἡ ἀρκούντοσα, δὲν θὰ ἐρμυτεύετο εἰς τὴν φυλακὴν, δὲν θὰ ἐρμυτεύετο τὰ ὄνειρα, δὲν θὰ ἐπετίγχανε τὴν βασιλείαν. Καὶ ἄν δὲν ἐπετίγχανε τὴν βασιλείαν ἐκεῖνον, δὲν θὰ ἤρχαντο οἱ ἀδελφοὶ του διὰ νὰ ἀγοράσωσιν σιτῆρα καὶ δὲν θὰ τὸν ἐπροσκυνούσαν. Ἔτσι ἐπειδὴ θὰ τὸν ἐσκότιον διὰ τοῦτο

ἐκατάλαβαν τὰ ὄνειρα του. Τὶ λοιπὸν; Ἐ αὐτοὶ ἔγιναν ἀφροὶ διὰ τὸ μελλοντικὰ ἀγαθὰ του καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα ἐκείνην: Ὅχι καθόλου, ἀλλ' αὐτοὶ ἀπερίσκεπτον ἐπὶ τὸν παραδόξου ἐπὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν δουλείαν καὶ εἰς τὰ χειρότερα βόσκαν, ὁ πάνσοφος ὁμοῦς Θεὸς ἐκτρισματισθεὶς τὴν πονηρίαν τῶν κακοποιῶν διὰ τὴν προκοπὴν τοῦ παληθέντος καὶ κακοπαρήντος.

6. Καὶ διὰ τὸ μὴ νομισθῆναι ὅτι ὅλα ἔγιναν ἀπὸ συμπαισίου ἢ τυχαίαν μεταβολῆν, ὁ Θεὸς μὲ τὸ τελείως ἀντίθετον, μὲ αὐτὸ ποῦ ἐμποδίζουσι, 749 Α' ἐπιτυχάνει ὅσα ἐμποδίζονται, καὶ χρησιμοποιοῦσι ὡς ὄργανα διὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ ἐπιβλήσαντος. Καὶ ὅλον τοῦτο διὰ τὸ μῆδης εἶναι αὐτὸ ποῦ ἔχει ἀπερίσκεπτος ὁ Θεός, δὲν θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ τὸ ἀνατρέψῃ οὔτε νὰ ἀνταποθῆ εἰς τὸ κέρι του τὸ δυνατόν. Ὅταν λοιπὸν κάποιος σκέπτεται τὸ κακὸν σου, μὴ δειλιάσῃ, οὔτε νὰ στενοχωρησῇ, ἀλλὰ νὰ γνωρίσῃς ὅτι ἢ κακίᾳ του ὀδηγεῖ εἰς καλὸν ἀποτέλεσμα, μόνον ὅμως ἐάν νῆτριτωτικῶς μὲ ὑπομονὴν τὰ γεγονότα.

Ἰσοῦ λοιπὸν καὶ ὅδῳ ὁ φθόνος ἐγέννησε τὴν βασιλείαν, ἢ ζήλεια προεκάλεσε τὸ διάδημα καὶ ἔφερε θρόνον, καὶ αὐτοὶ ποῦ ἐσκέφθησαν τὸ κακὸν του, οἱ ἴδιοι τὸν ἔσπραξαν πρὸς τὸ ἦθος ἐκείνης τῆς ἐξουσίας. Καὶ αὐτοὶ μὲν, διὰ τὸν ὅποιον ἐσκέφθησαν κακὸν, ἔγιναν βασιλεῖς, ἐκεῖνοι δὲ ἔγιναν δούλοι. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐπροσκυνοῦται αὐτοὶ ὅμοι ἐπροσκυνοῦσιν. Ὅταν Β' λοιπὸν οὐδ' ἴσχυον συνεχῆ κακὰ καὶ τὸ ἕνα κατὰ τὸν τοῦ ἄλλου, νὰ μὴ ἀνησυχῆς οὔτε νὰ στενοχωρησῇ, ἀλλὰ περιμένε τὸ ἀποτέλεσμα, διότι ὅποσοι μὲν θὰ ὀφείλῃς τὴν κέρην τῆς μεγαλοδοχεῖς τοῦ Θεοῦ, μόνον ὅμοι ἐάν ὑποφέρῃς μὲ εὐχαρίστησιν τὰ ἐνδιάμεσοι κτηνῆματα. Ἀφοῦ καὶ ἐκεῖνος, ὅταν μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὄνειρα ἐκινδύνευσε μέχρι θανάτου καὶ ἐπωλήθη ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἐσωκοφαντήθη ἀπὸ τὴν ἀρχόντισσιν, καὶ ἐφυλακίσθη πάλιν, δὲν εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτοῦ του, ἢ εἶναι πάλιν αὐτὸ; Ἀπατηλὰ ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὄνειρα, ἔλασα τὴν πατρίδα, ἔλασα τὴν ἐλευθερίαν. Φοβούμενος τὸν Θεὸν δὲν ἤλθα πρὸς τὴν ἀρχόντισσιν, C ἢ ὅποια μὲ ἐπρακαλοῦσε διὰ μοικρίαν. Τιμωροῦμαι διὰ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἀρετὴν. Οὐδέλλως ἀντιδρῶσεν, οὔτε τὸ κέρι ὀφλώσεν, ἀλλ' ἄφησε νὰ παραδοθῆ εἰς διαρκῆ φυλάκισιν καὶ ἀδικαίους συμφορὰς. Διότι μετὰ τὸν Λάκκον ἦλθεν ἡ δουλεία, μετὰ τὴν δουλείαν ἡ προδοσία, μετὰ τὴν προδοσίαν ἡ συκοφαντία, μετὰ τὴν συκοφαντίαν ἡ φυλακία. Τίποτε ὅμοι ἀπ' αὐτὰ δὲν τὸν ἀναισθητοῦσεν, ἀλλ' ἐλακλουσθεὶς νὰ σπρίσκει εἰς τὴν ἐλπίδα. Ἐπειδὴ ἐγνώριζεν εἰ οὐδέποτε θὰ ματαιωθῶν ὅσα εἶπεν ὁ Θεός.

Ἦμποροσε λοιπὸν ὁ Θεὸς νὰ ἐκληρώσῃ αὐτὴ τὴν ἰδέ-

αν ἡμέραν, ἀλλὰ διὰ τὸ δεῖξαι καὶ τὴν δόνησιν του, καὶ τὴν πίστιν τῶν δούλων του, ἀφήνει νὰ περῶσι πολλὸς καιρὸς, D καὶ νὰ μεσολογήσῃ πολλὰ ἐπιπόδια, διὰ τὸ πληροφορηθῆς καὶ τὴν δόνησιν αὐτοῦ, ὁ ὅποιος ἐκπληρώνει τὴν ὑποσχέσασιν τότε, εἰταν φθάσῃ εἰς ἀπελπίσιν, καὶ ἴδῃς τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν πίστιν τῶν δούλων, οἱ ὅποιοι δὲν χάνουσι τὴν καλὴν ἐλπίδα μὲ τίποτε ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν ἐν τῇ μετὰ. ΑΛΛ' ὅμοι εἶπα, ἐπαινέθησαν αὐτοὶ ἐξ αἰτίας τῆς πίστεως, ἢ ὅποια ὡσαν κάποιος στρατιώτης τοῦ ἐσπρακνε καὶ τοῦ ἀποφύσεν ἐμπρὸς εἰς τὸν ἄρκοντα Ἰωσήφ, καὶ ἤθελαν νὰ ἀγοράσῃσιν σιτῆρα. Αὐτοὶ δὲ τὶ τοῦ εἶπε: «Κατακόμισαί ἐστε» (Γεν. 42, 9). Αὐτοὶ δὲ ἐσυλλογίσθησαν τί εἶναι πάλιν τοῦτο: Ἦθαβουμ νὰ ἀγοράσωμεν τρώματα E καὶ κινδυνεύει ἡ ζωὴ μας; Φοβῶμαι, ἀφοῦ καὶ ἐκεῖνος μᾶς ἔφερε τροφήν καὶ ὅμοι ἐκινδύνευσεν ἡ ζωὴ του. Αὐτοὶ ὅμοι τὸ ἔπαθε πραγματικὰ, ἐπεὶ ὅμοι τὸ παθαίνετε ὑποκριτικὰ, διότι δὲν ἦταν ἐκτός, ἀλλὰ παρέστησε τὸν ἐκθρόν, διὰ τὸ μῆδης ἦταν ἀφροῦν τὰ περὶ τῆς ἀφογενείας του. Ἐπειδὴ ὁλοκαθῆ συμπεριφέρθησαν εἰς αὐτὸν μὲ πονηρίαν καὶ ἄκαριστιαν, καὶ δὲν εἶπε κατὰ τὸν Βενιαμῖν, ἐρωτήθη διὰ τὸ παιδί, μήπως καὶ ἐκεῖνος ἔπαθε τὰ παρόμοια μὲ αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἐντολήν νὰ δοθῆ ἕνας ἀπ' αὐτοῦ καὶ 749 Α' νὰ παρομεινῇ ἐκεῖ. Ἐπειτα νὰ πάρουν τὸ σιτῆρα καὶ νὰ φέρουν ὅλο, ἀφοῦ τοῦς ἠπέλησε νὰ θάνατον ἐάν δὲν ἐπέστρεφαν καὶ ἔφεραν τὸν ἀδελφὸν του.

Ὅταν λοιπὸν ἔγιναν αὐτὰ καὶ εἶπεν, ἀφήσατε κάποιον ὅδῳ καὶ φέρετε τὸν ἀδελφὸν σας, ἀλλὰ πᾶσι θὰ πεθάνετε, τὶ ἔλεγον ἐκεῖνοι μετὰ τῶν; Βεβαίως, εἴπεδο ἀμαρτωλοὶ διὰ ὅσα ἐπράξασιν εἰς τὸν ἀδελφὸν μας, εἰταν αὐτοὶ μᾶς ἐπρακαλοῦσε θερμῶς. Εἶπε μετὰ ἀπὸ πόσον καιρὸν ἐνεσημῆθησαν ἐκείνην τὴν ἀμαρτίαν. Καὶ εἰς τὸν ποτέρα των θεοβίως ἔλεγον: «Θηρίον πονηρὸν κατέφαγε τὸν Ἰωσήφ» (Γεν. 37, 35). ὅδῳ ὅμοι ποῦ ἦτο παρὰ ὁ Ἰωσήφ καὶ ἤκουε, παρεδένειο τὴν ἀμαρτίαν. Τὶ ποῦ παράδοξον ἀπὸ αὐτὸ θὰ ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ; B Ὅδῳ γίνεται δικαιοσύνη χωρὶς ἀνάκρισιν, καὶ ἀπολογία χωρὶς κατηγορίαν, καὶ ἀπόδειξις χωρὶς μάρτυρας, διότι οἱ ἴδιοι ποῦ προέβησαν εἰς τὴν πρῶτην κατηγορίαν τοῦ ἑαυτοῦ των, καὶ αὐτὸ ποῦ ἔπραξαν κρυφίως, ἔπαρ τὸ διαλαλοῦν. Ποῖος τοῦς ἔπεισεν ἢ τοῦς ἐξηνάγκασε νὰ φανερώσῃσιν αὐτὰ ποῦ διεπραξαν πρὶν τὸσον καιρὸν; Δὲν εἶναι καταφανὲς εἰ ἢ συνέδισσε, ὁ ἀλόγητος αὐτοῦ δικαστῆς τοῦς συνεκλόνει: τὴν σκέψιν καὶ τοῦς ἐτάραξε τὴν ψυχὴν.

Καὶ ἐκεῖνος ποῦ εἶπε φανερῆς ἄλλοτε ἐκθήτο τῶρα

καὶ τοὺς ἐδίδαξε συμφορὰς, καὶ ἐνθ' οὗτος εἶπε λεηθῆς κομμά ἀπόφασις κατ' αὐτῶν. αὐτοὶ οἱ Ἰησοὶ διατόπωναν τὴν καταδικαστικὴν δι' αὐτοὺς κρίσιν. **C** Καὶ ἐνθ' αὐτῶν ἔλεγον αὐτὰ, κάποιος ἂν αὐτοὺς ἀπελογεῖται καὶ ἔλεγε.¹⁰ «Ὅτι ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, οὗτοι λέγουσιν μὴ ἀδικήσατε τὸ παυδῆριον, μηδὲ ποιήσατε αὐτὸν μηδὲν κακόν, ὅτι ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐσσι· καὶ Ἰησοῦ νῦν τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκλήθηται ἐκ τῶν καρῶν ἡμῶν.» (Γεν. 42, 22). «Ἄν καὶ αὐτὸς ποδ' ἔλεγε τὰ ἀνατίρω δὲν ὀνόμαζε τίποτε περὶ τοῦ φόνου καὶ τῆς σφαγῆς ἐκείνης, ὁ Ἰησοῦς ἐκάθιστο καὶ δὲν ἐζητοῦσε κατὰ τίποτα, ἀλλὰ ἐπέμεινε νὰ ζητῆ τὸν ἄλλον ἀδελφὸν του. Ἡ συνειδήσις των ὅμως εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ ἐπαναστατήσῃ καὶ νὰ κυριεύσῃ τὴν σκέψιν των, καὶ τοὺς ἀπεκρέμασε κατὰ τὸν νῦν ἀναγκαστικὴν καὶ νὰ ἀπολογηθοῦν ὅσα διεπραξάν. Αὐτὰ παθαίνοντες καὶ ἡμεῖς πολλὰς φορές. Ὁ ἀποδὸς παρέλθουν αἱ ἁμαρτίαι. Ὅταν δηλαδὴ δοκιμαζώμεθα ὑπὸ τὰ θεάματα καὶ τὰς περιστάσεις τότε ἐνθυμούμεθα τὰ προηγουμένα ἁμαρτήματα.

7. Ἄφοῦ λοιπὸν γνωρίζομεν ὅσα αὐτὰ, διὰν διαπρόξωμεν κάποιον κακόν, μὴ περιμένωμεν συμφορὰς καὶ περιστάσεις, οὐτε κινδύνους καὶ δευσιὰ, ἀλλὰ κάθε ὥραν καὶ ἡμέραν νὰ ἀνακαινοῦμεν ἑαυτοὺς κατὰ τὸ δικαστήριον αὐτῶν, καὶ νὰ διατυπώσωμεν ἐναντίον μας τὰς κρίσεις, καὶ νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἀπολογηθῶμεν πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ἂν μὴ ἀμφοδάλωμεν διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν κρίσιν, οὐτε νὰ ἀνεχώμεθα νὰ ὀμιλοῦν. Ἄλλοι ἐσσι, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀποστομῶμεν με κάθε τρόπον. Διότι δὲν θὰ ἐγκαθιστοῦσεν ὁ Θεὸς ἐδῶ ἐντός μας τέτοιο δικαστήριον, εἰ μὴ ἐπρόκειτο νὰ δικάσωμεν τότε λόγον δι' ὅσα κακὰ ἐπράξαμεν. Ἐ Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις τῆς φιλοφροσύνης του. Ἐπειδὴ δηλαδὴ τότε πρόκειται νὰ μᾶς ζητήσῃ λόγον διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας, ἐγκατέστησεν αὐτὸν τὸν δίκαιον κριτὴν, διὰ νὰ μᾶς δικάσῃ ἐδῶ διὰ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ νὰ μᾶς κἀν φρονιμωτέρους, ὥστε νὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν μέλλουσαν ἐκεῖ κρίσιν. Τοῦτο λοιπὸν λέγει καὶ ὁ Παῦλος ἐκεῖ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνωμεν, ὅσα ἂν ἐκρινόμεθα ὑπὸ τοῦ Κυρίου» (Α' Κορ. 11, 31).

Διὰ νὰ μὴ τιμωρούμεθα λοιπὸν τότε καὶ μᾶς ζητοῦν εὐθόνας, ἂς στραφῇ ὁ καθένας εἰς τὴν συνειδήσιν του, καὶ ἀφοῦ ἐκτύλησῃ τὴν ζωὴν του, καὶ ἀνασκοπήσῃ με προσοκῆν ὅσα τὰ ἁμαρτήματά του, ἂς τὰ καταλογίσῃ εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ὅποια τὰ διεπραξεν.⁷⁸² Ἄ ἂς τιμωρήσῃ τοὺς λογισμοὺς, ἂς θλιβῆ, ἂς στενοχωρήσῃ τὴν σκέψιν του, ἂς καταδικάσῃ τὸν

10. Ἦτο ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ Ἰακώβ, ὁ Ρουβὴν, ὁ ὅποιος δὲν ἐπείτραψεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς του νὰ φονεύσωσιν τὸν Ἰωσήφ.

ἑαυτὸν του μετὰ τὴν εἰλικρινῆ ὁμολογίαν τῶν ἁμαρτημάτων, μετὰ τὴν εἰλικρινῆ μετάνοιαν, μετὰ δάκρυα, μετὰ ἐξομολόγησιν, μετὰ νηστείας καὶ ἐλεηροσύνην, μετὰ ἐγκράτειαν καὶ ἀγάπην, διὰ νὰ ἠμπορούμεν με κάθε τρόπον νὰ φθάσωμεν ἐκεῖ με μεγάλην παρηρησίαν, ἀφοῦ ἀφύκαμεν ἐδῶ τὰ ἁμαρτήματά μας. Τὴν παρηρησίαν αὐτὴν εἶθε νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι, μετὰ τὴν κρίσιν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον μετὰ μετὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἅγιον Πνεῦμα, ἀνάκει ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΥΤΟΝ ΤΟΥ ΑΒΟΥΤΟΑΓ: ΠΕΡΙ ΔΕ ΤΩΝ ΚΕΚΟΙΜΗΜΕΝΩΝ
 ΟΥ ΘΕΛΩ ΥΜΑΣ ΑΓΝΩΣΤΩΝ, ΑΛΕΞΑΦΟΙ, ΙΝΑ ΜΗ ΑΓΝΩΣΘΗΤΕ· ΚΑΙ ΕΙΣ
 ΤΩΝ ΙΩΒ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΒΡΑΑΜ.

1. Έξοσας ἡμέρας ἀριερώσαμεν εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς παραβολῆς τοῦ Λαζάρου διὰ τὸ ἐξαντλησάμεν τὸν θησαυρὸν ποῦ εὐρήκαμεν εἰς τὸ πληγμένον σῶμα. Θησαυρὸν ὁ ἀπίστος δὲν περιεῖχε χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν καὶ πολυτελεῖς λίθους, ἀλλὰ φιλοσοφίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ ὑπομονὴν καὶ πολλὴν καρτερίαν. Ἐ Δάσκι δὲμας συμβαίνει μὲ τοὺς αἰσθητοὺς αὐτοὺς θησαυροὺς ποῦ ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι πολὺ ἀνώμαλη καὶ γεμάτη ἀπὸ ἀγκάθων καὶ τριβόλους καὶ γενναῖως κάμα ποῦ σκληρὸν, ἂν δὲμας σκόπη κανεῖς βοθότερα ὑπάρχει πολλὸς πλοῦτος, ἔτσι συνέβαινε καὶ μὲ τὸν Λάζαρον. Ἀπὸ πάνω πληγαὶ καὶ ἀπὸ κάτω ἀπερίγραπτος πλοῦτος· παραλελυμένον τὸ σῶμα, ἀλλὰ γενναῖα καὶ ἀγρυπνος ἡ ψυχὴ· καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ ἴσῃ κανεῖς νὰ ἐπισηρῶνεται ἐδῶ τὸ ἀποσταλιανὸν ἐκεῖνο· «Ὅσον ὁ θεὸς ἀνθρώπος διοφθεῖρεται, τοσοῦτον ὁ ἐντὸς ἀνακαινοῦται» (Β' Κορ. 4, 16).

Καὶ ἡμποροῦσα θέβαια καὶ σήμερον νὰ ἀσκοληθῶ μὲ τὴν ἴδιαν παραβολὴν καὶ νὰ ἀγωνισθῶ κατὰ τῶν αἰρετικῶν ποῦ ἀμφισβητοῦν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην 743 Α καὶ κατηγοροῦν τοὺς πατριάρχους καὶ ἔκουν ἀκονίσει τὴν γλῶσσαν τιν κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ δημιουργοῦ πᾶν ἔλων.

Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ καταστῇ διὰ οὗς θαιρετὸς ὁ λόγος ἀπὸ τὸν κόρον ἀφοῦ φηλάξωμεν τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς δι' εὐθεπίτερον χρόνον, ἐμπρός, ὡς στρέψωμεν τὴν ὄμλιαν πρὸς ἄλλο θέμα. Δάσκι καὶ τὸ τραπέζι ἔστιν ἔκῃ τὰ ἴδια φαγητὰ διαρῶδε, προκαλεῖ κορεσμὸν, ὅταν δὲμας ἔκῃ ποικιλίαν, ἀνοίγει τὴν ὄρεξιν. Διὰ νὰ ἐπιτευκῆ λοιπὸν τὸ ἔσο καὶ διὰ τὴν ἀκρόασιν, ὡς ἐπανέλθωμεν σήμερον, ἔπειτα ἀπὸ πολλὸν καιρὸν, εἰς τὸν μακάριον Παῦλον. Διὸ μὲς δίδει καλὴν ἀφορμὴν σήμερον τὸ ἀποσταλιανὸν ἀνάγνωσμα, καὶ ὅσα θὰ λεχθῶν θὰ εἶναι σύμφωνα πρὸς ὅσα ἐλέχθησαν εἰς τὰς προηγουμένας ὄμλιας. Ἠκούσατε Β λοιπὸν σήμερον τὸν Παῦλον νὰ δοῦ καὶ νὰ λέγῃ· «Περὶ δὲ πᾶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἵνα

μη λυτήσθε, ως και οι λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α' Θεο. 4, 13). Ἐκεῖνη ἡ παραβολὴ δηλαδὴ τοῦ Λαζάρου εἶναι ἡ εὐαγγελικὴ κορδὴ, αὐτὸς τώρα ὁ φθόγγος εἶναι ἀποστολικός, ἀλλὰ ἡ ἀρμονία εἶναι μία. Πρόγρηται εἰς ἑκείνην τὴν παραβολὴν ἐπιλοσοφώμεθα πολλὰ διὰ τὴν ἀνάστασιν και διὰ τὰ ἐκεῖ δικαστήρια, και τώρα μᾶς ὀδηγεῖ πάλιν ὁ λόγος εἰς τὸ ἴδιον θέμα.

Ἦστε ἂν και ἀρευνώμεθα ἀποσταλτικῶν καρῶν, ὅπως τὸν ἕσιον φθορῶν θὰ εὐρασκῶν και ἐξῆ. Διότι και τότε οἱ λόγοι μου ἀπεβίβασαν νὰ διδάσκων τοὺς ἀκροατὰς νὰ μὴ θεωροῦν ὡσὺν κάτι σπουδαῖον τὸ λαμπρὸ πρόγρηται τῆς παρουσίας ζωῆς, C ἀλλὰ νὰ προακροῦν με ἐλπίδος εἰς τὸ μέλλον και νὰ σκέπτονται κάθε ἡμέραν τὰς ἐκεῖ ἀποφάσεις και τὸ φθορῶν δικαστηρίων και τὸν ἀλάνθστον δικαστήν. Τὰ ἴδια μᾶς συμβουλεύει και ὁ Παῦλος σήμερον με ὅσα ἀνεγνώσθησαν. Ἀλλὰ προσέχετε: «Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ἵνα μη λυτήσθε, ως και οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Εἰ γὰρ πιστεύομεθα, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε και ἀνέστη, οὕτως και ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἔξει σὺν αὐτοῖς» (Α' Θεο. 4, 13-14).

Αὐτὸ ἔδειξε πρῶτα νὰ ἐξετάσωμεθα, διὰ τί τάχα ἔστιν μὲν ἡμιλλῆ περὶ τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζει θάνατον τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, ἔστιν δὲ D ἡμιλλῆ διὰ τὸ τέλος, τὸ ἴδιόν μας ὀνομάζει τοῦτο κοιμηθῶν και ὅχι θάνατον. Δὲν εἶπε δηλαδὴ ἐπερὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων, ἀλλὰ ἐπερὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων. Καὶ παρακάτω: «Ὅστις ὁ Θεὸς και τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἔξει σὺν αὐτοῖς και ὅχι ἐποδὸς ἀποθανόντας. Καὶ πάλιν: «Ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπούμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας» (Α' Θεο. 4, 14). Καὶ οὕτε ἐδῶ εἶπε τοὺς ἀποθανόντας, ἀλλὰ και τρίτην φορὰν ποὺ τοὺς ἀναφέρει διὰ τρίτην φορὰν πάλιν ὀνομάζει κοιμηθῶν τὸν θάνατον αὐτῶν. Περὶ τοῦ Χριστοῦ ὅμως δὲν ἡμιλλεῖ με τὸν ἴδιον τρόπον, ἀλλὰ πᾶς: και γὰρ πιστεύομεθα ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε. Καὶ δὲν εἶπε ἐσκοιμήθη, ἀλλὰ ἀπέθανε.

Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν τὸν μὲν θάνατον τοῦ Χριστοῦ ὀνόμασε θάνατον, τὸν δὲ ἴδιόν μας κοιμηθῶν. Δὲν ἐκρησμοποίησε βέβαια τὴν διαφορὰν τῶν λέξεων E ἀκόσμως και χωρὶς σημασίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποδείξῃ κάτι σπουδαῖον και σπουδαῖον. Διὰ τὸν Χριστὸν λοιπὸν ἡμιλλεῖ περὶ θανάτου διὰ νὰ διαβεβαιώσῃ περὶ τοῦ πάθους του, ἐν ἡμῶς ὅμως ἡμιλλεῖ περὶ κοιμήσεως διὰ νὰ ἀνακηρύξῃ τὸν πόνον. Ἐκεῖ δηλαδὴ ὅπου εἶπε πραγματωτηθῆ ἡ ἀνάστασις με θάροςος ἡμιλλεῖ περὶ θανάτου, ὅπου ὅμως ἡ ἀνάστασις εὐρίσκειται ὡσὺν εἰς τὸ σπῆ-

θῶν τῶν ἐλπίδων, ἡμιλλεῖ περὶ κοιμήσεως, και παραγερὴ ἔστι και με τὴν ὀνομασίαν ὡσὺν και τὸνώνει τὰς καλὰς ἐλπίδας. Διότι αὐτὸς ποὺ κοιμάται θὰ ζυτηθῆσθῃ ὀμοσώδηποτε, ἀφοῦ θάνατος δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο 764 Α παρὰ μακρὸς ὄπνος.

Μὴ μοῦ εἴπῃς ὅμως ὅτι αὐτὸς ποὺ ἀπέθανε οὐτε ἀνοοεῖ, οὐτε ἡμιλλεῖ, οὐτε βλάπτει, οὐτε αἰσθάνεται, ὅσοι οὕτε κ' αὐτὸς ποὺ κοιμάται τὰ ἐκεῖ αὐτὰ. Καὶ ἂν πρέπει νὰ εἴπω κάτι τὸ παράδοξον, λέγω ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ποὺ κοιμάται κοιμάται κάπως, ἐνῶ τοῦ ἀποθανόντος δὲν κοιμάται, ἀλλὰ παραμένει ἀγρυπνη. Ἀλλὰ θὰ μοῦ εἴπῃς ὅτι αὐτὸς ποὺ ἀπέθανε οὐδέποτε και καταστρέφεται και γίνεται σκόνη και στάκτη. Καὶ τί σημαίνει αὐτὸ, ἀγαπητέ; Καὶ ὅτι αὐτὸ πρέπει νὰ χαιρεται κανεὶς περισσότερο. Διότι ὅταν πρὸκειται κάποιος νὰ ἀποδομῆσθῃ σπῆτι ποὺ ἔχει παλαιώσκει και καταστῆ ἐτοιμόρροπον, πρῶτον θνάσκει E, με τοὺς ἐνοίκους και ἔπειτα γκρεμίζει τὸ σπῆτι και τὸ ξανακτίζει καλύτερα. Καὶ τὸ γεγονός δὲν δυσχερεῖται αὐτοῦ ποὺ ἔχουν ἐκτελεθῆ E, ἀλλὰ περισσότερο τὸς εὐκαριστεῖ, διότι δὲν τοὺς ἐνδιαφέρει τὸ γκρέμωμα E ποὺ βλέπομεθα, ἀλλὰ φαντάζονται τὴν αἰκοδομὴν ποὺ πρὸκειται νὰ κτισθῆ και δὲν τὴν βλέπομεθα ὡσὺν. Ἔτσι λοιπὸν και ὁ Θεὸς ἐπειδὴ πρὸκειται νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον, θαλάσει τὸ σῶμα μας και κατ' ἀρχὴν E, ἀπὸ αὐτὴν ἔξοικον εἰς αὐτὸ ψυχὴν ὡσὺν ἀπὸ κάποιο σπῆτι, διὰ τὸ ξανακτῆσθαι λαμπρότερον και ἔτσι νὰ τὴν εἰσαγάγῃ πάλιν με περισσότερο δόξαν. Μὴ ἐνδιαφερόμεθα λοιπὸν διὰ τὸ γκρέμωμα, ἀλλὰ διὰ τὴν μελλοντικὴν δόξαν.

2. Ὅταν πάλιν κάποιος ἔχη ἓνα ἄγαλμα καταστραμμένον ἀπὸ τὴν σκουρίαν και τὸν κρόνον και με σπασμένα πολλά ἀπὸ τὰ μέλη του, ἀφοῦ τὸ συντρίψῃ, τὸ ρίπτει εἰς τὸ καμίνι, και ἀφοῦ τὸ λυθῆσθῃ ἐντελῶς τὸ ξανακατασκευάζει ἔτσι ὡραϊότερον. Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν ἡ διάλυσις τοῦ ἀγάλματος εἰς τὸ καμίνι δὲν εἶναι ἐξαφάνισις C ἀλλὰ ἀνακαινισις αὐτοῦ, ἔτσι και ὁ θάνατος τῶν σματῶν μας δὲν εἶναι ἐξαφάνισις, ἀλλὰ ἀνανέωσις αὐτῶν. Ὅταν λοιπὸν ἴδῃς νὰ λυθῆναι τὸ σῶμα μας ὡσὺν εἰς τὸ καμίνι, και νὰ σπῆξῃ, μὴ μὲνης με αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ περιμένε τὴν ἀνακατασκευὴν και νὰ μὴ ἀκροσθῆς εἰς τὰ μέτρα αὐτοῦ τοῦ παραδεύματος, ἀλλὰ ὀναλογίσου και τὴν προηγουμένην κατάστασιν. Ὁ ἀγαλματοποιὸς δηλαδὴ ὅταν βάλῃ εἰς τὴν φωτῶν κάλκινον σῶμα, δὲν οὐ κατασκευάζει χρυσὸν ἢ ἀθάνατον ἄγαλμα, ἀλλὰ τὸ κάνει πάλιν κάλκινον. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν κάμνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ D ἐνῶ λυθῆναι πῆλινον και θνητὸν σῶμα, οὐσὺν ἀποδίδει χρυσὸν και ἀθάνατον ἄγαλμα, ἵνα εἰ γῆ δέκεται φθορῶν και εὐθραυστων σῶμα και οὐσὺν τὸ ἀποδίδει ἀφάρτην και ἀθάνατον.

Μη βλέπεις λοιπόν εκείνον που έκλεισε τὰ μάτια, που κείται άφρονος, αλλά σκέψου αυτόν που άνίσταται, που άπολαμβάνει άπερίγραπτον και τρομεράν και θαυμαστήν δόξαν και στρέψε τοὺς λογισμοὺς σου ἀπὸ τὸ θέαμα αὐτοῦ πρὸς τὴν μελλοντικὴν ἑλπίδα. Ἀλλά ἀκολουθεῖς τὴν συνήθειαν και δι' αὐτὸ κλαίεις και θρηνεῖς: Καὶ πῶς δὲν εἶναι ἄστοχον, ἂν ἑδίδες τὴν θυγατέρα σου εἰς γαμβρὸν καὶ αὐτὸς τὴν ἑπάρνε και ἔφευγεν εἰς μακρινὴν χώραν και ἔκτισαν ἐκεῖ εὐτυχεῖς καὶ ἐπὶ τῆς εὐτυχίας νὰ παραγοῦναι τὴν λύπην σου διὰ τὴν ἀποδημίαν, ἐδῶ δὲ, ἐνῶ αὐτὸς ποὺ ἔπηρε τὸν συγγενῆ σου δὲν εἶναι κύριος ἄνθρωπος, ὅτε κύριος σὸνδουλός σου, ἀλλ' ὁ ἴσιος ὁ Θεοπότης, νὰ πονῆς και νὰ θρηνεῖς;

Και πῶς εἶναι δυνατόν, λέγει, νὰ μὴ ὑποφέρῃς διὰν εἶσαι ἄνθρωπος; Ἐγὼ ὅμως δὲν σοὺ λέγω αὐτὸ, ὅτε τὴν θλίψιν ἀντικρούῃς, ἀλλὰ τὴν υπερβολὴν τῆς θλίψεως. Διότι τὸ νὰ λυπῆται κανεὶς εἶναι φυσικόν, τὸ νὰ υπερβαίῃ ὅμως κανεὶς τὸ μέτρον τῆς λύπης εἶναι ἴδιον παραλογισμοῦ και ἀνανδρίας ψυχῆς. Πάνοσε. ⁷⁶⁵ Α δάκρυσε, ἀλλὰ μὴ ἀπελευσθῆς, ὅτε νὰ γογγύσῃς, ὅτε νὰ ἀνανακτίσῃς. Εὐχαριστήσε αὐτὸν ποὺ τὸν παίρνει, διὰ τὸ στολιχῆς εἶσαι αὐτὸν ποὺ ἀπέθανε και νὰ τοῦ στείλῃς εἶσαι λιμπερὰ ἐντάφιμα δῶρα. Ἄν λοιπὸν γογγύσῃς, και τὸν νεκρὸν θὰ προσβάλλῃς και αὐτὸν ποὺ τὸν ἔπηρε θὰ ἐξοργίσῃς και τὸν ἑαυτὸν σου θὰ ὀλέψῃς ἂν ὅμως εὐχαριστήσῃς, και ἐκείνον σταλλεῖς, και αὐτὸν ποὺ τὸν ἔπηρε δοξάζεις και τὸν ἑαυτὸν σου ὠφελεῖς. Δάκρυσε ὅμως, ὁ Κύριός σου ἐδάκρυσε διὰ τὸν Λάζαρον και ἔθεσε εἶσαι δι' ἡμᾶς μέτρα και κανόνας και ὅρους τῆς λύπης, τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει νὰ υπερβαίνομεν. Ἔτσι και ὁ Παῦλος εἶπε: Ἐπεὶ δὲ τῶν κακομημένων, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς και οἱ λαοὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἑλπίδα (Α' Θεο. 4, 12). Νὰ λυπῶσαι, λέγει, ἀλλὰ διὰ ὅπως ἢ ὁ εἰδικὸς λάτρης ποὺ δὲν πατεῖει εἰς τὴν ἀνάστασιν ὅτε ἐλπίζει εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Ἐντρέπομαι, πιστεύσατέ με, και κοκκινίξαι ὅταν βλέπω νὰ διέρκωνται ἀπὸ τὴν αγοράν ἄμαδες γυναικῶν ποὺ ἀσκημονοῦν, ποὺ μαθαῖν τὰ μαλλιά των, καὶ πληγνῶνουν τὰ κέρια των και νδέρνουν τὰ μάγουλά των, καὶ ἴσα αὐτὰ νὰ γίνονται ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια τῶν εἰδωλοπατρῶν. Τί λοιπὸν δὲν θὰ σκεφθοῦν και δὲν θὰ εἰπουν δι' ἡμᾶς; Αὐτοὶ εἶναι ποὺ πιστεύουσιν εἰς τὴν ἀνάστασιν. Πολὺ ὀρθά, διότι δὲν συμφωνοῦν οἱ πράξεις μετὰ τὴν πίστιν. Μετὰ τὸν λόγον πιστεύουσιν εἰς τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ εἰς τὴν πρῶτην κάνουν αὐτὰ ποὺ κάνουν και οἱ ἄπιστοι. Ἄν αὐτοὶ εἶδαν θάρρος και πεποιθήσῃν

ὅτι ὑπάρχει ἀνάστασις δὲν θὰ τὸ ἔκαναν αὐτὰ. Ἐάν εἶκον πέσει τοὺς ἑαυτοὺς των ὅτι ὁ ἄνθρωπος των C ἔφυγε διὰ καλύτερον τόπον δὲν θὰ ἔθρηνόουσιν. Αὐτὰ και περισσότερα ὡσὲρ λέγουν οἱ ἄπιστοι ὅταν ἄκουον ἐκεῖνα τὰ κλάματα.

Ἄς ἐντρέπομεθα λοιπὸν και ἄς σκεπτόμεθα ὀριμότερα, και μὴ προκαλοῦμεν τὴσιν θλίβῃν και εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας και εἰς αὐτοὺς ποὺ μᾶς βλέπουν. Εἰπέ μου λοιπὸν διὰ ποῖον λόγον θακράζεις τόσον παλὺ διὰ τὸν νεκρὸν; Μήπως ἐπειδὴ ἦταν κακός; Δυστὸν διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εὐχαριστήσῃς, διότι τώρα ἐσταμάτησε ἡ συνέκεια τῆς κακίας του. Μήπως ἐπειδὴ ἦταν καλὸς και δίκαιος; Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ κἀρεσαι, διότι γρήγορα - γρήγορα ἔφυγε πρὶν ἀλλάξῃ νοστροπῆσαν ἀπὸ τὴν κακίαν; και μετέβη εἰς τόπον, ὅπου ἔῃ με ἀσφάλεσαν κλέον και δὲν εἶναι πλέον δυνατόν νὰ ὑποστῇ καμίαν μεταβολήν. Μήπως θρηνεῖς ἐπειδὴ ἦταν νέος; Καὶ δι' D αὐτὸ νὰ δοξάζῃς τὸν Θεὸν ποὺ τὸν ἔπηρεν ἔνωρῃς και τὸν ἐκάλεσαν πρὸς μίαν καλύτεραν ζωήν. Ἀλλὰ μήπως ἐπειδὴ ἦταν γηρασκόμενος; Καὶ διὰ τοῦτο εὐχαριστήσε και δοξάσε πάλιν αὐτὸν ποὺ τὸν ἔπηρε. Σωθῶσαι τὸν τρόπον τῆς κηδεῖας. Αἱ ψαλμῶδαι και οἱ προσευχαί, και ἡ συγκέντρωσις τῶν πατέρων, και τὸ πλῆθος τῶν ἀδελφῶν εἶναι τόσον πολὺ, ὅχι διὰ νὰ κλαίῃς και νὰ θρηνεῖς και νὰ ἀπεληψῆσαι, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχαριστήσῃς πῦσαν ποὺ τὸν ἔπηρε. Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν αὐτοὺς ποὺ καλοῦνται διὰ νὰ ἀναλάβουν κάποιον ἐξουσίαν τοὺς προπέμπον πολλοὶ με ἔπεφμαῖος εἶσαι και τοὺς δικαίους ποὺ φεύγουν ἐπειδὴ ἔκουν κληθῆ πρὸς μεγαλυτέραν τιμῆν, εἰσαι τοὺς προπέμπον με πολλὰς εὐλογίας.

Ὁ θάνατος εἶναι ἀνάπαυσις και ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς ἰβρώτας Ε και τὰς φροντίδας τῆς ζωῆς. Ὅταν ἴδῃς λοιπὸν κάποιον συγγενῆ σου νὰ ἀνακαρῆ ἀπὸ τὸν κόπον αὐτὸν, μὴ γογγύσῃς, ἀλλὰ νὰ αἰσθανθῆς κοτάνωξιν, νὰ στραφῆς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, νὰ ἐξετάσῃς τὴν συνειδήσῃν σου, νὰ σκεφθῆς ὅτι και ἐσὲνα ὀλίγον ἀργότερον σὲ περιμένει τὸ ἴδιο τέλος. Γίνε φρονιμώτερος και λάβε φόβον Θεοῦ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ ἄλλου και σταμάτησε τὴν ἀμέλειαν, ἀναλογίσου τὰς πράξεις σου, διόρθωσε τὰ σφάλματά σου και κάμει τὴν ἀρίστην μεταβολήν. Κατὰ τοῦτο διαφερομεν ἀπὸ τοὺς ἄπιστους, ὅτι κρίνομεν τὰ πράγματα με ἄλλον τρόπον. Ὁ ἄπιστος βλέπει τὸν οὐρανὸν και τὸν προσκυλεῖ, διότι τὸν θεωρεῖ Θεόν. Βλέπει τὴν γῆν ⁷⁶⁶ Α και τὴν λακρεύει και μένει με ἀνοικτὸν τὸ στόμα εἰς τὰ αἰσθητά. Ἡμεῖς ὅμως δὲν κἀνομεν τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ὅταν βλέπομεν τὸν οὐρανὸν θαυμάζομεν τὸν δημιουργὸν του, διότι δὲν θεωροῦμεν αὐτὸν Θεόν, ἀλλὰ πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ. Βλέπω ἄλην τὴν δημιουργίαν

καὶ δι' αὐτῆς ἀγγελοῦμαι πρὸς τὸν δημιουργόν.

Ὁ ἄπιστος βλέπει τὸν πλοῦτον καὶ θαυροῦς καὶ ἐπιλήψιας, ἐγὼ βλέπω τὸν πλοῦτον καὶ τὸν κοροϊβεύω. Βλέπει ἐκεῖνος, τὴν ἰσχυρίαν καὶ θρηνοῖ, ἐγὼ τὴν βλέπω καὶ κἀρωμαί. Κατ' ἄλλον τρόπον βλέπει τὰ πράγματα ἐκεῖνος, κατ' ἄλλον ἐγώ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μετὰ τὸν θάνατον. Αὐτὸς βλέπει τὸν νεκρὸν καὶ τὸν θαυροῖ νεκρὸν. Βλέπω ἐγὼ νεκρὸν καὶ βλέπω ὄντων καὶ ἄχι θάνατον. Ἐ καὶ ὅπως συμβαίνει μετὰ τὰ γράμματα ποῦ ἔλατο καὶ βλέπαμεν μετὰ τὰ ἴδια μάτια, καὶ ὅσοι ξέρονται καὶ ὅσοι δὲν ξέρονται γράμματα, ἄχι ὅπως μετὰ τὸν ἴδιον νοῦν, ἀλλὰ αὐτοὶ ποῦ δὲν ξέρονται τὰ βλέπουν ἀπλῶς ὡς γράμματα, αὐτοὶ ὅπως ποῦ ξέρονται μετὰ πολλὴν τέχνην συλλέγουσι τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτὰ νοήματα, τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μετὰ τὰ πράγματα ἄλλοι βλέπουν μετὰ τὰ ἴδια μάτια ὅσα συμβαίνουν, ἄχι ὅπως καὶ μετὰ τὸν ἴδιον νοῦν καὶ σκέψιν. Ἀφοῦ λοιπὸν διαφέρομεν ἐπὶ ἄλλων πᾶν πραγμάτων εἶναι δυνατόν νὰ συμφωνήσωμεν περὶ τοῦ θανάτου.

3. Σκέψου πρὸς τοῦτον ἀνεκάρητος καὶ παρηγορήσῃ. Ἐπίγει ἐκεῖ ἔπου εὐρίσκειται ὁ Παῦλος, ὁ Πέτρος C καὶ ὁλος ὁ κορὸς τῶν ἁγίων. Φωνάσῃ πῶς θὰ ἀνοστήσῃ, μετὰ πόσῃν δόξαν καὶ λαμπρότητα. Σκέψου ὅτι μετὰ τὸ νὰ πενήθῃ καὶ νὰ θρηνηθῇ δὲν θὰ ἠμπορήσῃ μετὰ τὰ κλάμματα νὰ διαρκώσῃς τὸ γεγονός καὶ ἐπὶ πλέον θὰ βλάβῃς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸ ἔπικρον. Ἀναλογίσου πόσους μπερσοὶ μετὰ τὸ νὰ κινήσῃ αὐτὸ καὶ ἀπόφυγε νὰ πληρώσῃς τὴν ἀμαρτίαν. Ποίους λοιπὸν μπερσοὶ καὶ ξεπερνᾷς; Τοὺς ἄπιστους ποῦ δὲν ἔχουν ἐλπίδα, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Παῦλος: «Ἴνα μὴ λυτῆσθε ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔκοντες ἐλπίδα». Καὶ πρόσθε ἐδῶ τὴν ἀκρίθειαν τοῦ λόγου. Δὲν εἶπε δηλαδὴ, καὶ μὴ ἔκοντες ἐλπίδα ἀναστάσεως ἀλλὰ μόνον καὶ μὴ ἔκοντες ἐλπίδα. Διότι αὐτὸς ποῦ δὲν ἐλπίζει εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχει. οὔτε ἔχει πῶς ὑπάρχει Θεός, οὔτε ὅτι φροντίζει. Ὁ δὲ τὰ παρόντα πράγματα, οὔτε ὅτι ἡ θεοὶ δικαιοσύνην ἐπιβάλλει τὰ πάντα. Ὅσοις λοιπὸν δὲν τὸ ἔχει αὐτὰ οὔτε τὰ πιστεύει, εἶναι ποῦ ἄλογος ἀπὸ ὅλα τὰ θηρία καὶ ἀπομαρτύνει ἀπὸ τὴν ψυχὴν του καὶ τοὺς νόμους καὶ τὰ δασκαστήρια καὶ τοὺς θεσμούς καὶ γενικῶς ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Διότι αὐτὸς ποῦ δὲν περιμένει ὅτι θὰ δώσῃ λόγον διὰ τὰς πράξεις του ἀποφύγει κάθε εἰδους ἀρετῆν καὶ ἐπιμένει εἰς κάθε εἰδους κακίαν.

Ἀφοῦ λοιπὸν σκεφθῶμεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἀναλογισθῶμεν τὴν ἀνοσίαν καὶ τὴν παραφροσύνην τῶν εἰδωλοκρατῶν, μετὰ τοὺς ὁποίους ὁμοιάζομεν διὰν θρηνηθῆναι, νὰ ἀποφύγωμεν τὴν συμφωνίαν μετὰ αὐτοῦ. Διότι διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τοὺς ἐνεθυμήθη ὁ Παῦλος, διὰ νὰ καταλάβῃς καλὰ τὸ αἶσχος. Ἐ

εἰς τὸ ὄπισθεν καταπέττει καὶ νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴν συμφωνίαν μετὰ αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιανέλθῃ πρὸς τὴν ὁμοίωσαν εὐγένειαν. Καὶ δὲν τὸ κάνει ὁ μακάριος Παῦλος μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ διαρκῶς καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα. Ὅταν δηλαδὴ θέλῃ νὰ μᾶς ἀποσοφῇ ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα, μᾶς δείκνει μετὰ πόσους ὁμοιάζομεν διὰν διαπράττωμεν ἀμαρτήματα, διὰ νὰ προσβληθῇ ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν καὶ ἀποφύγῃς εἰς νὰ τοὺς ὁμοιάζῃς. Ὅταν λοιπὸν ἔγραψε πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἔλεγεν: «Ἐκαστοὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα κτῶσθι ἐν ἀγαθῶ καὶ τῆς, μὴ ἐν πάθει ἀπίστιας, κοβώτερον ἔσθῃ τὰ μὴ εἰδοτά 797 Ἄ Θεὸς» (Α' Θεσ. 4, 4-5). Καὶ πάλιν: «Μὴ καθὼς τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖτε ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς αὐτῶν» (Ἐφεσ. 4, 17). Τὸ ἴδιο λοιπὸν καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο: «Οὐ θέλω δὲ ὁμῶς ὄνομα, ὀβελφοί, περὶ τῶν κεκορημένων, ἵνα μὴ λυτῆσθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔκοντες ἐλπίδα». Διότι δὲν μᾶς προσεβίβη τὴν λύτῃν ἢ φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ συνάθως ἡ διόθεσίς μας ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ ποῦ ἔφυγε, ἀλλὰ ἡ δύναμις αὐτῶν ποῦ θρηνοῦν.

Τὸν πιστὸν λοιπὸν δὲν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ τὸν λυτῆσῃ τίποτα ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν ἐδῶ, ἀλλὰ ἐνώπιον πᾶν μελλόντων ἀγαθῶν διαφέρει καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν ἀπὸ τοῦ ἀπίστου, καὶ εἶτα ἀπολαμβάνει σπουδαία ἀγαθὰ διὰ τῆς πίστεως πρὸς τὸν Χριστὸν, καὶ γέσται ἐκ τούτου πολὺ μεγάλην εὐχαριστήσαν Ἐ καὶ ἀδωάσομεν χαρὰν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε: πάλιν ἔρω, καί-μπερ».

Ἦστε καὶ πρὶν ὅπῃ τὴν ἀνάστασιν λαμβάνομεν μεγάλην ὁμοίωσιν, καὶ αὕτη εἶναι τὸ νὰ μὴ λυγίζομεν εἰς κανένα ἀπὸ τὰ κακὰ ποῦ συμβαίνουν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν νὰ ἀπολαμβάνομεν πολλὴν παρηγορίαν. Ὅπως λοιπὸν ἠμέεις κερδίζομεν καὶ ἀπὸ τὴν μίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην περίπτωσιν. εἶτα ὁ ἄπιστος ζημιώνεται καὶ ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ μετὰ τὸ νὰ τιμωρῆται εἰς τὸ τέλος διὰ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν ἀνάστασιν, καὶ μετὰ τὸ νὰ ἀπελπίσῃται διὰ τὰ παρόντα πράγματα, ἀφοῦ δὲν περιμένει ἤμιστε καλύτερον μετὰ ἀπ' αὐτὰ. Ὅχι λοιπὸν μόνον διὰ τὴν ἀνάστασιν ἀφελόμεν νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐλπίδα C τῆς ἀναστάσεως, ἡ ὁποία ἠμπορεῖ καὶ τὴν ταλαιπωρημένην ψυχὴν νὰ ἀνακουφίσῃ καὶ νὰ τὴν πείσῃ νὰ εὐχάρησῃ, ὅτι θὰ ἀνοστήθῃ οἱ ἀπελθόντες πάλιν καὶ θὰ ξαναεὐρηθῶν μαζί μας.

Ἐν λοιπὸν πρέπει νὰ λυτῶμεθα καὶ νὰ ποιοῦμεν, αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃται δι' αὐτοῦς ποῦ ζοῦν εἰς τὴν φημίαν, ἄχι δι' ὅσους ἀπέθαναν μετ' αὐτῶν. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ ὁ Παῦ-

λος, ὁ ὁποῖος ὅταν γράφῃ εἰς τοὺς Κορινθίους λέγει: «Μήπως ἐλθόντα με πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσῃ ὁ Θεὸς, καὶ πενήθωσιν πολλοὶς» (Β' Κορ. 12, 31). Καὶ αὐτὸ δὲν τὸ εἶπε διὰ τοὺς ἀποθανόντας, ἀλλὰ δι' ὅσους εἶχαν ἁμαρτήσῃ πρὶν καὶ δὲν μετενόησαν διὰ τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν ποῦ διέπραξαν. Αὐτοὺς πρῆπει κανεὶς νὰ πενήθῃ. Τὸ ἴδιο προτρέπει καὶ ἄλλος ὅταν λέγῃ: «Κλαύσον ἐπὶ νεκρῷ, ἐξέλιπε γὰρ φῶς καὶ ἐπὶ μοῦφ κλαύσον, ἐξέλιπε γὰρ σύνεσις» (Σοφ. Σειρ. 22, 11). Διὰ τὸν νεκρὸν νὰ κλαύσῃς ὀλίγον διότι ἔχει ἐνστανθῆ, ἢ τοῦ ἀσπίτου ὅμως ἡ ζωὴ εἶναι χειρότερα καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἐὰν δὲ αὐτὸς ποῦ ἔχει κἀκεῖ τὰ μυαλά του ἀέκλει νὰ θρηνητῆς συνεχῶς, ποῦ περισσότερο ὁ ἔδικας καὶ αὐτὸς ποῦ δὲν ἐλπίζει εἰς τὸν Θεόν. Αὐτοὺς λοιπὸν νὰ πενήθωμεν ἡμεῖς, διότι αὐτὸ τὸ πένθος ἔχει κέρδιον. Πολλὰς φορές μὲ τὰ νὰ τοὺς θρηνοῦμεν τοὺς ἔχομεν διαρῥοίαι. Τὸ νὰ πενήθωμεν ὅμως δι' αὐτοὺς ποῦ ἔφυγον εἶναι καὶ ἀνάμεινον καὶ θαυρατὸν μαζί. Μὴ ἀντιτρέψωμεν λοιπὸν τὴν τάξιν, ἀλλὰ νὰ θρηνοῦμεν μόνον διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα, εἴτε πτωχεῖαν, εἴτε ἀρρώστιαν, εἴτε πρῶρον θάνατον, εἴτε προσβολήν, εἴτε συκφαντίαν, ἢ ἢ ἀποδοῦναιτε ἄλλο κακὸν μᾶς συμβαίνει, νὰ τὰ ὑποφέρωμεν μὲ γενναίωτην. Διότι αὐτὰ τὰ δεινὰ, ἐὰν προσέχωμεν, εἶναι εὐκαιρία διὰ περισσότερα θραύεα.

4. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ πονῆς, λέγει, ὀφροῦ εἶσαι ἀνθρώπος; Ἐγὼ ὅμως σοῦ λέγω τὸ ἀντίθετον. Πῶς εἶναι πρῆπον, ἔσθι ποῦ εἶσαι ἀνθρώπος καὶ ἔχεις τιμῆν μὲ λογισμὸν καὶ σκέψιν καὶ μὲ τὰς ἐπιθυμίας τῶν μελόντων νὰ πονῆς; Καὶ ποῖος εἶναι, λέγει αὐτὸς ποῦ δὲν ἐκουριεύθῃ δι' αὐτὴν τὴν ἀδυναμίαν; Πολλοὶ καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας καὶ ἐπὶ τῶν προγόνων μας. Ὁ Ἰῶβ λοιπὸν ὅταν ἀπέθαναν ὅλα τὰ παιδιὰ του, ἄκουσε τί λέγει: «Ὁ Κύριος ἔβλακεν, ὁ Κύριος ἔβλακεν ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν. σὺν καὶ ἔγενετο» (Ἰῶβ 1, 21). Αὐτὰ λοιπὸν προζοιοῦν τὸν θαυρατὸν καὶ μόνον νὰ τὰ ἀκούῃ κανεὶς, ἐὰν ὅμως τὸ ἐξετάσῃ καὶ μὲ προσοκῆν, τότε θὰ ἴδῃς καλύτερα τὸ θαῦμα. Διότι σκέψου ὅτι ὁ διάβολος δὲν ἔπῃρε τοὺς μισοὺς καὶ ἄφηκε τοὺς ἄλλους μισοὺς, οὔτε περισσότερους καὶ ἄφηκε τοὺς ἀλυγότερους, ἀλλὰ ἐτρέφῃεν ὅλον τὸν καρπὸν καὶ ὅμως δὲν ἔρριξε κἀκεῖ τὸ δένδρον ὅλα τὰ κόμματα τῆς θαλάσσης ἐξεσῆκασε καὶ ὅμως δὲν ἐβόησε τὸ πλοῖον ἀδειασέν ὅλην τὴν δύναμιν καὶ δὲν ἐκίνησε τὸν πύργον.

Ἀλλὰ ἔστειλε καὶ τὸν ἐκτιποῖσαν ἀπὸ παντοῦ, καὶ ὅμως ἔμενεν ἀλύγιστος· νερὸδες ἀπὸ θέλη ἔσπερον ἐπάνω του ἢ καὶ ὅμως δὲν τὸν ἐπλήγανεν ἢ καλύτερα ἐπέλυνον

τὰ θέλη, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐκτιποῖσαν. Σκέψου πόσον μεγάλον κτήσιμα εἶναι νὰ ἴδῃς φουεμένα τόσα παιδιὰ. Λοιπὸν ὅταν ἦσαν ἀρετῶν διὰ νὰ τὸν πληγίσῃ αὐτὸς: Τὸ ὅτι ἠρηπάγησαν ὅλα, καὶ μάλιστα ὅλα μαζὶ καὶ εἰς μίαν ἡμέραν εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας τῶν, τὸ ὅτι εἶχαν ἐπαδειξέη μεγάλην ἀρετὴν, τὸ ὅτι ἀπέθαναν μὲ τέτοιον τιμωρητικὸν τρόπον, τὸ ὅτι ἔβουον ἐπάνω του μετὰ ἴσας ἄλλος πληγῆς αὐτῆ ἡ τελευταία, τὸ ὅτι ἦσαν τόσοσιν φιλοστοργὸς πατέρας καὶ τὸ ὅτι ἀγαποῦσε τόσοσιν πολλὰ τὰ παιδιὰ του ποῦ ἀπέθαναν. Διότι ὅταν κἀκεῖς κανεὶς κακὰ παιδιὰ πληγῶνται θάνατον, ἀλλ' ὅτι μὲ τὴν ἀγγριότητα, ἐπειδὴ ἡ κακία τῶν ἀποθανόντων δὲν ἐπιτρέπει νὰ γίνῃ σφοδρότερος ὁ πόνος. C. Ὅταν ὅμως αὐτὰ εἶναι καὶ ἐνάρετα, ἢ πληρῆ μόνει παντοπνῆ, ἀέξεσθη ἡ μνήμη, ἀπαρηγόρητον τὸ κακόν, δυτλοῦν τὸ κέντρισμα, τὸ ἔνα ἀπὸ τὴν φῶσιν, τὸ ἄλλο λόγῳ τῆς ἀρετῆς τῶν ἀποθανόντων. Καὶ ὅτι ἦσαν ἐνάρετα τὰ παιδιὰ φαίνεται ἀπὸ ταῦτα. Ὅτι ὁ πατέρας τὰ ἐφρόντιζε πολλὰ καὶ καθημερινῶς προσέφερε θυσιὰς δι' αὐτὰ καὶ ἐφοβεῖτο μήπως ἁμαρτήσῃ κρυφίως καὶ δὲν ἐπροτιμοῦσε τίποτε περισσότερον δι' αὐτὰ. Καὶ αὐτὸ δὲν δείκνει μόνον τὴν ἀρετὴν τῶν παιδῶν ἀλλὰ καὶ τὴν φιλοστοργίαν τοῦ πατρὸς. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ πατέρας ἦσαν καὶ μάλιστα τόσοσιν φιλοστοργὸς μὲ τὸ νὰ ἐπιδεικνύῃ δι' ἄλλων τὸν φυσικὸν πόθον ἀλλὰ καὶ τὸν πόθον τῆς εὐσεβείας τῶν καὶ ἐπειδὴ τὰ παιδιὰ ποῦ ἀπέθαναν ἦσαν τόσοσιν ἐνάρετα, διὰ τοῦτο ἡ φωσιὰ τῆς στενοκαρδίαν γίνεται τριπλῆ.

Ὅταν πάλιν δὲν ἀρπάζωνται ὅλα μαζὶ, ἀλλὰ ἕνα ἕνα ἔχει κάποιαν παρηγορίαν ἢ συζυγίαν, ὅσοι αὐτὰ ποῦ παραμένουν ἀπαλύνουν τὴν στενοκαρδίαν δι' αὐτὰ ποῦ φεύγουν. Ὅταν ὅμως ὅλα μαζὶ φεύγουν, εἰς ποῖον ἡμπορεῖ νὰ προσάλλῃ διὰ παρηγορίαν αὐτὸς ποῦ ἀπὸ παλότεκνος ἔγενεν αὐτομάτως ἄτεκνος; Καὶ μαζὶ μὲ αὐτὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀναφέρωμεν καὶ πέμπτην πληγὴν. Τὸ ὅτι ἀνηπάγησαν ὅλα μαζὶ. Διότι ἔσθι, ὅταν μερικὰ πεθάνουν εἰς τρεῖς ἢ πέντε ἡμέρας, αἱ γυναῖκες καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς διὰ τοῦτο κλαίον ὑπερπλέον διότι ἀνηπάγη τόσο γρήγορα καὶ ξαφνικὰ ἀπὸ τὰ μάτια τῶν αὐτῶς ποῦ ἀπέθανε, πολλὸν περισσότερον θὰ ἐπόνεσον αὐτὸς ποῦ ἔχουσαν ὅλα τὰ παιδιὰ του ἢ ὅτι εἰς τρεῖς ἢ δύο ἢ μίαν ἡμέραν ἀλλὰ εἰς μίαν στιγμὴν. Διότι τὸ κακὸν ποῦ θάξῃ κανεὶς σιγὰ-σιγὰ μὲ τὸν χρόνον εἰς τὸν νοῦν του, καὶ ἂν ἀκόμην εἶναι τελειῶς ἀνυπόφορον. Ἴσως εὐκολιότερα θὰ ἐγίνετο ἐλαφρὸν μὲ τὴν ἀναμονήν. Αὐτὸ ὅμως ποῦ γίνεται κραιὸς νὰ τὸ περιμένῃ κανεὶς καὶ αἰωνιδίως, εἶναι ἀφόρητον. Ὅταν ὅμως κἀκεῖ εἶναι ἀπὸ μόνον του ἄσπρὸ καὶ προστίθεται εἰς αὐτὸ καὶ τὸ ὅτι συμβαίνει κραιὸς

νά τὸ περιμένῃς, σκέψου πόσον γίνεται ἀφόρητον καὶ ὑπερβαίνει κάθε περιγραφὴν.

Θέλεις νὰ ἀκούσῃς καὶ ἕκτην πληγὴν; Ὅλα τὰ παιδιά τὰ ἔλασε εἰς τὸ θῆθος τῆς ἡλικίας των. Καὶ ἔχετε πόσον πληγώνουν οἱ πρόωγοι θάνατοι καὶ πόσο πολυεῖδές καθίστανται τὸ πένθος. Αὐτὸς δὲ ὁ θάνατος δὲν ἦταν μόνον πρόωρος, ⁷⁶⁹ ἄλλα καὶ θίσιος, ὥστε τοῦτα νὰ εἶναι ἐβδόμη πληγὴ. Διότι δὲν εἶπε τὰ παιδιά του νὰ ἐκπνεύουν ἐπὶ τῆς κλίτης καὶ νὰ φυκορραγοῦν ἄλλα ἅλα τὰ κοτεπλάκωσε τὸ σπῆν. Σκέψου λοιπὸν τὴν θέσιν του, ὅταν ἐκολληθεῖς ἐκεῖνα τὰ ἔρεπτα καὶ ἄλλοτε μὲν ἐσέκωνε πέτρα, ἄλλοτε δὲ ἄνευρε μέλος παιδιοῦ του, καὶ ἔβλεπε κερί ποῦ ἐκροισίωσε ἀκαμῆ τὸ ποτήρι, ἢ τοῦ ἄλλου τὸ δεξιὸν κερί νὰ εἶναι ἀκάμη ἀπλωμένο πρὸς τὸ σάτο, ἢ καὶ αὐτὸ τὸ σκῆμα τοῦ σώματος παρμορφωμένο, μὲ σπασμένην τὴν μύτην, ἢ θρυμματισμένην τὴν κεφαλὴν, μὲ καμένα τὰ μάτια, ἢ σκορπισμένη τὸ μυαλό, καὶ γενικῶς στραπατσιωμένην τὴν μορφήν, ὥστε ἀπὸ τὰ παλαιὰ τραύματα νὰ μὴ ἠμωρῇ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ πρόσωπα τῶν ἀγαπημένων παιδιῶν του.

■ Ἐταράχθητε μὲ αὐτὰ ποῦ ἀκούετε καὶ δακρύζετε. Σκεφθῆτε λοιπὸν πῶς ἠσθάνετο αὐτὸς ποῦ τὰ ἔβλεπεν αὐτὰ. Διότι ἂν ἤμεις, μετὰ ἀπὸ τόσα χρόνια, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ὑποφέρωμεν χωρὶς δάκρυα τὴν διήγησιν ἐκείνης τῆς τραγωδίας, καὶ μάλιστα ποῦ ἀκούομεν διὰ ξένης συμφορᾶς, τί εἴδους διαμῆντι ἦταν αὐτὸς ποῦ τὰ ἔβλεπε μὲ τὰ μάτια του, καὶ ἐφιλοσοφοῦσεν ὅχι εἰς ξένας ἀλλὰ εἰς ἰδικὰς του συμφορὰς; Καὶ ὅμως οὐτε ἀπηλιπίσθη, οὐτε εἶπε κάτι τέτοιον. Τί εἶναι πάλιν τοῦτο; Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν μου; Διὰ τοῦτο ἔκω ἀνοικτὸ τὸ σπῆν μου εἰς τοὺς ἔξους, διὰ νὰ τὸ ἰδῶ νὰ γίνεταί τάφος διὰ τὰ παιδιά μου; Διὰ τοῦτο ἔκαμα τόσα καλὰ εἰς αὐτὰ διὰ νὰ τὰ εὖρη τέλειος θάνατος. Τίποτε τέτοιον δὲν εἶπεν. **Γ** οὐτε καὶ ἐσκέφθη, ἀλλὰ ἅλα τὰ ὑπέφερε μὲ γενναϊότητα ἂν καὶ ἐστερήθη τὸ παιδί του ποῦ ἴσων ἐπιμέλειαν εἶχε δεῖξει δι' αὐτὰ.

Διότι ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἄριστος γλύπτης ποῦ κατασκευάζει κρυσθὸν ἀγάλματα, τὰ καλλωπίζει μὲ μεγάλην προσοχήν, ἔτσι καὶ οὗτος κατηύθυνε τὰς ψυχὰς των καὶ τὰς διέπλωσε καὶ τὰς ἐστόλιζε. Καὶ ὅπως ὁ ἐργατικός γεωργὸς ποτίζει τὸ φυτὸ τῶν φοινίκων ἢ τῶν ἐλαιῶν, καὶ τὰ προσπατεῖται, τὸ περιφρονεῖ καὶ συνεχῶς τὰ περιποιεῖται μὲ κάθε τρόπον, ἔτσι καὶ οὗτος δὲν ἔπαυε νὰ καλλιεργῇ τὴν ψυχὴν τοῦ καθ' ἑνὸς πρὸς μεγαλύτεραν ἀρετήν. Ἐπὸν κάπαν ἐλαίον ποῦ εἶναι φορτισμένη μὲ κηρὸν. Εἶδεν ὅμως τὸ φυτὸ σπασμένον καὶ περηνέναι εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τὸ βουαῖν φρόνημα τοῦ αὐτοῦ

νικοῦ πνεύματος. **Δ** καὶ νὰ ἔκαμν ὅπως κατὰ τρόπον τὸσον ἔλαεινὸν τὸν θάνατον, καὶ δὲν ἐπρόφερε καρμίαν διασφμημίαν, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστήριον καὶ ἔδωσε ἔτσι τὸν δαΐβον θανάσιμον κτύπημα.

5. Ἐάν δὲ μοῦ ἔλεγες ὅτι εἶχε πολλοὺς υἱούς, ἐνῶ ἄλλος πολλὰς φορές ἔχει ἕνα μονόκωρον καὶ τὸν κάνει καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὁμοῖον τὸ πένθος, ὀρθῶς λέγεις. Καὶ ἐγὼ σοῦ λέγω ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον τὸ πένθος, ἀλλὰ ὅτι εἶναι πολὺ μεγαλύτερον ἐκεῖνο τοῦ Ἰωῶ. Διότι τί ὄφελος; εἶχε μὲ τὸ ὅτι εἶχε πολλὰ παιδιά ἄφω αὐτὸ τοῦτο τοῦ ἐπροξένησε μεγαλύτεραν συμφορὰν καὶ μικρότερον τὸν πόνον μὲ τὸ νὰ δεκθῇ τὴν πληγὴν εἰς περισσότερα αἵματα.

Ἄν ὅμως θέλῃς νὰ ἰδῆς Ἐ καὶ ἄλλον ἄγιον ποῦ εἶχε ἕνα μόνον παιδί καὶ ἔδειξε τὴν ἰδίαν ἢ καὶ μεγαλύτεραν ἀνδρείαν, θυμῆσόν τὸν πατριάρχαν Ἀβραάμ. Αὐτὸς δὲν εἶδε τὸν Ἰσαὰκ πεθαμένον, ἀλλὰ τὸ πλὸν μικρότερον καὶ ἀδυνήροτον, διετάχθη νὰ τὸν σφάξῃ ὁ Ἰωὴσ καὶ δὲν ἀντέδρασεν εἰς τὴν ἐντολήν, οὐτε ἐγάγγυσε, οὐτε ἐπρόφερε κανένα λόγον ὡσὺν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο μὲ ἔκαμνε πατέρα διὰ νὰ μὲ κάμῃ παιδοκτόνον; ⁷⁷⁰ **Α** Ἦταν καλύτερον νὰ μὴ μοῦ δώσῃς παιδί ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, παρὰ νὰ μοῦ τὸ δώσῃς καὶ ἔπειτα νὰ μοῦ τὸ ἀπαρτίσῃς μὲ τέτοιον τρόπον. Θέλεις νὰ μοῦ τὸ πάρῃς; Διὰ ποῖον λόγον μὲ διατάσσεις νὰ τὸ κατασφάξω ὁ Ἰωὴσ καὶ νὰ μαλάνω ἔτσι τὴν δεξιάν μου; Δὲν μοῦ ὑπεσκέθῃς πῶς μὲ αὐτὸ τὸ παιδί θὰ γεμίσῃς ἅλων τὸν κόσμον μὲ ἀπογόνους; Πῶς λοιπὸν δίδεις καρπὸς ἄφω μὲ διατάσσεις νὰ κατασφάξω τὸν υἱὸν μου; Ποῖος εἶδεν ἢ ἠκούσεν αὐτὰ τὰ πράγματα; Ἐγελάσθηκα, ἔλασε τὴν λογιστὴν μου.

Ἦπιστε τέτοιον δὲν εἶπεν, οὐτε βουκώθη, οὐτε ἀντιμῆλυσεν εἰς αὐτὸν ποῦ τοῦ ἔλασε τὴν διαταγὴν, οὐτε τὸν λόγον ἐζήτησεν, ἀλλὰ μόλις ἤκουσε ἔλαθε τὸν υἱὸν σου τὸν ἀγαπητὸν, ὃν ἠγάπησας τὸν Ἰσαὰκ, καὶ ἀνάγαγε αὐτὸν ἐφ' ἑν τῶν ὄρεων ἂν ἐν σοὶ εἶπω (Γεν. 22, 2), **Β** μὲ τὴσιν προθυμίαν ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν, ὥστε ἔκαμνε καὶ περισσύτερα ἀπὸ ὅσα διετάχθη. Διότι καὶ ἀπὸ τὴν γυναῖκα του τὸ ἔκρυψε καὶ ἀπὸ τοῦς ὑπηρέτας τὸ ἐκράτησε μυστικῶς καὶ τοὺς ἄφησε κάτω καμηλὰ νὰ περιμένουν καὶ ἀνέβη εἰς τὸ βουνὸν ἄφω ἐπήγε μόνον τὸ σφάγιον πρὸς θυσιάν. Ἐτσι ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν διὰ ἀκουσίως, ἀλλὰ μὲ μεγάλην προθυμίαν.

Σκέψου λοιπὸν πόσον δύσκολον ἦταν νὰ ἀμυλῇ μόνος του μὲ μόνον τὸ παιδί του, χωρὶς νὰ εἶναι κανεὶς παρών.

οπότε τα σιλόγωνα καίνονται περισσότερο και η πατρική σπαργή γίνεται μεγαλύτερα, και τούτο όχι μίαν ή δύο, αλλά διά πολλὰς ἡμέρας. Διότι τὸ νὰ ἐκτελέσῃ ἡμέρους τὴν ἐντολὴν εἶναι θαυμαστόν και σπουδαῖον, ἀλλ' ὅτι τὸσον θαυμαστόν, ὅσον τὸ νὰ C βασανίζεται και νὰ γυμνάζεται ἡ ψυχὴ του διὰ πολλὰς ἡμέρας και νὰ μὴ ὑποκαρῆσθῃ εἰς κομμίαν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν ἔμπρὸς εἰς τὸ παιδί. Διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς αὐτὸν ὁ Θεὸς ἔρωκε δι' αὐτὸν μεγαλύτερους στίθους και ἐμεγάλωσε τὸ στόδιον, διὰ νὰ προσέξῃ καλύτερα τὸν ἀθλητὴν. Διότι ἦταν πραγματικὸς ἀθλητὴς ποὺ δὲν ἤγινετο ὄγκος πρὸς ἀνθρώπου, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἰσὴν τὴν δύναμιν τῆς φύσεως. Μὲ ποῖα λόγια εἶναι δυνατόν νὰ περιγράψωμεν τὴν ἀνδρείαν; Ἄνευθε τὸ παιδί εἰς τὸ θουνό, τὸ ἔδωκεν ἀπὸ τὰ πόδια, τὸ ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὰ ἔδρα, ἔπαυσε τὸ μαχαίρι και ἐπρόκειτο νὰ τοῦ ἐπιφέρῃ τὸ κτύπημα. Πῶς δὲ ἐκτιμῶσε και μὲ ποῖον τρόπον δὲν ἤμπορῶ νὰ τὸ περιγράψω μόνος αὐτὸς ἔξει, αὐτὸς ποὺ ἔκαμεν αὐτά. Διότι δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἴπῃ ὁ λόγος ἀνθρώπινος πῶς δὲν ἔκοκκῶσε τὸ χερί του, πῶς δὲν ἔπαυσε τὰ νεῦρα του, πῶς δὲν τὸν συνεκλόνησεν ἡ πῶθη ὄγκος τοῦ παιδιοῦ.

Ἐδῶ ἄξιζει νὰ θαυμάσωμεν και τὸν Ἰσαάκ. Διότι ὅπως ὁ Ἀβραὰμ ὑπέκουεν εἰς τὸν Θεόν, ἔτσι καὶ αὐτὸς εἰς τὸν πατέρα του. Ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος, ὅταν τὸν διάταξεν ὁ Θεὸς νὰ τὸν θυσιάσῃ, δὲν ἐζήτησεν ἐξηγήσεις, εἶτι και αὐτὸς, ὅταν τὸν ἔδεσε ὁ πατέρας του και τὸν ἀνέθεκεν εἰς τὸν δοκιμὸν, δὲν τὸν ἠρώτησε διὰ ποῖον λόγον κάνει αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀλλὰ ἔκουσε κάτω ἀπὸ τὸ πατρικὸ χερί. Καὶ ἦταν δυνατόν ἔχει νὰ ἰδῆς νὰ γίνεται πατέρας και ἑρῆος ὁ ἴδιος και νὰ προσφέρεται θυσιὰ χωρὶς αἵμα, ἀλοκαῦτα χωρὶς φωτιά, και γίνεται τύπος τοῦ θανάτου και τῆς ἀναστάσεως ἐπάνω εἰς τὸν θυμὸν. Διότι ἔφαγε τὸν υἱὸν του Ε' ὁ Ἀβραὰμ χωρὶς νὰ τὸν σφάξῃ. Δὲν τὸν ἔφαγε μὲ τὸ χερί, ἀλλὰ μὲ τὴν προθυμίαν του. Ἐπειδὴ και ὁ Θεὸς δὲν ἔδωκεν αὐτὴν τὴν ἐντολὴν ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἰδῆ τὸ αἶμα νὰ κύνεται, ἀλλὰ διὰ νὰ δεῖξῃ εἰς ἑσένα τὴν διάθεσίν του, και διὰ νὰ δοξάσῃ ἐκεῖνον τὸν γενναῖον εἰς ἄλην τὴν οικουμένην, και διὰ νὰ διδάξῃ ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους διὰ πρῆξι, νὰ θέτουσιν ὑψηλότερα τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ και ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἀδότην και ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς δεσμοὺς και ἀπὸ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα και ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν. Κατέβαινε λοιπὸν ἀπὸ τὸ θουόν μὲ ζωντανὸν μάρτυρα τὸν Ἰσαάκ.

Εἰπέ μου λοιπὸν, ποῖαν συγγνώμην θὰ λάβωμεν και ποῖαν ἀπαλογίαν θὰ ἔχωμεν, ἐάν ἐνθ' εἶδαμεν αὐτὸν τὸν γενναῖον νὰ πεθεῖται εἰς τὸν Θεόν μὲ τὴσιν προθυμίαν και νὰ

τὰ παρακαρῖ ὅλα εἰς αὐτόν, 771 Α ἡρεῖς πογγόζωμεν; Μὴ μοῦ προβάλλῃς λοιπὸν τὸ πένθος και τὴν ἀνυπόφορον συμφορὰν, ἀλλὰ νὰ λάβῃς ὑπ' ὄψιν σου διὰ οὕτως ἐστὶν ἀνώτερος μολοντί τὸ πένθος ἦταν βαρὺ. Ἦταν ἀρετὸν τὸ πρόσταγμα διὰ νὰ ταραξῇ τὰ λογικά του και νὰ τὸν ρίξῃ εἰς ἀδύχτην και νὰ κλονίσῃ τὴν πίστιν του διὰ τὰ περασμένα. Διότι ποῖος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς δὲν θὰ ἔθεωροῦσεν διὰ εἶναι ἀπίστη τὰ ὅσα εἶκεν εἶπει ὁ Θεὸς σκετικὰ μὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀπογόνων ποὺ τοῦ ὑπεσκέθη. Ὅχι ὅμως ὁ Ἀβραὰμ δὲν ἐσκέθη ἔτσι.

Και τὸν Ἰαβὲ ἐπίσης πρέπει νὰ θαυμάσωμεν διὰ ὀλιγότερον διὰ τὴν φιλοσοφίαν του εἰς τὴν συμφορὰν, και μάλιστα διὰ τοῦτο πρέπει νὰ τὸν θαυμάζωμεν, διότι βυτερα ἀπὸ τὴσιν ἀρετῆν και ἐλεημοσύνας και φιλανθρωπίας, βυτερα ἀπὸ τὴν κοθαρὰν συνείδησιν ποὺ εἶχε γιὰ τὰ παιδιὰ του, ἔν και τοῦ ἔτυχε Β τόσο πρωτοφανὲς και παράδοξον πένθος, ποὺ δὲν ἔπλετο ἰσασυμῆ ὅτι εἰς κανένα ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ εἶχαν ἀποιωλῆσαι τὰ ποὺ κερσότερα κακά, δὲν ἔπαυε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ καὶ παθάνουν οἱ περισσότεροι, ὅτι ἐξέκρινον ἀνύστελον τὴν ἀρετὴν, ὅτι ἐσκέθησαν κακῶς διὰ τὴν περασμένην ζωὴν του. Ὅτιε ὅχι μόνον πρέπει νὰ θαυμάζωμεν αὐτοὺς και διὰ τὰ δύο αὐτὰ περιστατικά, ἀλλὰ νὰ ἠρῆτωμεν και νὰ μισήσωμεν τὴν ἀρετὴν των. Καὶ ἂς μὴ εἴπῃ κανεὶς διὰ ἐκεῖνοι ἦσαν μερικὸι θαυμαστοὶ ἄνδρες, αὐτοὶ βέβαια ἦσαν θαυμαστοὶ και σπουδαῖοι, ἀλλὰ ἀπὸ ἡμᾶς σημερον ἀπαιτεῖται ὑψηλότερα φιλοσοφία παρὰ ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ ἔζησαν εἰς τοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐάν γὰρ μὴ περισσέσῃ ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν πλέον τῶν γραμματέων και Φαρισαίων, ὅ μὴ ἐισέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 5, 20).

Ἀφοῦ λοιπὸν ἀσφρονισθῶμεν ἀπὸ κάθε πλευρὰν C και ἀφοῦ συγκεντρώσωμεν ὅλα αὐτά, ὅσα ἐλέκθησαν περὶ τῆς ἀναστάσεως και περὶ αὐτῶν τῶν ἄγιων, ἂς τὰ ψυθυρίσωμεν συνεκτικῶς εἰς τὰς ψυχὰς μας, διὰ μόνον κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πένθους, ἀλλὰ και ὅταν εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ πόνου. Διότι, διὰ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον και ἐγὼ ἂν και κανεὶς δὲν εἰρήσκειται εἰς στενοκαρδίαν ἔκαμα αὐτοὺς τοὺς λόγους, διὰ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰ λεκθένα, ὅταν μὲς τὴκη συμφορὰ και νὰ αἰθουηθῶμεν εἶσι μεγάλην ἀνοκοφίαν. Ὅπως και οἱ στρατιῶται, τὸν καιρὸν τὴν εἰρήνης μελετοῦν τὰ πολεμικὰ ζητήματα διὰ νὰ ἐφορμώσωσιν καταλλήλως τὴν τέκνην ποὺ ἐξέμαθον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰρήνης, ὅταν φθάσῃ ἡ μάχη και ἡ περίστασις ἀπαιτῇ τὴν ἐμπειρίαν.

Και ἡρεῖς λοιπὸν ἂς προετοιμάσωμεν διὰ τοὺς ἐαυτοὺς: κικ και ἔδρα και φάρμακο τὴν ἐπιστὴν τῆς εἰρήνης. Ὁ ὅτι

ἐόν κάποτε ἔλαθ ὁ πόλεμος τῶν ἀλόγων ποθῶν ἢ τοῦ πέν-
θους ἢ τοῦ πόνου ἢ ὁποιοῦδήποτε ἄλλου ἁμαρτίου νὰ εἰμεθα
ἀπληροίμενοι διὰ νὰ ἀποκρούσῃμεν τὰς ἐπιθέσεις τοῦ διαβόλου
μὲ τὴν μεγάλην μας ἐμπειρίαν, καὶ νὰ περιφρουρήσῃμεν
τοὺς ἑαυτοὺς μας διὰ τῶν ὁρθῶν λογισμῶν, τῶν ἀποφάσεων
τοῦ Θεοῦ, τῶν παραδειγμάτων τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ μὲ
κάθε ἄλλον τρόπον. Διότι μόνον ἔτσι θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ δι-
έλθωμεν καὶ τὴν παροῦσαν ζωὴν μὲ καρὰν καὶ νὰ ἐπιτύχω-
μεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον Ἐ μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον
Πνεῦμα ἀνάκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰῶνων. Ἀμήν

772 Ε ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΕΙΣΜΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΣΙΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΣΑΡΚΟΝ,
ΚΑΙ ΑΠΟ ΗΟΣ ΠΡΟΗΘΕΝ Η ΔΟΥΛΕΙΑ.

1. **Ε**ΰχαστε τὴν δόναμιν τοῦ Θεοῦ, εὐχαστε τὴν φιλαν-
θρωπίαν του: λέγω δόναμιν, διότι ἔσεισε τὸν κόσμον, φιλαν-
θρωπίαν δέ, διότι τὴν στιγμήν ποῦ ἐφεπτε τὸν ἐκράτησε.
Μᾶλλον δὲ καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν
τὴν δόναμιν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. 772 Α Διότι τὸ νὰ σεισῆ
τὴν γῆν εἶναι ἀπόδειξις δυνάμεως, τὸ νὰ τὴν κρατήσῃ ἀπό-
δείξις φιλανθρωπίας. Διότι ἔσεισε τὴν γῆν καὶ διότι ἐπέτηξε
τὴν οἰκουμένην, διότι ἐνῶ ἐσειετο καὶ ἦτο ἔτοιμη νὰ πέσῃ
τὴν ἑσέκωσεν. Ἀλλὰ ὁ μὲν σεισμός ἐπέρασεν, ὁ φόβος ἔμει-
σε ὡς μείνη, ἡ ταραχὴ παρεῖληθεν, ἡ εὐλάβεια ἡμῶν δὲ μὴ προ-
περάσῃ. Τρεῖς ἡμέρας ἱκετεύσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἄς μὴ
σταματήσωμεν αὐτὴν τὴν προσπάθειαν. Διότι ὁ σεισμός ὅτινεν
ἀκριτικῶς διὰ τὴν ἀδιαφορίαν μας. Ἀδιαφορήσωμεν καὶ ἐκα-
λέσωμεν τὸν σεισμόν. Ἐνδιεσφύθημεν καὶ ἀπεκροῦσαμεν τὴν
ὀργὴν. Μὴ ἀδιαφορήσωμεν πάλιν διὰ νὰ μὴ ξαναπροκαλέ-
σωμεν τὴν ὀργὴν καὶ τὴν τιμωρίαν. «Οὐ γὰρ δοῦλεται Ἐ ὁ
Θεὸς τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέφει καὶ ζῆν
αὐτόν» (1 Πέτ. 3, 11).

Εἶψαστε πόσον ἀνίσχυρον εἶναι τὸ ἀνθρώπων γένος:
τὴν ἄραν τοῦ σεισμοῦ ἐσυλλογιζήθη καὶ ἔλεγε: Ποῦ εἶναι
τῆρα αἱ κλοαί, ποῦ αἱ πλεονεξίαι, ποῦ αἱ κατατυραννήσεις,
ποῦ αἱ παραλογισμοί, ποῦ αἱ ἐξουσίαι, ποῦ αἱ καταπτώσεις,
ποῦ αἱ λεηλασίαι τῶν πτωχῶν, ποῦ ἡ ἀλαζονεία τῶν πλου-
σίων, ποῦ αἱ ἐξουσίαι τῶν ἀρχόντων, ποῦ αἱ ἀπειλαί, ποῦ αἱ
φόβοι. Μὲ ἓνα φύσμημα τοῦ ἀνέμου διελύθησαν ὅλα, ὡσὰν νὰ
ἦσαν πῶ ἀνίσχυροι καὶ ἀπὸ τὴν ὀράκνην. Ὅλα ἐκρημνίσθη-
σαν καὶ ἀπλύθησαν ἓνας ὄρθως εἰς τὴν πόλιν καὶ ὅλοι ἐτρε-
χαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Φαντασθῆτε C τί θὰ ἐποθοίναμεν ἂν
ἀπεφύκειεν ὁ Θεὸς νὰ τὰ διαλύσῃ ὅλα.

Αὐτὰ τὰ λέγω διὰ νὰ ἔχετε συνεχῶς μέσα σας τὸν φό-
βον δι' ὅσα συνέβησαν καὶ νὰ στηρίζεται ἕτσι ἡ σκέψις ὅλων
Ἐκαμε σεισμόν, ἀλλὰ δὲν ἐγκράτησε, διότι ἐάν ἤθελε νὰ
τεκρομήσῃ, δὲν θὰ ἔκανε σεισμόν. Ἀλλ' ὅτι δὲν ἤθελε νὰ

γκρημίσθη, προεδοποίησεν δλους ὁ σεισμὸς, ὡσὺν ἀπεσταλμέ-
νος, διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ γίνωσθαι καλύτερον μὲ
τὸν φόβον, καὶ νὰ ἀποκρούσωμεν ἔτσι τὴν πραγματικὴν πτω-
ρίαν. Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ με τοὺς βαρβάρους. *Ἐπὶ τρεῖς ἡμέ-
ραι, καὶ Νινευὴ καταστραφῆσεται (Ἰων. 3, 4). Καὶ διατί
δὲν καταστρέφεις; Ἀπειλεῖς, ὦ Θεέ, νὰ κατασκάψῃς, καὶ
διατί δὲν κατασκάπτεις; Ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ κατασκάψω δι-
αὐτὸ ἀπειλῶ.

Τί λοιπὸν λέγεις; Διὰ τὸ **D** μὴ πραγματοποιήσω τὸς ἀ-
πειλὰς, προλαμβάνω μὲ τὸν λόγον, καὶ ἐμποδίζω τὴν πτω-
ρίαν. *Ἐπὶ τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινευὴ καταστραφῆσεται ἔλε-
γε τότε ὁ προφήτης, ἐνθ' ἄσπρον ἡμῶσιν οἱ τοῖχοι. Αὐτὰ τὰ
λέγω, καὶ δὲν θὰ πάσω ποτὲ νὰ τὰ ἐναυαλιθῶν, καὶ πρὸς
τοὺς πτωκοὺς καὶ πρὸς τοὺς πλουσίους. Σκεφθῆτε πῶς εἶναι
ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ πῶσιν εὐκολὰ καὶ δυνατὰ τοῦ εἶναι
ἅλα, καὶ ὡς σταματήσωμεν πλέον τὴν ἀμωρίαν. Εἰς ἑλὰξι-
στον μόνον χρονικὸν διάστημα παρέλυσεν τὸσόν πολὺ καὶ
τὴν σκάνην καὶ τὸν νοῦν τοῦ καθενός, καὶ ἔστωε τὰ θερά-
πια τῆς καρδίᾳ.

Ἄς σκεφθῶμεν τί θὰ πράξωμεν τότε κατὰ τὴν φοβε-
ρὰν ἐκεῖνην ἡμέραν, ἀπὸτε ἕνα μὴ χρονικὴ στιγμή ἀλλ' ἀτε-
λεστοὶ αἰῶνες, πόρινοι ποταμοὶ, καὶ Ἐ ἄγριοι θυροὶ, καὶ δι-
νομῆαι ποῦ θὰ μᾶς σῶσιν πρὸς τὴν κρίσιν, καὶ θρόνος φο-
βερός, καὶ ἀλόγητον δικαστήριον, καὶ ἴπου αἱ πράξεις τοῦ
καθενός θὰ εἶναι ἐνώπιόν του, καὶ δὲν θὰ ὑπάρχη ἔπει κανεὶς
διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ οὔτε γείτονας, οὔτε ὁμιλητῆς, οὔτε συγ-
γενῆς, οὔτε ἀδελφός, οὔτε πατέρας, οὔτε μητέρα, οὔτε ἑξ-
νος, οὔτε ἄλλος κανεὶς. Φοβερίζω διὰ τὰς οἰσῶν. *Ἐκαμα
τὴν διδασκαλίαν παρ' ἑσέως καὶ ἀπὸ τὸ μαχαίρι, ὥστε καθέ-
νας σας ποῦ ἔχει κάποιον μάλωνσιν νὰ τὴν θεραπεύσῃ. Δὲν
οὐκ ἔλεγα πάντοτε, καὶ οὐκ λέγω καὶ τώρα, καὶ δὲν θὰ παύσω
νὰ οὐκ λέγω, μέχρι πότε θὰ εἰσθε κολλημένοι εἰς τὰ παρόντα
πράγματα; ⁷⁷⁴ **A** Πρὸς ἄλλους βεβαίως ἀπευθύνομαι, ἰδιαίτε-
ρως ὅμως πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ αὐτοὺς ποῦ δὲν προσέχουν
αὐτὰ ποῦ λέγω. Ἡ καλύτερα, ὁ λόγος εἶναι κρήνησος διὰ
τὸν καθέναν ἀπ' αὐτοὺς, διὰ τὸν ἀσθενῆ μὲν διὰ νὰ θεραπευθῆ
καὶ διὰ τὸν ὑγιᾶ διὰ νὰ μὴ ἀσθενήσῃ.

Μέχρι πότε θὰ διαρκέσουν τὰ χρήματα καὶ ὁ πλοῦτος;
Μέχρι πότε ἡ λαμπρότης τῶν οἰκοδομῶν; Μέχρι πότε ἡ
λύσσα διὰ τὴν ἄσυχνην φιληρόναι. Νὰ, ἦλθεν ὁ σεισμὸς εἰς
τὴν ὠφέλησεν ὁ πλοῦτος; Ὁ κόπος δι' ἅλα ἐκώθη, τὸ κτήμα
κατεστράφη μολὲ μὲ τὸν ἰσικτήτην, καὶ τὸ σπῆ μολὲ μὲ αὐ-
τὸν ποῦ τὸ κατασκεύασεν. Ἡ πάλις ἐγίνε κοινὸς τάφος διὰ
τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, τάφος σχεδασμένος μὲ χέρια **B**

ἕνα τεχνιτῶν, ἀλλὰ κατασκευασμένος μὲ τὴν συμφορὰν. Ποῦ
εἶναι τώρα ὁ πλοῦτος καὶ αἱ πλεονεξίαι; Βλέπετε ὅτι ἅλα
ἦσαν παρ' ἀδύνατα καὶ ἀπὸ τὴν ἀράχνην;

2. Ἀλλὰ θὰ μὲ ἐρωτήσῃς, εἰς τί ὠφελῶ μὲ τὰ λόγια;
ὠφελῶ δὲν κανεὶς μὲ προσέχει. Ἐγὼ κάνω δι' ἐξαρτῆται
ἀπὸ ἐμένα. Ὁ γεωργὸς σπέρνει. Ἐξῆλθεν ὁ σπέρσιον τοῦ
πείραι καὶ τὰ μὲν ἔπασε παρὰ τὴν ὄδον, τὰ δὲ ἐπὶ τὴν πέ-
τραν, τὰ δὲ ἐπὶ τὰς ὑψάνας, τὰ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν
(Μαθ. 13, 8). Τρία μέρη ἐκάρσαν καὶ ἕνα ἐκώθη, καὶ δὲν
ἐσταμάτισε τὴν γεωργίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἕνα ἐκαρποφόρος
δὲν ἔπασσε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς.

C Καὶ τώρα πάλιν εἶναι ἀδύνατον νὰ πῶρη σπόρος μέσα
σὲ τὸσόν πλήθος καὶ νὰ μὴ μοῦ ἀποφέρῃ καρπῶν. Καὶ ἂν δὲν
ἀκούσουν ἅλα, οἱ μοῦ θὰ ἀκούσουν. Κι' ἂν ἕα οἱ μοῦ, τὸ
ἕνα τρίτον, κι' ἂν ἕα τὸ ἕνα τρίτον, τὸ ἕνα δέκατον, κι' ἂν
ἕα καὶ τοῦτο καὶ μόνον ἕνας ἂν ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ πλήθος, ἀς
ἀκούσῃ. Διότι δὲν εἶναι μικρὸν πράγμα τὸ νὰ οὐθῆ καὶ ἕνα
μόνον πρόβατον ἄφοῦ καὶ ὁ ποιμὴν ἐκεῖνος ὤρσῃ τὰ ἐνε-
νήντα ἐννέα πρόβατα καὶ ἔτρεξε διὰ τὸ ἕνα ποῦ ἐκώθη.

Δὲν περιφρονῶ τὸν ἀνθρώπον. Καὶ μόνον ἕνας ἂν εἶναι,
εἶναι ἄνθρωπος, τὸ παρ' ἀγαθῶν (ῶσιν τοῦ Θεοῦ). Καὶ δοῦλος
ἂν εἶναι δὲν εἶναι ἄξιος περιφρονήσεως δι' ἐμένα, διότι δὲν
ζητῶ ἀξίωμα, ἀλλὰ ἀρετὴν, οὔτε κυριότητα, **D** οὔτε δουλείαν,
ἀλλὰ ψυχὴν. Καὶ ἕνας ἂν εἶναι, ἄνθρωπος εἶναι, διὰ τὸν
ὅποιον ἀπλώθηκε ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ ἥλιος φαίξει καὶ τρέχει
ἡ σελήνη καὶ φυσῶ ὁ ἀέρας καὶ ἀνοθεύουν αἱ πηγαὶ καὶ
ἀπλώθηκεν ἡ θάλασσα καὶ ἐστάλησιν οἱ πρόφηται καὶ ἐδόθη
ἡ νομοθεσία. Καὶ διατί νὰ τὰ ἀναφέρω ἅλα αὐτὰ, ἄφοῦ δι'
αὐτὸν ἔγινεν ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Ὁ Κύ-
ριός μου ἐσφάχθηκε καὶ ἔκυσεν τὸ αἷμα του διὰ τὸν ἀνθρώπον
καὶ ἐγὼ θὰ τὸν καταφρονήσω; Καὶ πῶς θὰ συγκωρηθῶ; Δὲν
ἀκούετε ὅτι ὁ Κύριος συνωμολογεῖ μὲ τὴν Σαραρείττα καὶ
εἶπε πάρα πολλὰ λόγια; **E** Καὶ δὲν τὴν καταφρόνησεν ἐπειδὴ
ἦταν Σαραρείττα, ἀλλὰ ἐφρόνησε τὸσόν πολὺ δι' αὐτήν, ἐ-
πειδὴ εἶπε κι' αὐτὴ ψυχὴν; Οὔτε καὶ ἡ πόρνη περιφρονεῖ-
ται, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ οὐθῆ καὶ ἐπέδειξε πίστιν, ἐτυ-
χε μεγάλης φροντίδος.

Ἐγὼ δὲν θὰ σταματήσω νὰ ἀμιλῶ ἀκόμη κι' ἂν δὲν μὲ
ἀκούσῃ κανεὶς. Ἐγὼμ ἰατρός καὶ ἐπιβάλλω τὰ φάρμακα; εἶμαι
διδάσκαλος καὶ ἔχω ἐντολήν νὰ συμβουλεύω. Διότι λέγει
*Σκοπὸν δέδωκά σε τῷ σέμῳ Ἰσραὴλ (Ἰερ. 1, 17). Δὲν
διορθώνω κανέναν; Καὶ τί μ' αὐτό. Ἐγὼ θὰ πάρω τὴν ἀμο-
ιβὴν μου. ⁷⁷⁵ **A** Αὐτὸ δέδωκα εἶναι ὑπερβολικόν, διότι εἶναι
ἀδύνατον εἰς τὸσόν πλήθος νὰ μὴ διορθωθῆ κανεὶς. Αὐτὰ

θμικαί δικαιολογίαι και οι προσφοραί είναι δια τους άμειλις άκροατάς.

Άκούω, λέγει, κόθε ήμεραν, αλλά δεν πράττω. Άκουε, έστω και αν δεν πράττης, διότι με τό να άκούης έρχεται και ή πρόβις. Και αν δεν πράττης, εντρέπεται δια την άμαρτίαν. και αν πράττης μεταβάλλεις την σέβην σου, και αν δεν πράττης καταδικάζεις τον έαυτον σου, διότι δεν πράττεις. Τό να κατηγορείς δε τον έαυτον σου από ποδ προέρεται; Αυτό είναι καρπός των λόγων μου. Όταν ειπήρ άλλοιμονον, ήκουσα αλλά δεν έπραξα, τό άλλοιμονον είναι προσιμον της προς τό καλύτερον μεταβολής. Έάν άμαρτήσης και κλαύσης, διαλύεις την άμαρτίαν. Β ελέγε γάρ σο πρώτος τάς άμαρτίας σου, ίνα δικαιωθής (Ήσ. 43, 26). Και αν σκυθρωπάσης ή θλιθής, ή θλίψις παρέχει κάποιον σωματιον, όχι από την φύσιν της, αλλά λόγω της φιλανθρωπίας του Κυρίου. Δι' αυτόν ποδ έχει άμαρτίας είναι μεγάλη πορηγορία τό να λυτφται. Διότι λέγει «Εβλον ότι έλυτφθή; Δέν είναι θέβαια σουδαίον, αλλά έγω ειρήκα όφορμην διά να του θεραπεύσω τους πόνους του. Εβλατε πώς εις μίαν μικράν χρονιάν σπημην όλα τα έναικέντρωσε;

Διαρκώς λοιπόν C να σκέπτεσε τό θρόδν εκείνο του σεισμού. Διότι οι άλλοι μόν έφοδθήσαν δια τον σεισμόν, έγω όμως έφοδθήκα δια την αίτιαν του σεισμού. Έκαταλόθατε τί είπα; Οι μόν έφοδούντο μήπως πύρη ή πόλις και άποθάουν, έγω όμως έφοδθήκα, διότι ο Κύριός μας άρχίζεται. Διότι δέν είναι κακόν τό να άποθάνωμεν, αλλά τό να έξοργίσωμεν τον Κύριον. Ώστε δέν έφοδθουν δια την σεισμόν, αλλά δια την αίτιαν του σεισμού, διότι αίτια του σεισμού ήταν ή όργη του Θεού, της δε όργης αίτια ήσαν οι άμαρτίαι μας. Μή φοβδου ποτέ την κόλασιν, αλλά την άμαρτίαν ποδ είναι μητέρα της κόλασεως. D Συνταράσσεται από σεισμόν ή πόλις; Και τί μ' αυτό. Η σέβης σου ής μη ταραχθ' Αφροδ και εις την περίπτωση των άσθενων και των τραυματιων δέν θρηνησμεν δι' αυτούς ποδ θεραπεύονται, αλλά δι' αυτούς ποδ άσθενον άθερόνευτα. Ότι είναι ή άσθένεια και τό τραυμα, τό ΐσο είναι και ή άμαρτία, και ότι είναι ή άγκειρήσις και τό φάρμακον, τό ΐσο είναι και ή τιμαρία.

3. Έκαταλόθατε τί λέγω; Προσέχετε διότι θέλω να σας διδάσω μίαν σοφην διδασκαλίον. Διότι να θρηνησμεν τους τιμωρουμένους και όχι αυτούς ποδ άμαρτάνουν; Δέν είναι τόσον βαρύν ήμερα ή τιμαρία, όσον ή άμαρτία. Διότι

όφορμη διά την τιμαρτίαν είναι ή άμαρτία. Έάν λοιπόν E ιδής κάποιον ποδ να έχει κάποιον σφην και να τρέχουν από τό σωμα σκυλεύματα και πόνον, αλλά παρά ταύτα άμειλει δια την πληγήν και την σφην, και συγκρόνως ίδις και κάποιον άλλον με τάς αυτές πληγάς, αλλά τον έπιμελούνται Ιατρικά χέρια, ποδ τον καυτηριάζουν και του κάνουν έγκείρησιν και πίνη μικρά φάρμακα, ειπέ μου, πόνον θα κλαύσης; Αυτόν ποδ είναι άσθενής και δέν θεραπεύεται, ή αυτόν ποδ είναι άσθενής και θεραπεύεται; Ομοιωθήσεται θά κλαύσης τον άρρωστον ποδ δέν θεραπεύεται. Έτσι σέβου και δια δύο άμαρτωλοός, εκ των οποίων ο ένας τιμαρείται. 776 A ο άλλος όχι. Μή λέγης αυτός είναι εύτυκωμένος διότι είναι πλούσιος, διότι αυτός άπογυμνώνεται τό άφρονά και έσάδαζει τάς χήρας. Αν και δέν είναι άρρωστος, να τον κλαίης περισσότερο, διότι εύδοκμεί από την κλοπήν, και έτσι καιρεται την τιμήν και την έξουσίαν και δέν υποφέρει τίποτε ανθρώπινον, ούτε πυρετόν, ούτε κακουχίαν, ούτε άλλην άσθένειαν και εκει γύρω του πολλά παιδιά και πλούσια γηράματα. Λοπόν αυτός και άσθενής είναι και δέν θεραπεύεται. Και θα σου είπω πώς.

Όταν ίδις κάποιον να πόσχη από ύδρωτικιάν¹⁷ και να πρήζεται τό σωμα του από θορελαιν άσθένειαν της απλήνας του και να μη παγαίνη εις τον Ιατρον, άλλ' έπιμένει να πίνη κρύα νερά, να τρώγη καθημερινά από Συδαρτικόν τραπέζην¹⁸ και να μεθύη με πορέας και να χειροτερειή ειτι την άσθενειάν του. Β ειπέ μου τον καλοτυχίεις αυτόν ή τον λυπόσαι; Έάν όμως ίδις άλλον να πόσχη από ύδρωτικιάν, να τον φροντίκουν χέρια Ιατρού, να υποκρέων την έαυτον του εις δαιταν και μεγάλην στέρησιν, να άπημένη να παύνη μικρά φάρμακα, ποδ είναι μόν δυσάρεστα, αλλά φέρουν με την ήικραν των την υγιειαν. δέν καλοτυχίεις αυτόν περισσότερο από τον προηγούμενον; Διότι ο ένας μόν άσθενεί και δέν φροντίζει να θεραπευθ' ένώ ο άλλος άσθενεί και θεραπεύεται. Μά είναι κομιστική ή θεραπεία. Τά άποτελέσματά της θμικαί είναι άφέλιμα. Τό ΐσο συμβαίνει και με την ζωήν αυτών.

Μετόφερε τώρα τον λόγον από τό σώματα εις τάς ψυχάς, από τό άσθενείας εις τό άμαρτήματα. C από την τι-

17. Εις τό παράδειγμα αυτό ο Χρήςοςτομος άναφέρεται εις τά σωματικά της ύδρωτικιάς, τον σαρξάρου και τον διαβόλου.

18. Συδαρτίς ήν μια έν των πλοσιμωτιων άποκείνου της κατω ΐστα και: Αίτην τον μετταυ πλοσιμω τον οι κλωσάει της διεκρίνωσιν δια της διακρίνωσιν της ψυχής, τό δε σωμα διακρίνωσιν κατέστη σπώνονον και τήν ζωήν και διακρίνωσιν Συδαρτικόν τραπέζην πλοσιμωσιν τήν ψυχήν.

κρίαν τῶν φαρμάκων εἰς τὰς τιμαρίας καὶ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Ὅ,τι εἶναι δηλοῦν τὸ φάρμακον ποῦ οἶδες ὁ ἱατρὸς καὶ ἡ ἐγκρίσις καὶ ἡ καυτηρίασις, τὸ ἴδιο εἶναι ἡ τιμαρία τοῦ Θεοῦ. Διότι ὅμως πολλὰς φορὰς ὅταν ἐγγίῃ καίει καὶ ἐπινοῖται τὸ σώμα καὶ τὸ νιστέρι φαιραρεῖ τὸ σῶμα μέρος μὲ πόνον ἔβησι, ἀλλὰ παρέχει ὑφέλεσι, ἔτσι καὶ ἡ πείνα καὶ αἱ ἀσθένειαι καὶ ὅσα φαίνονται πᾶς εἶναι κακά, ἐγγίζου τὴν ψυχὴν ὑπὸν καυτηρίων καὶ νιστέρι διὰ τὸ ἐπιποδοῦν τὴν ἐξάπλωσιν τῶν ἀσθενειῶν καὶ τὴν κάνουν καλύτεραν συμφόνας πρὸς τὸ παράδειγμα τῶν σαρκῶν. **D** Ἄς ὑποδέσμευεν πάλιν πᾶς ὑπάρκειν δύο πόνου (ἐπιλω με εἰκόνα), δύο πόνου ἐκ τῶν ὁπίων ὁ ἕνας εἶναι πλούσιος καὶ ὁ ἄλλος πτωχός. Ποῖος ἔχει περισσότερας ἐπιπῆς σιτηρίας; θεδαῖος ὁ πτωχότερος ὁ πτωχός. Μὴ εἴπης λοιπὸν ὅτι ὁ πλούσιος πορευθεῖ καὶ εἶναι καὶ πλούσιος καὶ διὰ τοῦτο ἔσθ' μακαρίζω. Ἐὰ ἔπρεπε καλύτερα νὰ τὸν μακαρίζης δὴν ἐνῶ ἐπόρευεν ἦτο πτωχός ἢ ἐπεινούσε. Διότι ὑποκρευτικῶς ἔχει ἔτσι κάποιον διδάσκαλον διὰ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του, τὴν πτωχεῖαν.

Ὅταν ἴδῃς κακὸν νὰ εὐτυχή, δάκρυσε, διότι ἔχει δύο κακά, τὴν ἀρρώστιαν καὶ τὸ ἀθεράπευτον. Ὅταν ἴδῃς κακὸν νὰ ὑποφέρει, παρηγορήσου, **E** ὅτι μόνον διότι καλύτερα εἶ, ἀλλὰ διότι πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀμωρτήματά του συγκωροῦνται ἐδῶ, ἴσως μεγάλην προσοχὴν εἰς τὸν ἔλεος λόγον. Πολλοὶ ἐνθρῶνται καὶ ἐδῶ συγκωροῦνται καὶ ἐκεῖ κρῖνονται. Ἄλλοι πάλιν μόνον ἐδῶ ἢ μόνον ἐκεῖ. Κράτησε καλὰ τὴν διδασκαλίαν. Διότι ὅταν ἐξκοταρισθοῦν αὐτὰ τὰ λόγια θὰ διαῶνουν πολλὰς ἀνησυχίας ἀπὸ τὸν λογιισμόν.

Ἄλλ' ἂν θέλετε ὡς ἐνθυμηθῶμεν πρῶτον ἐκεῖνον ποῦ ἐδῶ ἔζησε μὲ πολυτέλειαν καὶ τώρα τιμωρεῖται ἐκεῖ. Ἄς προσέχουν καὶ πλούσιοι καὶ πτωχοὶ αὐτὸ ποῦ λέγει, διότι εἰς τὸν καθένα εἶναι κτήσιος ἡ διδασκαλία αὐτή. **777 A** Διὰ τὸ ὅτι δηλοῦν πολλὰ κρῖνονται καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἴσως τί λέγει ὁ Χριστός. «Εἰς ἦν ὁ ἂν πάλιν ἡ οὐκίαν εἰσελήθη, εἰσερχόμενος εἰς τὴν οὐκίαν, ἀσπασσθε αὐτήν, λέγοντες: Εἰρήνη τῷ σῶμα τοῦτο. Κἂν μὲν ἡ ἡ οὐκίαν ἀξία, εἰσελήθη ἡ εἰρήνη τῶν ἡμῶν ἐπ' αὐτήν ἂν δὲ μὴ ἡ ἀξία, ἡ εἰρήνη ἡμῶν ἐπ' ἡμῶν ἐπιστροφῆται. Καὶ ὅς ἂν μὴ δέχητε ἡμῶς, μὴδὲ ἀκούσῃ τοῦς λόγους ἡμῶν, ἔξερθεμεν ἐξω τῆς πόλεως, ἐκτινάξαι τὸν κρινιστὸν τῶν ποδῶν ἡμῶν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γὰρ Σοδόμων καὶ Γομόρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ γὰρ αὐτῶν ἐκεῖνη. Εἰς ἦν ὁ ἂν πάλιν ἡ οὐκίαν εἰσελήθη, ἔξετάσατε **B** τῆς ἐν αὐτῇ δέξαι, ἔσται, καὶ κεῖ μείνατε, ἔσται ἂν ἐξέλθῃτες (Ματθ. 10, 11-15). Ἀπ' αὐτὰ εἶναι φανερόν ὅτι οἱ κἀταικοὶ τῶν Σοδόμων καὶ τῶν Γομόρων καὶ ἐδῶ κατεκρίθησαν καὶ

ἐκεῖ τιμωροῦνται. Ὅταν δηλοῦν λέγει ὅτι ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις παρὰ δι' αὐτοῦς, δεῖκνει ὅτι τιμωροῦνται μὲν οἱ Σοδομίται, ἀλλ' ὅσα ἔσται αὐτοὶ ἐδῶ.

4. Ὑπάρχουν πάλιν πολλοὶ ποῦ τιμωροῦνται μόνον ἐδῶ, ὅπως ἐκεῖνος ποῦ ἐπόρευσε. Διότι ὁ μακάριος Παῦλος γράφει εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Κορινθίους: «Ὅπως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεῖα, καὶ τοιαύτη πορνεῖα, ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται, ὥστε γυναικά τινα τοῦ πατρὸς ἔσται. Καὶ ἡμεῖς περυσωμένοι ἐστέ, καὶ οὐκί μάλλον ἐπειθήσατε. **C** Ἴνα ἐξαρῶ ἐκ μέσου ἡμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας. Ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τῷ σώματι, παρὰ δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα, ὡς παρὸν τὸν σῶμα τοῦτο κατεργασμένον, ἐν τῷ ὄνοματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συνασθέντων ἡμῶν καὶ τοῦ ἔμου πνεύματος, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σταυρῷ εἰς ἀλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ» (Α' Κορ. 5, 1). Ἐἶδες ὅτι αὐτὸς ἐδῶ τιμωρεῖται καὶ ἐκεῖ δὲν τιμωρεῖται: Ἐπειδὴ δηλοῦν ἐπιμωρήθη τὸ σῶμα του ἐδῶ, ἐκεῖ δὲν τιμωρεῖται.

Θέλω λοιπὸν νὰ σοῦ παρουσιάσω αὐτὸν ποῦ ἔζησεν ἐδῶ μὲ πολυτέλειαν καὶ τώρα τιμωρεῖται ἐκεῖ. **C** Ἦν τις πλούσιος. Ἄλλο ἂν καὶ γνωρίζετε ἐκ τῶν προτέρων τὴν διήγησιν, περιμένετε τὸ τέλος τοῦ λόγου. **D** Αὐτὸ θεδαῖος εἶναι ἀγαθὸν δι' ἡμῶν καὶ ἔπαινος διὰ σοῦ, μόλις δηλοῦν ἀκούσειε τὸ προείπον, ἡμέωσ καὶ θερίζετε τοὺς καρπούς. Ἦ σὺ νεκρῶς ἀπολαύσεις τῶν ὀμιλῶν ὡς ἔκαμε διδασκάλους. Ἐπειδὴ ὅμως ἀνέμοσά σοι εὐρίσκονται καὶ μερικὸι ζῆνοι,¹⁹ μὴ διάξασθε, ἀλλὰ περιμένετε καὶ τοὺς θραυτοποροῦντας. Διότι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνα σῶμα, ποῦ ἔχει μῆτι καὶ κεφαλήν. Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν δὴν κάποιον ἀγκάθῃ κορυφῆσιν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μῆτι σκῆθαι κάτω, ἀφοῦ εἶναι καὶ αὐτὸ ἕνα μέλος τοῦ σώματος, καὶ δὲν λέγει ἀφοῦ εὐρίσκονται ἐδῶ ὑψηλὰ περιμωρῶν τὸ μέλος ποῦ εὐρίσκεται καμηλά, ἀλλὰ σκῆθαι καμηλά καὶ ἀφῆνει τὸ ὕψος, ὅπου εὐρίσκεται. Καὶ ὅμως τὸ ποῦ εὐτελεῖ ἀπὸ τὴν πτέρναν καὶ τὸ **E** ποῦ ἐγενεῖται ἀπὸ τὸ μῆτι ὑπάρχει: Ἄλλ' ὁ κοινὸς πόνος διαρκῶναι τὴν θλάθην καὶ ἡ ἀγάπη ἐνώμαε τὰ πάντα.

Τὸ ἴδιο νὰ κῆνης καὶ σὺ. Ἄν εἶσαι γρηγορός, ἢ ἔτοιμος διὰ τὸ ἀκούσῃ τὴν ὀμιλίαν, ἀλλὰ ὁ ἀδελφός σου δὲν ἡμπορεῖ νὰ παρακολουθήσῃ αὐτὰ ποῦ διδάσκωμεν, νὰ καμηλώσῃ τὸ μῆτι σου πρὸς τὴν πτέρναν καὶ νὰ συνημῶντες τὸ μέλος

19. Οἱ ζῆνοι αὐτοὶ ἦσαν νεοὶ ἀποστολῆς, οἱ ὁποῖοι ἀφῆθησαν εἰς τὸν σταυρὸν καὶ ἔτρεψαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ Χριστοστόμους δὲν γὰρ τὴν εὐκαρίαν νὰ τοὺς προσελθῶν.

πού κλαίειν διὰ τὴν μὴ μείνη αὐτὸς χωρὶς ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν, ἔξ αἰτίας τῆς ἰδίας σου τοκότητος καὶ τῆς ἰδίας σου θραδύτητος. 77⁸ **A** Μὴ χρησιμοποίησιν τὴν ἐξουσίαν σου διὰ τὴν καταστροφὴν σου. Ἐξοὶ πλοῦσιος; Χάρις καὶ εὐφραίνονται, ἔκεινος ὅμως εἶναι ἀνάμνη πτωχός. Μὴ μείνη πτωχός ἔξ αἰτίας τοῦ πλοῦτός σου. Αὐτὸς ἔχει ἀνάμνη, ἔχει παραγμένον λογιζομένον σέβει πρὸς αὐτὸν καὶ θγάλε τὸ ἀγκῶν του. Τί λέγει λοιπὸν; Ἦταν κάποιος πλοῦσιος κατ' ὄνομα μόνον καὶ οὐκ εἰς τὴν πραγματικότητά. Ἦταν κάποιος πλοῦσιος πού ἐνεδύετο μὲ πορφύραν, ἔτραγεν ἀπὸ πολυτελῆς τραπέζι, ἔβλε πάντοτε τὰ ποιήρια ἐκκελισμένα ἀπὸ κρασί καὶ ἔκανε κάθε ἡμέραν φαγοπότια. Ὑπῆρκε δὲ καὶ κάποιος ἄλλος πτωχός, ὀνομαζόμενος Λάζαρος.

Καὶ ποῦ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ πλοῦσιου; Πουθενά! εἶναι χωρὶς ὄνομα. **B** Πόσον πλοῦτον εἶχε! Καὶ ὅμως ἔσχα δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει. Τί εἶδους πλοῦτον εἶκες; Δένδρον μὲ φύλλα καὶ χωρὶς καρπῶν, βαλανιδιὰ ὑψηλὴ πού παράγει τὸ βαλανιδιὸν ὡς τροφήν διὰ τὸ ζῶν, ἄνθρωπος χωρὶς ὀνόματιον καρπῶν Διότι οὗτοι ὑπάρχουν πλοῦτος καὶ κλισαὶ ἔχει αὐτὸς πού διακρίνεται εἶναι λόκος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ὅπου ὑπάρχει πλοῦτος καὶ θηριωδὲς βλέπω λιοντάρη καὶ οὐκ ἄνθρωπον. Ἐσχασε τὴν εὐγένειαν μὲ τὴν ἀγένειαν τῆς κακίας. Ἦταν κάποιος πλοῦσιος πού ἐνεδύετο κάθε ἡμέραν μὲ πορφύραν, καὶ εἶκεν δρακνισαμένην ψυχὴν, πού ἐπόριζε μύρα, ἀλλὰ ἦταν γεμάτος θρωμιά, παρέθετε πολυτελῆς τραπέζι καὶ ἔτρεφε παρασίτους **C** καὶ κόλακας, ἐπάκλαιε τὴν δούλην σάρκα, τὴν κυρίαν δὲ, τὴν ψυχὴν, ἄφηκε νὰ φθεῖραι ἀπὸ πείναν. Τὸ σπῆτι του ἦταν καταστολισμένον καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἀμαρτίας ἀσφισμένον καλὰ. ἔβλε τὴν ψυχὴν του βουτηγμένην εἰς τὸ κρασί. Ὁ πλοῦσιος λοιπὸν αὐτὸς εἶχε πολυτελῆς τραπέζι καὶ ποιήρια γεμάτα κρασί, ἔτρεφε παρασίτους καὶ κόλακας, πού ἀποτελοῦσαν τὸ πονηρὸν θέατρον τοῦ διαβόλου, καὶ λύκοις πού αἰχμαλωτίζουν πολλοὺς πλοῦσιους καὶ πού ἐπιτυγχάνουν τὸ γέμισμα τῆς κοιλίας των μὲ τὴν καταστροφὴν τῶν πλοῦσιων νὰ ἀφανίζων τὸν πλοῦτον μὲ τὰς πολλὰς τιμὰς καὶ κόλακας.

Δὲν θὰ ἔκανε λάθος εἶναι τοὺς ἀνόματους κανεῖς αὐτοὺς λύκοις. **D** οἱ ὅποιοι ἔβαλαν τὸν πλοῦσιον εἰς τὸ μέσον φθὸν τὸν κηρύβανον καὶ τὸν φουκασιάνου μὲ τοὺς ἔπιουσιους, καὶ τὸν ἐρημαλίζον μὲ ἐγκώματα, καὶ δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ ἴδῃ οὐτε τὴν κληγὴν, ἀλλὰ τοῦ τιφλῶνουν τὸν νοῦν καὶ τοῦ μεγαλύνουν τὴν σφῆν. Ἐπειτα, ὅταν φθῶσι ἢ ἴψα τῆς ἀλλαγῆς, ἔλθουν ἰσχυροὶ οἱ φίλοι καὶ παραμένοντες συμπαισιάζονται μὲν ἡμεῖς πού τώρα τὸν κατακρίνοντες Κριθῶνται τὸ ἄσφα.

πεία των, πράγμα πού καὶ τώρα συνήθως γίνεται.

E. Ὁ πλοῦσιος λοιπὸν ἔκεινος ἔτρεφε παρασίτους, ἔκανε τὸ σπῆτι του θέατρον, ἀκρίστανε τοὺς πάντας μὲ τὸ κρασί καὶ ἔβουσε εἰς μεγάλην εὐφρασίαν. Καὶ κάποιος ἄλλος, ὁ Λάζαρος, γεμάτος τραύματα, ἐκάθητο ὀπίσω ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ πλοῦσιου **E** καὶ ἐπαθυμοῦσε τὰ ψίχουλα. Ἐνῶ ἦταν πλησίον εἰς τὴν πηγὴν ἐπιφοῦσε, καὶ ἐνῶ ἦταν μέσα εἰς τὴν καλοπέρασιν ἐπεινοῦσε. Καὶ πού ἦταν πεταγμένος; Δὲν ἦταν γιγνόμενος εἰς παρῶμερον γεροντιάν, οὐτε δρομῆκα ἢ στενόν, οὐτε εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς, ἀλλὰ εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλοῦσιου, οὗτοι κατ' ἀνάγκην εἰσῆρχετο καὶ ἐξήρχετο ὁ πλοῦσιος. Καὶ τοῦτο διὰ τὴν μὴ λέγειν δὲν τὸν εἶδο, ἐπισπῶσάσαι, δὲν τὸν εἶδαν τὰ μάτια μου. Εἰς τὴν εἰσοδὸν σου εὐρίσκειται, μέσα εἰς τόσον θόρυβον ἕνα μαργαριτάρη, καὶ δὲν τὸ βλέπει; Ὁ ἰατρὸς εἶναι 77⁹ **A** εἰς τὴν πόρταν σου καὶ δὲν θεωρεῖσάσαι; Ὁ θεοφρονῆτης εἰς τὸ ληρὸν καὶ σὺ ναυαγίαι; Τρέφεις τοὺς παρασίτους καὶ δὲν τρέφεις τοὺς φουκασιούς; Αὐτὰ συνέβαινον τότε, ἀλλὰ συμβαίνουν καὶ σήμερον. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐθροῦσιν αὐτὰ, διὰ νὰ διδαχθῶν ἔτι πονηρίων οἱ μεταγενέστεροι, ὥστε νὰ μὴ πῶθουν οὐκ ἔπαθεν αὐτὸς ὁ πλοῦσιος.

Ὁ πτωχὸς λοιπὸν ἦταν περμένος εἰς τὴν πόρταν πτωχὸς θέσθαι ἔκπτερὰ, ἀλλὰ πλοῦσιος ἔσπτερὰ. Ἦταν περμένος καὶ γεμάτος τραύματα εἰς τὸ σῆμα ἦταν ἕνας θηριωδὲς πού ἀπὸ πάνω εἶκεν ἀγκῶνα, ἐνῶ ἀπὸ κάτω μαργαριτάρη. Διότι ποῖα ἦταν ἡ ζημία ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν τοῦ σώματος, ὅπου ἡ ψυχὴ του ἦταν ὑγιής; Ἄς τὸ ἀκούουν αὐτὰ οἱ πτωχοὶ καὶ ἄς μὴ πνίγνται ἀπὸ τὴν στενοκαρδίαν, Ἄς τὸ ἀκούουν **B** καὶ οἱ πλοῦσαι καὶ ἔς μετανοήσουν διὰ τὴν πονηρίαν. Διότι ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἔκομεν ἔμπρος μας αὐτὰς τὰς δύο εἰκόνας, τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς πτωχείας, τῆς σκληρότητος καὶ τῆς καρτερίας, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς πλεονεξίας, ὥστε, ὅταν ἴδῃς πτωχὸν νὰ εἶναι γεμάτος πληγὰς καὶ νὰ περιφρονῆται, μὴ τὸν κακοτυχίσῃς, ὅταν δὲ ἴδῃς πλοῦσιον σταλισμένον, μὴ τὸν μακαρίσῃς. Ἀλλὰ σπῆνε τὸν νοῦν σου εἰς τὴν παραβολὴν, καὶ εἰς τὸ ἀνησυχῆ τὸν ναυαγίον οἱ λογισμοί, τρέξε εἰς τὸ ληρὸν καὶ ἀνακουφίσου ἀπὸ τὴν διήγησιν, σέβου τὸν Λάζαρον πού τὸν ἐπιφρονῶσιν, σέβου τὸν πλοῦσιον πού ἐκαλοπτεροῦσε καὶ εἶχε πολυτελείαν, καὶ μὴ σὲ ἀνησυχῆ τίποτε ἀπὸ οὐα συμβαίνουν εἰς τὴν ζωὴν. Ἐάν λοιπὸν ἔκεις καθαρόν τὸν λογισμὸν **C** δὲν σὲ σκεπάζουν τὰ κόματα, οὐτε θυθίζεται τὸ πλοῦτον, εἰς ἡμωρῆς νὰ ἐκκαρτίζῃς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων μὲ τὴν ὀρθὴν κρίσιν τοῦ νοῦ.

Διότι μοῦ λέγεις στενοκαρδίαι τὸ σῆμα μου; Πρόσπεξε

μη ζημιωθεί ή ψυχή σου. Ό τάδε είναι πλοῦσιος και ποταρός. Και τί μ' αυτό; Η κακία δέν φαίνεται. Μη κρίνης τόν άνθρωπον από τή απ' έξω, αλλά από τή από μέσα. Όταν ίδης κάποιον δένδρον προσέχει τή φύλλα ή τόν καρπόν; Έτσι λοιπόν κίμε και εις τήν περίπτωσιν τού ανθρώπου. Όταν ίδης κάποιον άνθρωπον, εξέτασε τον όχι εξωτερικά, αλλά εσωτερικά. Πρόσεχε καλά τόν καρπόν και όχι τή φύλλα. Μη τυχόν καρμίν φρονή ή αγριελαία θεωρηθῆ ως ελαία D ή ο λύκος ως άνθρωπος. Μη λοιπόν εξέτασης τή πράγματα από τήν φύσιν, αλλά από τήν διάθεσιν, όχι από τή πρόσωπον, αλλά από τήν γνώμην και όχι μόνον από τήν γνώμην, αλλά εξέτασε και τόν τρόπον τῆς ζωῆς του. Έάν ο άνθρωπος είναι φιλόπονος είναι άνθρωπος, εάν καταγίνεται με τὸ εὐπόριον ομοιάζει με θαλασσινόν. Έάν όταν θυμώνη ἀγρεύσει, είναι λιοντάρι. Έάν είναι ἀρπαξ, είναι λύκος. Έάν είναι υπουλος, είναι βοῦς. Έγώ ζητῶ δένδρον, διατί οὐ μοι διείδες θηρίον ἀντί ανθρώπου; Μάθε τέλος πάντων τί σημαίνει ἀρετή εις τόν άνθρωπον και μη θεωρείσαι.

Ο Δάμαρος λοιπόν έκαιτο εις τήν πόρταν τού πλοῦσιου γεμάτος τραύματα και έλυινε από τήν πείναν και έπληροζαν τή σκυλιά και έγλυπον τή τραύματά του. Ε Τά σκυλιά ἦσαν με φιλάνθρωπα από τόν άνθρωπον και δι' αὐτό έγλυπον τή τραύματά του και έράζονταν τὸ σπῆμα και τὸ εκάθετον έκαι και έγινετο λιμπρότερος. Και δέν ειπε αὐτό ποδ λέγου πολλοί από τούς πτωχοῦς. Είναι αὐτά έργα προνοίας. Ἄρα γε επιβλέπει ο Θεός τήν ανθρώπινην; Έγώ ποῦ ζω με δικαιοσύνην είμαι πτωχός κα' αὐτός ποῦ ζω με ἀδικίαν πλουτίζει; Τίποτα από αὐτό δέν έκέρθη, αλλά άφηγε τόν εαυτόν του εις τήν χειρὸν φιλανθρωπίαν τού Θεοῦ. Έκαθάρκε τήν ψυχὴν του, ⁷⁸⁰ Α ἠσέφερε με καρτερία, έκαικνε ὑπομονήν, τὸ σῆμα του ἦταν κατὰκατον, ἀλλ' ἡ σκέψις του έτρεκεν, ειπε περὶ εις τήν θέλησιν, έκαικνε τὸ θραδελόν, ἀνήκτετο μέσα από τή θέσωνα και έγινετο θεατής τῶν ἀγαθῶν. Δέν ειπεν οὐ παράσσει ἀπολαμβάνου με ἀρθρῶν, ἐνθ' ἐγὼ οὔτε τὸ ψικουλα δέν καταζώνωμα με έκα. Ἄλλα τί έκανε; Εὐκορπισσε και δόξαζε τόν Θεόν. Και κάποτε ἀπέθανεν. Ο πλοῦσιος ἀπέθανε και έτάφη. Έσθηνεν από τόν κάσμον αὐτὸν και ο Δάμαρος δέν θα ήμπορούσα να έπω δι τιπέθανε. Διότι τού πλοῦσιου ο θάνατος ἦταν θάνατος και τάφος, ἐνθ' τού πτωχοῦ ο θάνατος ἦταν αποδημία και μετάσσει προς τὸ καλύτερον, B και άρρωστος από τὸ στάθον τῶν ἀγώνων προς τὸ θραδελόν, από τὸ πέλαιος προς τὸ λιμάνι, από τήν παράσσει τῆς μάχης προς τόν

θηρίον, από τούς ίδρωτας προς τόν στέφανον. Έσθηνεν και οι δύο εκει όπου είναι ή πραγματικότητα. Έτελεώσεν ή θεατρική παράσσει και έπανερωθήσαν τὸ προσωπεία.

Διότι όπως άκριβῶς εις τὸ θέατρον τοποθετοῦνται τὰ σκηνικά κατὰ τήν μεσομβρία και έμφανίζονται πολλοί ήθοποιὸι με προσωπεία εις τὸ πρόσωπά των και διαγγέλλουσι κάποιον παλαιόν μῦθον και άπηγοῦνται τὰ πράγματα και παριστάνουσι άλλος τόν φιλόσοφον, χωρίς θέσσει να είναι φιλόσοφος, άλλος τόν βασιλέα, χωρίς να είναι βασιλεύς, αλλά διότι εκει αὐτὸν τόν ῥόλον εις τήν παράσσειν. C άλλος πάλιν παρουσιάζεται ως ιατρός, φορεῖ ρούχα ιατροῦ ἐνθ' δέν էβρει να μετακρινθη ὡστε εἶλον, άλλος φαίνεται ως δούλος ἐνθ' είναι ελεύθερος, άλλος γίνεται δόκαλος χωρίς καθόλου να έβη γράμματα. Και όλα δέν είναι διτ φαίνονται, οὔτε φαίνονται τί είναι εις τήν πραγματικότητα. Διότι φαίνεται ιατρός χωρίς να είναι, και φαίνεται φιλόσοφος με τὸ να εκη μόνον μαλλιά φιλοσόφου εις τὸ προσωπείον, και φαίνεται στρατιώτης, επειδή φορεῖ σπαγγ στρατιώτου. Και ή εμφάνισις τού προσωπείου έξασπῆ, αλλά δέν μετατρέπει τήν φύσιν, τῆς οποίας άλλασσει τήν ἀλήθειαν. Και τὰ προσωπεία παραμένουν μέχρις οὔτου κόθονται εκει οι διασκεδάζοντες θεαταί, όταν δρῆς ἀρραδία και τελειώση ή παράσσεις και φέγουσι όλα, τότε άραιροῦνται τὰ προσωπεία και αὐτός ποδ ἦταν εις τήν σκηνήν D βασιλεύς, τώρα εις τήν πραγματικότητα είναι καλκουργός. Ἄσπρέθησαν τὰ προσωπεία, έταμάτησεν ή ἀπάτι, έφάνη ή ἀλήθεια. Και οὔτος ποδ εις τήν σκηνήν ἦταν ελεύθερος τώρα είναι δούλος αὐτό δηλαδή ἀκριβῶς ποδ οὗς ειπα, εις τήν σκηνήν τὸ ψεδος, έξω ή πραγματικότητα. Έπράδουσεν, διελέθη τὸ θέατρον, έπανερωθή ή πραγματικότητα.

Έτσι συμβαίνει και με τήν ζωήν και με τὸ τέλος τῆς. Η παρούσα κατάσταση είναι ένα θέατρον, τὰ πράγματα είναι ὑπόκρισις, δηλαδή ο πλοῦτος και ή πτωχία, και ο άρχων και ο άρχόμενος και τὰ θρῶα. Όταν δρῆς περὶσση αὐτή ή ημέρα και έλθῆ εκείνη ή νόκτα ή φοβερό, ή καλύτερα ή ημέρα εκείνη, διότι αὐτή θα είναι νόκτα διὰ τούς άρρωτολους E και ήμέρα διὰ τούς δικαίους όταν τελειώση τὸ θέατρον και πέσουσι τὰ προσωπεία, όταν θα κρίνεται ο καθένας και τὰ έργα του, όχι ο καθένας με τόν πλοῦτον του, ή με τήν δύναμιν του, ή με τήν φήμην του, ή με τήν έξουσίαν του, αλλά καθένας και τὰ έργα του, και ο άρχων και ο βασιλεύς και ή γυναίκα και ο άνδρος, τότε θα μες ζητηθῶν καλή ζωή και καλαί πράξεις, όχι μεγάλα δόξματα, οὔτε υπερβολική πτωχία ή περιφρόνησις. Δεξε μου έργα. ⁷⁸¹ Α και

δὲν εἶσαι δοῦλος γίνε καλύτερος ἀπὸ τὸν εὐλεύθερον, κί' ἂν εἶσαι γυνίκα γίνε γενναίωτηρ ἀπὸ τὸν ἄνδρα. Διότι ἴσταν πᾶσαν τὴν προσωπεία τότε φανερίζεται καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός. Καὶ ἄμας ἔδωκ ἴσταν τελείωσθι τὸ θέατρον καὶ κάποιος ἀπὸ ἡμᾶς ποὺ κἀθεταὶ ὑψηλά ἴσθι τὸν ἐπὶ τῆς οὐρανῆς φιλόσοφον νὰ εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα καλουργός, λέγει· ἀλλοῖμονον, αὐτὸς δὲν ἴσταν φιλόσοφος; Τώρα τὸν θέλω καλουργόν· αὐτὸς δὲν ἴσταν βασιλεύς; Τώρα θέλω εἶπαι κάποιος ὀσήμενος· αὐτὸς δὲν ἴσταν πλούσιος; Τώρα τὸν θέλω πτωχόν. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ ἐκεῖ.

6. Διὰ τοῦτο δὲν μακρολογῶ, διὰ τὴν μὴ συγχέω τὸν ἀκοαστὴν μὲ τὰ πολλὰ λόγια, ἀλλὰ θέλω νὰ παρουσιάσω μὲ δύο προσωπεία τὴν ἄληθιν ἰσότητα τοῦ θεάτρου. Μεταχειρίζομαι μόνον δύο προσωπεία B καὶ μὲ τὰ δύο αὐτὰ προσωπεία οὕς καρῶσω τὸν δρόμον καὶ οὕς δίδω ὀρομήν. Ἐταλαιπώρησα τὴν οὐρανὴν οὕς μὲ τὴν παρουσίαν τῆς παρουσίας διὰ τὴν νὰ καταλάβῃ ὁ καθένας καλὰ τὴν διαφοράν τῶν πραγμάτων. Δύο προσωπεία λοιπόν, ὁ ἓνας μὲ τὸ προσωπείον τοῦ πλουσίου, ὁ ἄλλος μὲ τὸ προσωπείον τοῦ πτωχοῦ. Ὁ Δάδαρος εἶκε τὸ προσωπείον τοῦ πτωχοῦ, ὁ πλούσιος τὸ προσωπείον τοῦ πλουσίου. Αὐτὰ ποὺ βλέπομεν εἶναι προσωπεία, ἅμα ἡ πραγματικότης. Ἐφυγαν καὶ οἱ δύο πρὸς τὰ ἐκεῖ, καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός. Τὸν Δάδαρον παρέλαβον οἱ ἄγγελοι· μετὰ τοὺς σκόλους οἱ ἄγγελοι, μετὰ τὴν πόρταν τοῦ πλουσίου ὁ κῆρυξ τοῦ Ἀβραάμ, μετὰ τὴν πύλιναν ἡ ἀτελείωτος ἀφθονία, μετὰ τὴν θλίψιν ἡ ἀφθονος ἀπολαύσις. Ἐκείνον τὸν πλούσιον ἔπερμεναν C μετὰ τὸν πλοῦτον ἡ πτωχεία, μετὰ τὸ πλούσιον τραπέζι, ἡ καταδικαὶ καὶ ἡ τιμωρία, μετὰ τὴν ἀπώλειαν οἱ ἀνυπόκριτοι πόνοι.

Καὶ πρόσθετι τί συμβαίνει. Ἐψῆσαν ἐκεῖ καὶ διελόθη τὸ θέατρον, ἐξεσκεπάζθησαν τὰ προσωπεία καὶ φανῶνται τώρα πᾶσαν τὰ πρόσωπα. Ἐψῆσαν ἐκεῖ καὶ ὁ πλούσιος ποὺ τώρα ἔκαλετο βλέπει τὸν Δάδαρον εἰς τοὺς κῆρυξος τοῦ Ἀβραάμ νὰ εὐτυχεῖ, νὰ κερῆται, νὰ κολακευθῆ, καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἀβραάμ· «Πάτερ Ἀβραάμ, πέμψον Δάδαρον, ἵνα ἔκωρ τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ἐπιστῆθι μου τῇ γλῶσσῃ, εἰς ἰσοτηγανίζομαι» (Λουκ. 16, 24). Καὶ ὁ Ἀβραάμ τὴν τοῦ λέγει· «Ἔκνον, ἀπέλασθε τὰ ἀγαθά σου, καὶ Δάδαρον τὰ κακά αὐτοῦ· καὶ γίνῃ οὕτως παρακαλεῖται, οὕς δὲ ὀνομάσαι. Ἄλλως δὲ καὶ χάος μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἡμῶν D ἐστήρικται, ἵνα, ἂν τις δοῦληται ἐντεῦθεν ἐκεῖ διαδοῖται πρὸς ὄρας, μὴ δύννηται.

Προσέθετε, διότι ὁ λόγος ποὺ ἀνοφέρεται εἰς αὐτὰ εἶναι χρῆσιμος μὲ τὸ νὰ φοβῆται καὶ νὰ καθαρίζῃ, μὲ τὸ νὰ στενοχωρῆ καὶ νὰ διορθῶν. Νὰ παραδέχεται αὐτὰ τὰ λόγια. Ἐνῶ

λοιπόν ὁ πλούσιος ἐπίσκατο εἰς τὰ βόσνα, ἔνοησε τὰ μάτια του καὶ εἶδε τὸν Δάδαρον, εἶδε καινούργια πράγματα. Κάθε ἡμέραν ἴσταν εἰς τὴν πόρταν σου, ἴσταν εἰσέρχεται καὶ ἔξέρχεται δύο καὶ τρεῖς φορές τὴν ἡμέραν καὶ δὲν τὸν βλέπεις, καὶ τώρα ποὺ ἰστανίζομαι τὸν βλέπεις ἐξ ἰσοστάσεως; Ὁταν ἐρούσε εἰς τὸν πλοῦτον, ἴσταν ἐξήρτητο ἀπὸ τὴν θέλησιν σου E νὰ τὸν ἴσθαι, δὲν κατεδέχθη νὰ τὸν ἴσθαι. Διότι τώρα βλέπεις τόσο καλὰ; Δὲν ἴσταν εἰς τὴν πόρταν σου; Πῶς δὲν τὸν βλέπεις; Ὅταν ἴσταν πολλὴ πῆλσον δὲν τὸν εἶδες καὶ τώρα τὸν βλέπεις ἐξ ἰσοστάσεως καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶσον χάος ποὺ οὕς καρῶζει; Καὶ τί κάνει ὁ πλούσιος; Φωνάζει πατέρα τὸν Ἀβραάμ. Διότι λέγεις πατέρα αὐτοῦ ποὺ δὲν ἐμίμηθες εἰς τὴν φιλαρξενίαν; Αὐτὸς τὸν ὀνομάζει πατέρα, ἐκείνος τὸν λέγει τέκνον. Τὰ ὀνόματα βέβαια εἶναι ὀνόματα συγγενείας, ἀλλὰ ἡ βούθησι δὲν ὑπάρκει ποθεν. 782 A Ἄνοφέρεται ἄμας τὰ ὀνόματα διὰ νὰ μάθετε εἰς τὴν φιλετική συγγένεια δὲν ἀφελεῖ εἰς τίποτε.

Διότι εὐγένεια δι' ἑσένα δὲν εἶναι ἡ προνομική ὑπερηφάνεια, ἀλλὰ ἡ ἐνάρετος συμπεριφορά. Μὴ μοῦ λέγεις ἔγω πατέρα ἴσταν. Αὐτὸ δὲν μὲ ἐνοιάφεται. Δὲν ζητῶ αὐτό. Μὴ μοῦ λέγεις ἔγω πατέρα ἴσταν. Καὶ τὸν Παῦλον τὸν ἀπόστολον ἀνάμῃ ἂν ἔκωρ πατέρα καὶ ἀδελφούς τοὺς μάρτυρας, ἀλλὰ δὲν μνησίου τὴν ἀρετὴν τιν, κανένα ἄφελος δὲν θὰ ἔκωρ ἀπὸ τὴν καταγωγήν, ἀλλὰ περισσότερο θὰ σὲ θλίψῃ καὶ θὰ σὲ καταδικάσῃ. Ἡ μητέρα μου, λέγει εἶναι φιλόφρωνος. Καὶ τί σκέπην ἐκεῖ αὐτὸ μὲ ἑσένα τὸν ἀπὸνθρωπον; Διότι ἡ φιλοφρονία τῆς θὰ προσεθῆ ὡς κατηγορία διὰ τὴν κακίαν σου συμπεριφοράν. Τί λέγει λοιπόν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής πρὸς B τὴν Ἰουδαϊκὴν λαόν; «Ποῦσιν καρπὸν ἔχον τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δόξεται λέγειν Πατέρα ἔκωμεν τὸν Ἀβραάμ» (Ματθ. 3, 8). Ἐκεῖ ἐνδοξον πρόγονον; Ἐάν τοῦ ὀνομάσῃς ἐκείνους, ἂν δὲ ἔκω, ὁ ἐνδοξος γίνεται κατηγορία, διότι ἀπὸ δικαίαν ἴσταν ἐβγῆκες οὕς μακρὸς καρπός. Μὴ καλοσυκίσεις ποτὲ ἄνθρωπον ποὺ ἔχει δικαίον συγγενῆ, ἂν δὲν μνησίου τοὺς ἰσότητος του. Ἐκεῖ μητέρα ἄγιαν; Αὐτὸ δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν. Ἐκεῖ μητέρα πονηρῶν; Αὐτὸ εἶναι ἄσκετο μὲ ἑσένα. Ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἀρετὴ τῆς δὲν σὲ ἀφελεῖ, ἂν δὲν τὴν μνησίου, τὸ ἴσο οὔτε ἡ κακία τῆς σὲ θλίπτει ἂν ἀρνηθῆς τὴν πονηρίαν. Ἄλλ' ἄμας ἀκριβῶς τὸ σφάλμα εἶναι μεγαλύτερον ἐκεῖ, C διότι ἐνῶ ἔχεις τὸ καλὸν παράδειγμα εἰς τὸ σπῆτι σου δὲν τὸ ἐμίμηθες, εἶται καὶ ἔδω ὁ ἔπαινος εἶναι μεγαλύτερος, διότι ἐνῶ ἔχει κάποιος πονηρῶν μητέρα δὲν ἐμίμηθῃ τὴν πονηρίαν τῆς, ἀλλὰ προσῆθε καλὸς καρπὸς ἀπὸ μακρὰν ῥίζαν. Δὲν μᾶς ζητοῦν λοιπόν προνομική

καύχησαν, αλλά έναρτεσαν συμπεριφοράν.

Ἐγὼ καὶ τὸν δοῦλον τὸν ἀποκαλεῖ εὐγενῆ καὶ τὸν κόριον τοῦ κρινοῦ ἄξιον δεσποτηρίου, ἐὰν ζῆρον καλὰ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ. Δι' ἔμμενα καὶ αὐτὸς ποῦ κατέχει τὸ ἄξιωμα εἶνα ἄσημαντος, ἐὰν ἔχη τὴν ψυχὴν τοῦ ὑποδουλωμένου. Διότι ποῖος εἶναι δοῦλος παρὰ αὐτὸς ποῦ ἀραρτάνει; Αὐτῆ ἄνω: ἡ δουλεία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησιν, δι' αὐτὴ καὶ ἡ δουλεία ἐξ ἀρχῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου δι' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ.

7. **Δ** Τὸν παλαιὸν καιρὸν δὲν ὑπῆρχε δοῦλος. Διότι ὁ Θεὸς ὅταν ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον δὲν τὸν ἔκαμε δοῦλον, ἀλλ' ἐλευθέρου. Ἐκάμε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Ἔθαν καὶ ἦσαν καὶ οἱ δύο ἐλευθέρου. Ἀπὸ ποῦ προήλθε λοιπὸν ἡ δουλεία; Τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐπαρραστράσσε καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐξεπέρασαν τὰ μέτρα τῆς ἐπιθυμίας τὸν καὶ ἐκωιδήθησαν εἰς τὴν ἀκαλοσίαν. Καὶ ἔκουε πῶς.

Ἐγινε κατακλύσις καὶ ἐπνίγη ὅλη ἡ οἰκουμένη, ἀνοικτήσαν οἱ καταρράκται καὶ αἱ ὕδατοι ἐξεκείθησαν, καὶ τὰ πάντα ἐπλημμύρισαν, καὶ τὰ θλαπόμενα διελόοντο εἰς τὰ στακεία τῶν καὶ κατεσφρόντο, καὶ ἡ γῆ δὲν ἐφαίνετο, Ἐ ἀλλὰ τὰ πάντα εἶσαν μεταβλήθη εἰς μέλας, καὶ αἰτία ποῦ ὅλα ἔγιναν θάλασσα καὶ πέλαγος ἦταν ἡ ἀργὴ τοῦ Θεοῦ. Ἦνῆσαν ὑψηλὰ βουνά, ἀλλὰ τὰ ἐκείσασε τὸ πέλαγος καὶ δὲν ὑπῆρχε τίποτα παρὰ πέλαγος καὶ οὐρανὸς μόνον. Καὶ ἐ-Ἐρηρανίσθη τὸ ἀνθρώπινον γένος. Καὶ παρέμεινε μόνον ὁ σπυθῆρας τοῦ γένους μας, ὁ Νῶε, σπυθῆρας εἰς τὸ μέσον τοῦ πέλαγους κυριεὶ νὰ σθῆσι. Αὐτὸς ὁ σπυθῆρας εἶχε μέσῳ τοῦ τὸς ῥίνας τοῦ γένους μας, γυναῖκα καὶ παιδιὰ, περισσότερὸν καὶ κόρακα καὶ ὄλα τὰ ὄλλα. **783** **A** Καὶ ἦσαν ὄλοι μέσα καὶ ἡ κωιδὸς ἔπλεεν ἐπάνω εἰς τὸ νερὸ εἰς τὸ μέσον τῆς τρικυμίας καὶ δὲν ἐναυαγοῦσε, διότι εἶχε κυβερνήτην τὸν Κόριον τοῦ παντός. Δὲν τὸν διεσάσαν οἱ σπυθῆρας, ἀλλὰ τὸ δυνατὸ κέρι τοῦ Θεοῦ. Καὶ κίταξε θαῦμα. Ὅταν πλέον κατεκλύθη ἀπὸ τὰ νερὰ ἡ γῆ, ὅταν ἐξηρανίσθησαν οἱ ἀμυρταλοὶ, ὅταν ἐκόσασεν ἡ κοκταιγῶ καὶ φάνησαν οἱ κορυφαὶ τῶν ὄρων, ἡ κωιδὸς ἐκόσασε καὶ ὁ Νῶε ἔστειλε τὴν περισσότερὰν.

Ὅσα λέγονται διὰ τὸν κατακλύσιν εἶναι μυστήρια, καὶ ὅσα ἔπιναν εἶναι τύπος τῶν μελλόντων νὰ συμβοῦν. Δηλαδὴ ἡ κωιδὸς εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ὁ Νῶε ὁ Χριστὸς, ἡ περισσότερὰ τὸ ἦγον Πνεῦμα, τὸ φρόλλον τῆς ἑλπίδος ἡ φιλονοματία **B** τοῦ Θεοῦ. Ἐστάλη τὸ ἦμερον ζῶον καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν κωιδὸν. Ἀλλὰ ἐκεῖνα ἦσαν τύπος, αὐτὸ ὅμως τώρα εἶναι ἡ ἀληθεύ. Κότταξε τὸ μέγεθος τῆς ἀληθείας. Ὅπως ἀκριθὸς ἡ κωιδὸς.

θεοῦ εἰς τὸ μέσον τοῦ πέλαγους εἰκοῦσε αὐτοὺς ποῦ εὐφροσικοντο ἐντὸς αὐτῆς, εἶσι καὶ ἡ Ἐκκλησία διακόσσει ὄλας τοὺς παραπλανημένους. Ἀλλὰ ἡ μὲν κωιδὸς εὐφροσικοντο μόνον, ἡ Ἐκκλησία ὅμως κάνει κατὰ περισσότερον. Ἐννοῦ δηλαδὴ ὅτι ἡ κωιδὸς παρέλαθεν ὄλογα ζῶα καὶ εὐφροσικοντο ὄλογα ἡ Ἐκκλησία παραλαμβάνει ὄλογους ἀνθρώπους καὶ δὲν τοὺς εὐφροσικοντο μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεταβάλλει. Ἡ κωιδὸς παρέλαθε κόρακα καὶ ἔστειλε κόρακα ἐνφ ἡ Ἐκκλησία παραλαμβάνει **C** κόρακα καὶ τὸν ἔκαστοῦστέλλει ὡς πρόβατον. Ὅταν δηλαδὴ εἰσῆλθῃ ἐδῶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄνθρωπος, κλέπτει ἢ πλεονέκτης καὶ ἀκούσσει τὰ θεία λόγια τῆς διδασκαλίας, μεταβάλλει τὴν σκέψιν του καὶ ἀντὶ λίκως γίνεται πρόβατον. Διότι ὁ μὲν λίκως ἀρπάζει καὶ τὰ ζῶα, ἐνφ τὸ πρόβατον καρῖει καὶ τὸ μαλλί του.

Ἐκόσασεν ἡ κωιδὸς καὶ ἀνοικτήσαν οἱ θύραι καὶ ἐξῆλθεν ὁ Νῶε ποῦ διεσώθη ἀπὸ τὸν πνιγμόν. Βλέπει ἐρημωμένην τὴν γῆν, βλέπει τὴν λάσπην νὰ ἔχη γίνεσι τάφος κοινὸς καὶ διὰ τὰ ζῶα καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὄλα σκεπασμένα μαζὶ τὸ σῆματα ἵππων, ἀνθρώπων καὶ ὄλων ζῶων. Εἶδεν ὁ Νῶε ἐκεῖνην τὴν τραγέδιαν, εἶχε τὴν γῆν **D** γερμένη κυρία καὶ ἀστενοκωιδῆ καλὸ, διότι ἔλοι ἐκείνησαν. Οὐδὲν διεσώθη, οὔτε ἄνθρωπος οὔτε ζῶον οὔτε τίποτε ἄλλο ἔξω ἀπὸ τὴν κωιδὸν. Ἐβλεπε μόνον οὐρανόν, κατετρόκτετο ἀπὸ τὴν θάψιν, ἐνοῦσε πόνον, ἦμα κροσὶ καὶ ἐκομίσθη διὰ νὰ ἀνακουφῆ τὴν πληγὴν τῆς στενοκωιδῆς. Ἐκομίστο ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ εἶχε παραδοθῆ εἰς τὸν ὕπνον ὡσὸν εἰς κωιδόν, καὶ ἐπροσπαδοῦσε νὰ ἔρακῆσι ὄσο σπυθῆσαν, ὄπως συμβαίνει μὲ τὸν γηρασμένον ἄνθρωπον ποῦ πίνει κροσὶ καὶ κομίσσει. Ἐ Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀκαλογοῦσμεν αὐτὸν τὸν ἔκαστον, διότι αὐτὸ ποῦ ἔκαμε, δὲν τὸ ἔκαμε διὰ τὴν μέσῳ, οὔτε ἀπὸ ἐπιθυμίας κάποιου πάθους, ἀλλὰ μὲ τὸ κροσὶ καὶ τὸν ὕπνον ἔθεράσασε τὴν πληγὴν. Διότι αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Σολομὼν «ὄστε ὄσον τοῖς ἐν λύσῃ, καὶ μέσῳ τοῖς ἐν ὄδῶνας» (Παροιμ. 31, 6).

Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα εἰς τὰς κηδεύας, ὅταν κάποιος κωιδὸς τὸ παιδί ἢ τὴν γυναῖκα του, ἐπειδὴ καταπιραννῶται ἀπὸ τὸν πόνον, ἐπειδὴ κυριακεῖται ἀπὸ τὴν θάψιν, ἐπειδὴ δὲν ἔρακῆσι τὸ γεγονός καλεῖ φιλίως εἰς τὸ σπύτου, καὶ κάνει τλοῦσιον τραπέζι, καὶ δίδεται εἰς τὸν πενθοῦντα ἀγνὸ κροσὶ διὰ νὰ ἀνακουφῆ ἀπὸ τὴν στενοκωιδῆ. Αὐτὸ σπυθῆσι καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν γέροντα. **784** **A** Ἐπειδὴ δηλαδὴ τὸν ἔτυραννοῦσεν ἡ θάψιν, ἐκρημοποιήσεν ὡσὸν φάρμακον τὸ κροσὶ, καὶ μὲ τὸ κροσὶ ἐκομίσθη.

Διὰ νὰ πληροφορηθῆτε λοιπὸν τώρα ἀπὸ ποῦ προήλθεν

ή δουλεία, ύστερα από άλλον εισήλθεν ό υίός του εκείνος ό καταραμένος, υίός³⁰ δέδωκα κατά την φύσιν, αλλά και κατ' ό φρόνημα (έννοιά πάλιν ευγένειαν, και την δόξαν των προγόνων, αλλά την ένάρητον συμπεριφοράν), εισήλθε λοιπόν ό υίός και είδε την γυνώστιχα του πατρός του. Έπρεπε λοιπόν να τον σημαζέσχη, έπρεπε να τον ακεπάση διότι ήταν γέροντας, δάκι ήταν στενοχωρημένος από την συμφοράν, δάκι ήταν πατέρας του. Αύτός όμως έβηλθε και τον ένιτρόπασε και τον διεκαμύδησε. Οι άδελφοί δέ άδελφοί έπίησαν ένα σκέτασμα Β και με γυρισμένα τα όπισθιά των, διά να μη ίδούν αυτά που εκείνος έκαρούδευεν, έπλησίασαν και έσκέπασαν τον πατέρα τους. Όταν έξάσνησε λοιπόν ό πατέρας έβαθεν δια τα συμβάντα και ήρξισε να λέγη: «Έπικατάρατος Χαναάν πας, οίκέτης έσται τοίς άδελφοίς αύτου» (Γεν. 9, 25). Αυτό που λέγει σημαίνει τό έξής: Θά γίνης δούλος διότι διεκαμύδηρες την γυνώστιχα του πατέρα σου. Βλέπεις ότι ή δουλεία προέρχεται από την άμαρτίαν, και ότι ή πονηρία επροκάλεσε την δουλείαν;

Θέλεις τώρα να σου δείξω έλευθερίαν που να προέρχεται από την δουλείαν; Ήταν κάποιος δούλος που άνομέζετο Όνήσιμος, έντροπασμένος δραπέτης. Αύτός έφυγε και έπήγε εις τον Παύλον και έβαπίσθη και έξέπληνε τάς άμαρτίας του, παρέθηκε δέ πλούσιον του. Ο Παύλος τότε έγραψε προς τον κύριόν του «Όνήσιμον, τον ποτέ σοι άκροιστον, νύν δέ και σοι και ήμαι ελευθέρων, προσάδοθι αυτόν ως έμέ» (Φίλιπ. 10-12). Τι συνέθη θεολογία; «Όν έγώι ένγέννησας έν τοίς δεσμοίς μου.

8. Είδες ευγενικήν καταγωγήν, είδες συμπεριφοράν που δίδει την έλευθερίαν; Δούλος δηλαδή και έλευθερός είναι άπλά όνόματα. Τι είναι δούλος; Άπλόν όνομα. Ποσοί κύριοι είναι ζαλωμένοι από μέθην, και ποσοί δούλοι ευρίσκονται δίπλα άπ' αυτούς νηφάλιοι! Ποίον να άνορώσω δούλον, τον νηφάλιον ή τον μέθυσον; Τόν δούλον του άνθρώπου ή τον αικαδιώτην του πάθους; Εκείνος είναι δούλος έξωτερικώς, ένψ ό μέθυσος έχει έσωτερικήν δουλείαν. Δ Αύτά τα λέγω και δέν θα σταματήσω να τα επαναλαμβάνω, διά να έχετε γνώμην σύμφωνον προς την πραγματικότητα, και διά να μη σάς κυριεύη ή πλάγη των πολλών, αλλά να ζέρετε τί είναι δούλος, τί πτωικός, τί άσχημος, τί εύτυχής, τί άδυναμίο. Διότι εάν μώθετε να ζευχαρίζετε αυτά δέν θα ταροχήτε ποτέ.

30. Πρόκειται διά τον Χάι, ό οποίος ήτο ό πατέρας του Χαναάν, που αναφέρεται παρακάτω εις τό λόγιον του Νόα.

Άλλά διά να μη πάρη των λόγων ή μεγάλη παρέκδοσις δε επανέλθωμεν εις τό θέμα. Αύτός λοιπόν ό πλούσιος ήτον πλέον πτωικός. Η καλύτερα δτον επλούσιζεν ήτον πτωικός. Διότι ποία είναι ή ύφέλεια εις τον άνθρωπον όταν έχη τό ξένα και δέν έχη τά ιδικά του. Ποία είναι ή ύφέλεια εις τον άνθρωπον όταν έχη χρήματα Ε και δέν έχη άρετήν; Διότι παίρνεις δσα άνήκουν εις τους άλλους και χάνεις τά ιδικά σου; Έκασ, λέγει, εφόρα χωρόφρα. Και τί μ' αυτό; Δέν έχεις όμως εφόρον ψυχάν. Έκασ δούλους, Δέν έχεις όμως άρετήν. Έκασ ρούτα, Δέν έχεις όμως ελόθειαν. Έχεις τά ξένα, αλλά δέν έχεις τά ιδικά σου. Έάν σοι δώση κανείς μιαν παρακατόχηχην, ήμωρτί να σέ εφτω πλούσιον; Όσα Διότι; Διότι κατέχευε τά ξένα. Διότι αυτό σημαίνει παρακατόχηχη; και μακάρι να ήταν μόνον παρακατόχηχη και να μη σοι έγίνετο προσθήχη εις την πτωρίαν. Όταν λοιπόν είδεν ό πλούσιος τον Λάζαρον λέγει: «Πάτερ Άβραάμ, έλέησόν με» (Λουκ. 16, 24). Αύτά είναι λόγια πεινασμένου, ζητινού, 785 Α πτωκού, «Πάτερ Άβραάμ, έλέησόν με». Τι θέλεις, «Πέμψον Λάζαρον». Αύτον που επερφορνήσες, αυτόν που δέν ήθέλησες ούτε να τον ίδεις, αυτόν ζητείς τώρα να σοι στείλω διά να σέ σώση; «Πέμψον Λάζαρον». Και ποί είναι τώρα οι κερατοί του κρασού; Ποί είναι τά καλά, οι παράσιτοι, οι κόλλαικες, ό έγαύισμός, ή παραφορήχη; Ποί είναι τό κρυμμένο κρουόφι, τό σπασοφαγυμιένα ρούτα, τό άσημ πόν έπιμούσες, ή έπίδειξες και ή απόλοιους; Όλα ήσαν φέλλα. Ήλθεν ό κερμίνας ισ' δια έξηράνησαν. Όνειρον ήσαν, και μόλις εξημέρωσεν έφυγε. Σικά ήσαν, ήλθεν ή άλιθίσια και διελόθη ή ασά. «Πέμψον Λάζαρον».

Ε Και διότι δέν βλέπει κάποιον άλλον δίκαιον; Ούτε τον Νόε, ούτε τον Ισαάκ, ούτε τον Λώι, ούτε τον Ισαάκ, αλλά τον Άβραάμ; Διότι; Έπειδή ό Άβραάμ ήταν φιλόξενος και επροσκαλούσε τους όδοιπόρους εις την σκηνήν του. Η φιλοξενία λοιπόν του Άβραάμ γίνεται μεγαλύτερος καθηγορος της απάνθρωπιώς του πλούσιου. «Πέμψον Λάζαρον». Άς προσήώμεν, άγαπητοί, που άκούομεν αυτά, μήπως και ήμεσι ίδούμεν πτωικούς και τους προσπεράσωμεν και μιάς γίνουιν τότε αντί ένός Λαζάρου πολλοί καθηγοροι. «Πέμψον Λάζαρον, ίνα τό άκρον του δακτύλου αύτου ύδατι θάψω, επίστή μου τη γλώττη, ότι άποτηνέκομαι». «Ό γάρ μέτρω μεριμεί, άνιμετρηθήσεται ύμίν» (Ματθ. 7, 2). Αφού δέν έδωσες ψίκουλα, C δέν θα πάρη ούτε σταγόνα. Στείλει τον Λάζαρον, διά να μου άροσηχη την γλώσσον με τό άκρον του δακτύλου του, διότι καύγομαι. Και ό Άβραάμ, του λέγει: «Τέκνον, απέλασες τό όμώδι σου έν τη ζωή σου, και Λάζαρος

ὁμοίως τὰ κακὰ αὐτοῦ· καὶ νῦν οὗτος εἶδε παρακαλεῖται, οὐ δὲ ὀδυνοῦσι (Λουκ. 16, 25).

Ἐδῶ πάλιν δὲν εἶπεν «Ἐλαθεε», ἀλλ' «Ἀπέλαθεε». Ἐκεῖ μεγάλην διαφορὰν ἢ προσθήκην τῆς συλλαβῆς. Διότι αὐτὸ ποῦ εἶπα ἐπιεικτικῶς εἰς τὴν ἀγάπην σου, πρέπει νὰ ἀρευνοῦμαι καὶ τὰς συλλαβάς. Ἐρευνοῦντε τὰς Προφῆας λέγει (Ψαλ. 5, 39), διότι ἕνα ἴσται ἢ μία κεραία ἀλλάσσει πολλὰς φορές τὸ νόημα. Καὶ διὰ τὴν μέθην οὐ καὶ ἡ προσθήκη ἐνὸς γράμματος Ὁ δημιουργεῖ νόημα, ὁ Πατριάρχης Ἀβραὰμ ἀνομιάζετο προσηγορικῶς Ἀβράμ. Καὶ τοῦ εἶπεν ὁ Θεὸς· Δὲν δὲ εἶναι πλέον τὸ νομῆόν σου Ἀβράμ, ἀλλὰ Ἀβραὰμ (Γεν. 17, 5). Ἐνὰ ἔθνος προσέβαλε, καὶ ἔτοι τὴν ἔκαμε πατέρα πολλῶν ἔθνων. Νὰ λοιπὸν, οὐ καὶ ἡ προσθήκη ἐνὸς γράμματος εἶδε πολλὴν τμῆν καὶ εὐγένειαν. Μὴ τὸ παρθέλιπρον λοιπὸν αὐτὰ μὲ εὐκόλιαν. Διότι δὲν εἶπεν, «Ἐλαθεε τὰ ἀγαθὰ σου», ἀλλὰ «Ἀπέλαθεε». Αὐτὸς δὲ ποῦ ἀπολαρβάνει ἀπολαρβάνει αὐτὰ ποῦ τοῦ ὠφελιοντο. Πρόσεκε τί ἔννοῦ· ἄλλο σημαίνει τὸ λαρβάνει καὶ ἄλλο τὸ ἀπολαρβάνει. Ἀπολαρβάνει δηλαδὴ κανεὶς αὐτὰ ποῦ εἶπε, λαρβάνει ὅμως πολλὰς φορές αὐτὰ ποῦ δὲν εἶπεν ἀποκτήσει· Ἀπέλαθεε τὰ ἀγαθὰ σου, καὶ Ἀλάζαρὸς τὰ κακὰ αὐτοῦ. Ἐ λοιπὸν καὶ ὁ πλοῦσιος ἐπιληρώθη τὰ καλὰ του, καὶ ὁ Ἀλάζαρὸς ἐπιλήρωσε διὰ τὰς ἁμαρτίας του.

Αὐτὰ τὰ εἶπα δι' αὐτοῦς ποῦ τιμωροῦνται ἐδῶ καὶ οὐα ἐκεῖ, δι' αὐτοῦς ποῦ καλοπερνοῦν ἐδῶ καὶ τιμωροῦνται ἐκεῖ. Πρόσεκε λοιπὸν αὐτὸ ποῦ λέγω. Ἀπέλαθεε τὰ ἀγαθὰ σου, καὶ Ἀλάζαρὸς τὰ κακὰ αὐτοῦ, αὐτὰ ποῦ τοῦ ἐκρεωστοῦντο, ποῦ τοῦ ὠφελιοντο. Προσέχετε τὸ ζήτημα, διότι φθάνω ἐκεῖ ποῦ πρέπει τώρα ἐπιτρέψατέ μου νὰ ὑφάνω τὸ ὄφρασμα. Μὴ ἀνησυχίητε ὅμως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ εἴαν οὐκ λέγω κάτι τέτοιον νὰ περιμένετε τὸ συμπέρασμα. Θέλω λοιπὸν νὰ οὐκ κάνω προσεκτικῶς, ⁷⁸⁶ Α καὶ οὐκ μόνον νὰ οὐκ γυρνᾶζω ἐμφανετικῶς, ἀλλὰ νὰ οὐκ ὀδηγῶ εἰς τὸ βάθος τῆς θείας Γραφῆς, εἰς τὸν θεθὸν οὐκ δὲν ὑπάρχει τρικυμία, εἰς θεθὸν ποῦ εἶναι πὸ ἀσφαλῆ καὶ ἀπὸ τὴν γαλήνῃν. Ὅσον λοιπὸν θεθότερα κατεβαίνεις εὐρίσκεις περισσότερον ὀσφάειαν. διότι δὲν ὑπάρχει ἐδῶ ἔσχατος κίνησις τῶν ὀδῶν. ἀλλ' ὀρίστη διάταξις τῶν νουημάτων. Ἀπέλαθεε τὰ ἀγαθὰ σου, καὶ Ἀλάζαρὸς τὰ κακὰ αὐτοῦ· καὶ νῦν οὗτος παρακαλεῖται, οὐ δὲ ὀδυνοῦσι. Εἶναι μεγάλο ζήτημα. Εἶπα οὐκ ὀπολαρβάνειν, ἀπολαρβάνει αὐτὰ ποῦ τοῦ κρεωστοῦνται. Ἐάν λοιπὸν ἦταν δικαιοὺς ὁ Ἀλάζαρὸς, ὅπως πράγματι ἦταν — αὐτὸ δὲ ἀπεδείκθη ἀπὸ τῶν κλησῶν τοῦ Ἀβραὰμ, τὸ στεφάνημα, τὸ θροβεῖο, τὴν ἀνάστασιν, τὴν ἀπάλασιν, τὴν ἀνταχὴν, τὴν ὀπο-

μὸν —, ὁ πλοῦσιος δὲ ἦταν ἁμαρτωλὸς καὶ ημετηνῆρος ἢ καὶ ἀνάνθρωπος, διότι ἐκρόντιζε διὰ τὴν ὀσφίαν καὶ τὴν μέθην καὶ παρέθετε Σαβαριτικὸν τροπέην καὶ ἐξοῦσε μὲ τὸσιν θρωμὸν καὶ ἀκολασίον, διότι τοῦ λέγει οὐκ «Ἀπέλαθεε»; Τοῦ ἐκρεωστοῦσαν ἐπλοῦσθ' ἴψατε αὐτοῦ, ὁ ὀμοίως ἦταν πλοῦσιος ἀνθρώπος, δικαιοὺς καὶ ἀνάνθρωπος; Τί τοῦ ἐκρεωστοῦσαν λοιπὸν; Διότι δὲν εἶπεν «Ἐλαθεε», ἀλλ' «Ἀπέλαθεε»;

9. Πρόσεκε εἰς αὐτὸ ποῦ λέγω. Τοῦ ἐκρεωστοῦντο τιμωρία, κατοδικία, καὶ δάσανα. Διότι δὲν εἶπε οὐκ ἔλαθεε αὐτὰ, ἀλλὰ ἀπέλαθεε τὰ ἀγαθὰ σου· ἐκεῖνα, καὶ ἔννοοσε τὴν ἐπίγειον ἐκείνην ζωὴν του, καὶ ἐλάζαρὸς τὰ κακὰ αὐτοῦ; Ἀλλὰ συγκέντρισε Ἐ τὴν αἰώνην σου, δίδει τώρα ἐπιβάθμιον εἰς τὰ νόηματα. Ἀπὸ οὐκ οὐκ ἀνθρώπου, ποῦ ζοῦν, ἄλλοι εἶναι ἁμαρτωλοὶ καὶ ἄλλοι δικαιοί. Πρόσεκε λοιπὸν οὐκ ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς δικαιοὺς διαφορὰ. Ἄλλοι εἶναι δικαιοί, ἄλλοι δὲ περισσότερον δικαιοί, ἄλλοι μὲν ὕψηλότεροι, ἄλλοι δὲ μεγαλύτεροι δικαιοί, ἄλλοι μὲν ὕψηλότεροι καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι, εἶσι ὑπάρχει καὶ διαφορὰ δικαιοῦν. «Ἄλλη γὰρ ἔδρα ἡλίου, καὶ ἄλλη σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων» (Α' Κορ. 16, 41). Διότι ἄλλα ἀστέρινα λαμβάνουν περισσότερον καὶ ἄλλα ἀλιγότερον καὶ ὅσως ὑπάρκουν οὐματα αὐράνια, εἶσι ὑπάρκουν καὶ οὐματα ἐπίγεια. Καὶ ὅσως συμβαίνει μὲ τὰ οὐματα, ποῦ ἄλλο εἶναι ἔλαφι, ἄλλο αἰετός, ἄλλο λέων, ἄλλο θηρίον, ἄλλο ὄσως ἢ ὀκῆ παρόμοιο, εἶσι ὑπάρκουν διαφοραὶ καὶ εἰς τὰ ἁμαρτήματα. Ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου Ἐ λοιπὸν ἄλλοι εἶναι δικαιοί, καὶ ἄλλοι ἁμαρτωλοί. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δικαιοὺς ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ, εἰς δὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς πολλὴ καὶ ὀπειρος.

Ἀλλὰ πρόσσε. Ἐ ἂν κάποιος εἶναι δικαιοὺς ἔστω καὶ ἂν εἶναι μυριάδες φορές δικαιοὺς, καὶ ἔχη φθόσει εἰς τὴν κορυφὴν, ὄσως νὰ ἔχη ὀσπασαγγὴ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τελείως καθαρὸς, διότι εἰ ἂν εἶναι δικαιοὺς, εἶναι ὄσως ἀνθρώπος. Ἐπεὶ γὰρ καυχῆσεται ἀγγὴν ἔκαμ τὴν καρδίαν. ἢ τίς παρρησιάζεται καθαρὸς εἶναι ἀπὸ ἁμαρτίας; (Παροιμ. 20, 9). Διὰ τοῦτο ἔκομεν ἐντολήν νὰ λέγωμεν κατὰ τὴν προσηγορίαν· «Ἄσπερ ἡμῖν τὰ ὀφελήματα ἡμῶν» (Ματθ. 6, 12), διὰ τὸ ἐνθυμῶμεθα μὲ τὴν συνθήσαν τῆς προσηγορίας οὐκ εἴμεθα ὑπεύθινοι διὰ τὴν τιμίαν. Διότι καὶ ὁ Ἀπίστολος Παῦλος, τὸ οὐκ οὐκ τῆς ἐκλογῆς, ὁ νουὸς Ἐ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὀτόμα τοῦ Χριστοῦ, ἢ ἄλλα τοῦ Πνεύματος, ὁ δὲ δάσκαλος τῆς οὐκ οὐκ ἐκείνης, οὐκ οὐκ περιήλθε τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξερῆκε τὰς ἀνάστας τῶν ἁμαρτιῶν, ποῦ ἔσπειρε τὰ ὀπέρματα τῆς εὐσεβείας, ὁ πλοῦσιότερος τῶν ὀ-

οιλέων, ὁ δυνατώτερος τῶν πλουσίων, ὁ ἰσχυρότερος τῶν στρατιωτῶν, ὁ πῶ φιλόσοφος ἀπὸ τοῦ φιλοσόφου, ὁ γλωσσώτερος ρήτωρ, αὐτὸς ποῦ ἐνῶ δὲν εἴκε τίποτε κατέκεν ὄλα, ποῦ μόνον με τὴν σκάν του διέλυσε τὸν θάνατον, ποῦ με τὰ ἐνόμια ἐτρέπεν εἰς φυγὴν τὰς ὁσθενείας, ποῦ ἐστρεψέ τροπία εἰς τὴν θάλασσαν, αὐτὸς ποῦ ἀνῆλθε μέχρι τρίτου οὐρανοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν παράδεισον, αὐτὸς ποῦ ἐξήρυξε παντοῦ τὸν Χριστὸν ὡς Θεόν, αὐτὸς λέγει: ⁷⁸⁷ Ἄ «Ὀὐδὲν ἑμαυτῷ ὀνοάζα, ἀλλ' ὅσα ἐν τούτῳ δεδικοῦμαι» (Α' Κορ. 4, 4). Αὐτὸς, ποῦ εἶπε πολὺ καὶ τῶσον μεγάλο πᾶθος ἀρετῶν. Λέγει: «Ὁ δὲ ἀνακρίνων με Κύριός ἐστι» (Α' Κορ. 4, 5).

Πίσις λοιπὸν ἡμπορεῖ νὰ καυχήσῃ δι' ἑκεῖ καθαρὰν καρδίαν: «Ἡ ποίος ἔχει τὸ ἄσπρος νὰ εἴπῃ δι' εἶναι καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτιῶν: Εἶναι ἀβύνατον λοιπὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀνθρώπος ἀναμάρτητος. Ἀκόμη κα' ἂν εἶναι δίκαιος, ἢ ἐλεήμων, ἢ φιλότιμος, ὅμως ἔχει κάποιο ἐλάττωμα. Ἡ ὑβρίζει ἀπρεπῶς, ἢ εἶναι μεταδόξος, ἢ κάνει κάτι παρόμοιον, διὰ νὰ μὴ τὰ ἀκαριθμοῦμεν ὄλα. Ἄλλος εἶναι ἐλεήμων, ἀλλὰ πολλὰς φορές δὲν εἶναι σώφρων: Ἄλλος εἶναι σώφρων, ἀλλ' ὅτι ἐλεήμων. Ἄλλος φημιζέται δι' αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, ἀλλος δι' ἄλλη. ⁷⁸⁸ Ἄς ὑποθέσωμεν δι' κάποιος εἶναι εὐσεβὴς καὶ μάλα σὺν παλὺ εὐσεβείας, καὶ ἔχει καὶ ὄλα τὰ καλὰ, καὶ δι' ὅμοιος ὑπερφανεύεται διὰ τὴν εὐσεβείαν του: ἔτσι ἢ ὑπερφάνευσ τοῦ καταστρέφει τὴν εὐσεβείαν. Ὁ φαρισαῖος δὲν ἦταν εὐσεβὴς ποῦ ἐνηστευε δύο φορές τὴν ἄσδομῶδα: Ὅμοιος τὴ ἐλεγε: «Ὅσα ἐμὶ ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες καὶ πλεονέκται» (Λουκ. 18, 11). Καὶ πολλὰς φορές ὁβάνει κανεὶς ἀπὸ τὴν καθαρὰν συνειδήσιν εἰς τὴν ἀλαζονείαν. Ἐτσι ὅποιος δὲν τὸν βλάπτει ἢ ἁμαρτῶν, τὸν βλάπτει ἢ ὑπερφάνευσ.

Δὲν εἶναι δυνατὸν λοιπὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀνθρώπος ποῦ νὰ εἶναι τελείως εὐσεβὴς, ὥστε νὰ εἶναι καθαρὸς ἀπὸ κάθε ἁμαρτιῶν, ὅστε πάλιν κακός, ποῦ νὰ εἶναι τῶσον κακός, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ κάποιο καλὸν ἔστω καὶ μικρόν. Καὶ ἔρηγῶ C Κόποιος κλέπτει, εἶναι πλεονέκτης κα' ἐκμεταλλεῦτης, ἀλλὰ καμμιὰ φορὰ δίδει ἐλεημοσύνην, ἢ σωρονοίτεια, ἢ λέγει κάποιον καλὸν λόγον, ἢ καμμιὰν φορὰν βοηθᾷ ἔστω καὶ ἔνα ἀνθρώπων, ἢ κάποτε ἐκλαύσεν, ἢ ἐμελαγροῦσῃσεν. Ὅστε εὐσεβὴς λοιπὸν ὑπάρχει χωρὶς ἁμαρτιῶν, ὅστε ἀμάρτωλὸς χωρὶς τελείως κανένα καλόν. Τὴ χειρότερον ὑπῆρξεν ἀπὸ τὸν Ἀχαάβ: Αὐτὸς ἐκλεψε καὶ ὀφόνευσεν. Ἐπειδὴ ὅμοιος ἐμελαγροῦσῃσεν, ὁ Θεὸς λέγει πρὸς τὸν Ἥλιαν: «Εἶδες πῶς κατενίγη Ἀχαάβ» (Γ' Βασίλ. 21, 29): Εἶδες πῶς εὐρέθη κα-

ποιο καλόν εἰς τῶσον ὄγκον ἁμαρτιῶν: Ὑπῆρχε τίποτε τὸ χειρότερον ἀπὸ τὸν Ἰούδαν τὸν προδότην, ποῦ τὸν ἠκαλιώτισεν ἢ φιλαργυρία: Ἡ Κι' αὐτὸς ὅμως ἔκαμε κάτι καλόν μετὰ τὴν προδοσίαν, ἔστω καὶ μικρόν. Εἶπε δηλαδὴ: «Ἡμαρτον παραδόσε αἷμα ὄθων» (Ματθ. 27, 4).

Αὐτὸ λοιπὸν ποῦ ἐλεγε. Ἡ κακία δὲν εἶναι εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ μὴ χωρὶς ἢ ἀρετῆ. Τὸ πρόβατον δὲν ἡμπορεῖ ποτε νὰ γίνῃ ἄγιον, διότι ἔκ φύσεως εἶναι ἡμερον: ὁ λύκος οὐδέποτε ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ ἡμερος, διότι ἔκ φύσεως εἶναι ἄγιος. Οἱ φυσικοὶ λοιπὸν νόμοι δὲν καταργοῦνται, ὅστε μετακινούνται, ἀλλὰ παραμένουν ἀμετακίνητοι. Εἰς τὸν ἀνθρώπων ὅμως δὲν οὐραίνονται τὰ ἔσων, ἀλλὰ γίνεται ἄγιος διὰν θέλῃ, ἢ γίνεται ἡμερος διὰν θέλῃ: διότι δὲν τὸν ἐλευθερίζει ἢ φύσος, ἀλλὰ ἔχει προουσιῶν με τὴν ἐλευθερίαν τῆς δουλείας. Ἐ Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν ὅστε τῶσον ἀγαθὸς ὑπάρχει, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἔστω καὶ μικρόν ἁμαρτιῶν, ὅστε τῶσον κακός ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἔστω καὶ μικρόν καλόν.

Εἰς ὄλα λοιπὸν ὑπάρχει ἀνταπόδοσις καὶ εἰς ὄλα ὁμοίῃ. Ἐὰν δηλαδὴ εἶναι κάποιος φονιάς ἢ πονηρὸς ἢ πλεονέκτης, κάποιο βίως καὶ καλὸν τοῦ φρεσίνεται δι' αὐτὸ ἢ ἐπιούσῃ, καὶ δὲν κόνεται ἔξ αἰτίας τῶν κακῶν ποῦ ἔπαρξεν ὁ μῦθος διὰ τὸ ἀγοθόν: Ἐὰν πάλιν κόνει κάποιος μιριάδες καλὰ, ἀλλὰ κόνει καὶ κάποιο κακόν, θὰ πληρώσῃ διὰ τὸ κακόν. ⁷⁸⁹ Ἄ Κράτησέ τα αὐτὰ καλὰ, φύλαγέ τα περιφρουρημένα καὶ σθεθερά. Δὲν ὑπάρχει ὅστε ἀγαθὸς χωρὶς ἁμαρτιῶν, ὅστε κακός χωρὶς δικαιοσύνην. Ἐπαναλαμβάνω πάλιν τὰ ἴδια, διὰ νὰ τὰ ριζώσω, νὰ τὰ φυτεύσω, νὰ τὰ τοποθετήσω εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς σας. Διότι ὁ διάβολος ἐμβάλλει εἰς τὴν ψυχὴν σας μερικάς φροντίδας, ἐπειδὴ θέλει νὰ παραπλανήσῃ τὴν σκέψιν σας, καὶ νὰ σὰς κἀμῃ νὰ ἔχασετε ὄσα σὰς λέγω. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὰ βάζω σταθερὰ εἰς τὴν ψυχὴν σας. Ἐὰν λοιπὸν τὰ φυλάξῃς ἐδῶ καλὰ, καὶ διὰν θὰ ἔγχε ἔξω δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ χάσῃς: Ὅπως ἀκρωθὸς δηλαδὴ ἔάν βάλω χρυσάφι εἰς τὸ χρηματοκιβώτιον, ⁷⁹⁰ τὸ κλειδίον καὶ τὸ σφραγίζω, ὥστε καὶ διὰν θὰ ὀπουσιόζω νὰ ἡμπορῶ ὁ ληστής νὰ τὸ πάρῃ, εἶτι κάνω καὶ διὰ σὰς. Με τὴν ἀδικάκων διδοσκάλειν ὄσα δένω καὶ ὄσα σφραγίζω καὶ σφραγίζω τὴν σκέψιν σας διὰ νὰ μὴ ἐξαλειφθῇ ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ νὰ διαφυλαχθῇ περισσότερο, ὥστε με τὴν ἐδῶ γαλήνην νὰ ἀποκρουσθῇ ὁ ἔξω θόρυθος.

Αὐτὰ ποῦ σὰς λέγω δὲν εἶναι πολυλογία, ἀλλ' ἐμπέλει καὶ φιλοσοφία καὶ ὄγανη τοῦ διδασκάλου, διὰ νὰ μὴ σκορπίσουν τὰ λόγια μου ὡσάν τὰ φύλλα. Τὸ νὰ λέγω λοι-

πάν αυτά δεν είναι βαρετόν δι' ἑμένα, διὰ ὅς τις εἶμι εἶναι ἀσφάλεια. Θέλω νὰ σὺς διδάξω καὶ διὰ νὰ μὴ ἐκὼ ἐπιδοκῆν ἀπλῶς. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν δίκαιος ποὺ νὰ μὴ ἔχη ἁμαρτίαν, ὅσπερ ἁμαρτωλὸς C ποὺ νὰ μὴ ἔχη κάποιο ἀγαθόν. Ἐπειδὴ τις ὑπάρχει ἀνταπόδοσις διὰ τὸ καθένα πρόσεξε τί συμβαίνει. Ὁ ἁμαρτωλὸς πληρώνεται, ἐν ἔχῃ κάποιο ἔστω καὶ μικρὸν καλόν, ὅσον τοῦ ἀρελείται, καὶ ὁ δίκαιος τιμωρεῖται διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ὅσον πρόσει, ἔστω καὶ μικρὸν κακόν ἐν ἔχῃ διαπράξῃ. Τί συμβαίνει λοιπὸν καὶ τί κάνει ὁ Θεός. Ὅριον ἀσθένειαν διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν παρουσίαν ζωῆς καὶ τὴν μέλλουσαν. Ἐν λοιπὸν εἶναι κάποιος δίκαιος καὶ διαπράξῃ κάποιο κακόν, καὶ ἀρωσθήσῃ ἐδῶ καὶ τιμωρηθῆ, μὴ ἀνρωσθήσῃ, ἀλλὰ σκέψου καθ' ἑαυτὸν, ὅτι αὐτὸς ὁ δίκαιος διεπρόσεξε φαίνεται κάποτε κάποιο μικρὸν κακόν καὶ τιμωρεῖται ἐδῶ, διὰ νὰ μὴν καταδικασθῆ ἐκεῖ.

Ἐν πάλιν ἰδὲς D ἁμαρτωλὸν, κλέπτην, πλεονέκτην, ποὺ κάνει χιλιάδες ἁμαρτιῶν καὶ τις καλοπερνᾷ, σκέψου δι' ἐπρόσεξε κάποτε κάποιο καλόν καὶ πληρώνεται ἐδῶ δι' αὐτὸ διὰ νὰ μὴ ζητήσῃ ἐκεῖ τὴν ἀμοιβήν. Ἔτσι, ἐν εἶναι κάποιος δίκαιος ποὺ ὑποφέρει ἐδῶ κάποιο κακόν, πληρώνει ἐδῶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ ἐδῶ καὶ νὰ μεταβῆ ἐκεῖ καθαρός. Ἄν πάλιν εἶναι κανεὶς ἁμαρτωλὸς γενναῖος κακίαν, ποὺ κάνει χιλιάδες ἀσυνεχῆτους ἁμαρτίας, ποὺ κλέπτει καὶ πλεονεκτεῖ, καλοπερνᾷ ἐδῶ διὰ νὰ μὴ ζητήσῃ ἐκεῖ τὴν ἀμοιβήν του. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀνωσθήσῃ καὶ ὁ Λάζαρος εἶχε κάποιαν ἁμαρτίαν, καὶ ὁ πλούσιος κάποιον καλόν, E δι' αὐτὸ λέγει ὁ Ἀβροάμ· Ἐδῶ μὴ ζητῆς τίποτε τὰ καλὰ σου τὰ ἀπέλασες ἐκεῖ, καὶ ὁ Λάζαρος τῆς ἁμαρτίας του.

Καὶ διὰ νὰ μῆτις δι' αὐτὰ δὲν εἶναι ἀπλᾶ λόγια, ἀλλὰ πραγματικῶς, λέγει ὁ Ἀβροάμ· Ἐπέλασες τὰ ἀγαθὰ σου. Πόσα ἀγαθὰ; Ἐκαμεν κάποιον ἀγαθόν; Ἐπληρώσῃς μὲ τὸν πλοῦτον, τὴν ὑγιείν, τὴν καλαιπείραν, τὴν ἐξουσίαν, τὴν τιμὴν. Τώρα δὲν σοὺ χρειάζεται τίποτε Ἐπέλασες τὰ ἀγαθὰ σου. Τί λοιπὸν; Ὁ Λάζαρος δὲν ἠμάρτησε; Ναι καὶ ἀπέλασε τὰ κακὰ αὐτοῦ. Ὅταν σὺ ἀπελάρισαν τὰ ἀγαθὰ, τότε ὁ Λάζαρος ἐπλήρωσε διὰ τὰ κακὰ. Διὰ τοῦτο αὐτὸς τώρα τιμωρεῖται 789 A καὶ σὺ ὑποφέρεις. Ὅσπερ ἐν ἰδὲς δίκαιον ποὺ νὰ τιμωρηθῆ ἐδῶ, καλοτιμᾷ τὸν ἑαυτὸς ἢ ἁμαρτίαν ἔχει καὶ πληρώνει διὰ νὰ φύγῃ ἐκεῖ καθαρός, ἢ τιμωρεῖται περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἀρελεί, καὶ θὰ τοῦ ὑπολογισθῆ αὐτὸ ὡς πρόσθετος ἀμοιβή.

Ἐκεῖ λοιπὸν γίνεται λογαριασμὸς καὶ λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν δίκαιον· Ἔχεις νὰ λάβῃς τόσον. Καὶ ἔστω δι' τοῦ κάνει πιστῶν δέκα ὀβολῶν καὶ τοῦ κάνει λογαριασμὸν διὰ δέκα

ὀβολοῦ. Ἐν λοιπὸν διαπίστων ἐξήγητα ὀβολοῦ, τοῦ λέγει ὁ Θεός· τοὺς δέκα ὀβολοῦς τοὺς ὑπολογίτω διὰ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τοὺς πένθητα τοὺς δικαιοσύνης διὰ τὴν ἀμαρτίαν, καὶ τοὺς πένθητα τοὺς δικαιοσύνης διὰ τὴν ἀμαρτίαν, καὶ τοὺς πένθητα τοὺς δικαιοσύνης διὰ τὴν ἀμαρτίαν. Ἡ δὲ ἰσὺς ἦταν δίκαιος, καθαρός, ἀληθινός, θεοσεβής καὶ ἀπέφευγε κάθε πονηρίαν. Τὸ σῶμα του ἐπιμωρήθη ἐδῶ, διὰ νὰ ζητήσῃ ἐκεῖ τὰς ἀμοιβὰς του. Τοῦ εἶπε δηλαδὴ ὁ Θεός· Ἐὰν ἄλλος οἶμι με κεκορημασμένον σοι, ἢ ἴνα ἀνοκωνῆς δίκαιος. Λοιπὸν ἵς δεῖκνυμεν τὴν ὑπομονὴν τῶν δικαίων, καὶ ἵς δεῖκνυμεν ὑπομονὴν ἀνταξίαν τοῦ καλοῦ τῶν παραδειγμάτων, διὰ νὰ ἀπυλαίσωμεν τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἔχουν ἐτοιμασθῆ διὰ τοὺς ἀγίους, ποὺ ἀγαποῦν τὸν Θεόν. Αὐτὰ μακάρι νὰ ἐπιτάξωμεν μὲ τὴν κάρην καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

7^{ος} Α ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΠΡΟΣ ΕΚΚΗΝΩΤΕ ΠΟΥ ΕΝΗΤΑΝ ΚΑΙ ΠΑΡΗΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ ΤΑΣ ΗΠΙΟ-
ΔΡΟΜΙΑΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΡΕΤΟΝ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΟΥ· ΕΙΣΒΑΘΕΤΕ ΔΙΑ
ΤΗΣ ΣΤΕΣΗΣ ΠΤΑΞΕ, ΟΤΙ ΠΛΑΤΕΙΑ Η ΠΥΛΗ, ΚΑΙ ΗΥΡΥΣΤΡΟΣ Η
ΟΔΟΣ Η ΑΠΑΓΟΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΡΑΓΙΑΝ, ΚΑΙ ΠΟΛΛΟΙ ΕΙΣΙΝ ΟΙ
ΕΙΣΠΡΟΚΡΟΝΟΙ ΔΙ' ΑΓΓΗΣ· ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΕΛΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΘΕΙΟΝ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΞΑΡΟΝ.

1. Εμπυρῶ νά ἀσκοληθῶ πάλιν μέ τήν συνηθισμένην δι-
δασκαλίαν καί νά πῶς παραθέσω τὸ πνευματικόν τραπέζι, ἀλ-
λά διατίθω καί ὑποκωρῶ, διότι βλέπω πῶς δέν οἶς ἰσφελεῖ
εἰς τίποτε ἢ διδάσκει διδασκαλία. Ἄρα καί ὁ γεωργός ἂν
σπεῖρη, μέ ἀπλοκρατῶν τὰ σπέρματα εἰς τήν γῆν καί δέν ἴδῃ
νά θλαστήσουν ἀνάλογα μέ τοὺς κόπους του, δέν καταγίνε-
ται μέ τήν καλλιέργειαν μέ τήν ἴδιον πάλιν προθυμίαν, διότι
πάντοτε ἡ ἐπιείκεια τῆς καρποφορίας ἀλιγοστεύει τὸ βάρος τῶν
κόπων. Β Κατὰ τὸν ἴσον τρόπον καί ἐγὼ θά ἴντεκα εὐκόλα
τὸν πολλὸν αὐτὸν κόπον τῆς διδασκαλίας, ἂν ἤξερα διὰ θά
προήκοτο καί καλύτερον διὰ τὴν ἰσφελείαν σας ἀπὸ τῆς
συμβουλῆς μου. Τώρα ὅμως βλέπω διὰ μετὰ ἀπὸ τόσους συμ-
βουλῆς καί νοθεσίας καί ἐλέγχους (διότι οὐδέποτε ἔπαυσα
νά οἶς ὑπενηθίμῳ τὸ φοβερὸν δικαστήριον, τὰς ἀναφορεῖ-
ακτοὺς εὐθύναι, τὴν ἄσθετον ἐκείνην φωτιάν καί τὸν ἀνά-
νιον σκιάσμα), μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ἄκρατοις (διότι δέν
οἶς κατακρῖνω ὅλους, μὴ γένοιστε) τὰ ἐξέκασαν ὅλα αὐτὰ καί
ἐπῆσαν πάλιν νά παρακολουθήσουν τὸ σακανικὸν C θέαμα
τῶν ἱπποδρόμων. Μὲ ποῖαν ἐπιείκεια λοιπὸν θά ἄρξισα πάλιν
τοὺς ἴδιους ἠγῶνας καί πῶς θά προσφέρω πάλιν εἰς αὐτοὺς
τὴν ἴδιαν πνευματικὴν διδασκαλίαν, ἀραῦ βλέπω πῶς δέν
ἰσφελόνται πλέον εἰς τίποτε, ἀλλὰ ἀπλῶς ἀπὸ κάποιαν συ-
νήθεσαν παρακολουθοῦν καί κεραικοῦν θεθαίως αὐτὰ πού
λέγω καί δεῖκνουν πρὸς ἄνευ διὰ δέκονται μέ εὐκαρίστητον
οὐα λέγια, μετὰ ὅμως τρέκουν πάλιν εἰς τὸν ἱπποδρόμον καί
χειροκροτοῦν ἐκεῖ περισσότερο διὰ τοὺς ἠνιόκους καί δεῖ-
κνουν ἀσυγκράτητον ροιαν, φανατίζονται ἐντόνως, καί πάλ-
λως φορῶς διαπληκτίζονται μετοξὺ τῶν D καί λέγουν, διὰ

ἄλλος ἴσως δὲν ἐπρέξεν καλὰ καὶ ἄλλος ποὺ ἐξεπερόσθηκε ἔπεισε κάποι, καὶ ὁ ἕνας ὑποστήριξε τὸν ἕνα ἡνίοχον καὶ ὁ ἄλλος τὸν ἄλλον; Καὶ ἐκεῖ κανεὶς δὲν σκέπτεται ὅτε ἐνθουσιάζονται τὰ λόγια μου, ὅτε τὰ πνευματικὰ καὶ φρικτὰ μυστήρια ποὺ τελούνται ἐδῶ, ἀλλὰ ὡσὸν ἀκριβῶστα τῶν παγίδων τοῦ σαβῶλου περνοῦν ἐκεῖ ἄληθιν ἡμέραν, παραδομένοιο εἰς τὸ σατανικὸν θέλημα, καὶ γίνονται ἕως θανάτου εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς εἰδωλαλάτρους καὶ εἰς ὅσους θέλουν νὰ ἐπιλασθῶσιν τὴν πίστιν μου.

Ποῖος λοιπὸν θὰ ἡμποροῦσε, καὶ ἀπὸ πέτρα ἀέριον ἔν ἦταν ἢ καὶ ἀνοήτος, νὰ ὑποφέρῃ αὐτὰ χωρὶς πόνου, διὰ νὰ ἡμπορέσω καὶ ἐγὼ Ε' ποὺ φρονεῖς νὰ δεῖνω πνευματικὴν σπογγὴν ἐκ σοῦ; Δὲν μὲν στενοχωρεῖ βαρῶς μόνον ὅτι ὁ κόπος μου δὲν σοῦ ἀπέλει, ⁷⁹¹ Ἄ ἀλλὰ μὲ στενοχωρεῖ περισσότερο διὰν σκέπταμαι, ὅτι αὐτοὶ ποὺ κάνουν αὐτὰ προετοιμαζοῦσιν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς τιν βαρύτεραν καταδίκην. Ἐγὼ λοιπὸν ἀναμένω τὴν ἀμοιβὴν διὰ τοὺς κόπους μου ἀπὸ τὸν Κύριον, διότι ὁ, π' ἐληγάτο ἀπὸ ἐμένα τὸ ἔκαμα, καὶ κατέθεσα τὰ χρήματα, καὶ δίνεμι τὸν θησαυρὸν ποὺ μοῦ ἐνεπιστεῖθη καὶ δὲν παρέλεγα κανένα ἀπὸ τὰ καθήκοντά μου. Αὐτοὶ ὅμως ποὺ ἐπύθην αὐτὰ τὰ πνευματικὰ ἀργύρια, εἰπέ μου, ποῖον ὡλολογίαν καὶ συγγνώμην θὰ ἔχουν, διὰν δὲν εἴδῃ τοὺς ζητηθῶν μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ κέρδος των; Μὲ τί νότια Β' θὰ ἀντικρίσουν τὸν κριτὴν; Πῶς θὰ ἀνθέξουν κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν τὰς ἀφορήτους τιμωρίας; Μήπως ἡμποροῦν νὰ ἐπικαλοῦσθαι ἄγνοιαν; Καθημερινῶς φωνάζω, συμβουλεύω, προτρέπω, δείκνω τὴν κατατροφὴν τῆς πλάνης, τὸ μέγεθος τῆς θλάθης, τὸν δόλον τῆς σατανικῆς μηχανήσεως καὶ ὅτε ἔτσι ἡμπορεῖα νὰ τοὺς πείσω.

Καὶ διὰ τί νὰ ὀμιλῶ διὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν; Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ ἀσπασθῶμεν διὰ τὰ ἐδῶ. Εἰπέ μου πῶς θὰ ἡμπορέσω νὰ παρουσιασθῶ ἐδῶ μὲ θάρρος ὅσοι ἐπιψέγαν εἰς ἐκεῖνο τὸ σατανικὸν θέλημα καὶ θὰ ἔχουν τὴν συνειδήσιν των ἐπαναστατημένην ποὺ θὰ τοὺς κατηγορεῖ; Ἡ μήπως δὲν ἀκούουν αὐτὸν τὸν μακάριον Παῦλον, τὸν διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης, νὰ λέγῃ C «Τίς κοινωνοῖ φωνὴ πρὸς σκότος, ἢ τίς μερῆς πιστῶ μετὰ ἀπίστου» (Β' Κορ. 6, 14); Διότι πόσον ἀξίζει ἡ κατηγορηθῆ ὁ πιστός, διὰν ἐνψυ μετέξει εἰς τὰ ἐδῶ τελεόμενα καὶ τὰς προσευχὰς καὶ τὰ φρικτὰ μυστήρια καὶ τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν, μετὰ τὴν ἐδῶ τελετήν, πηγαίνει καὶ παρακαλοῦθαι τὸ σατανικὸν ἐκεῖνο θέλημα μὴ μὲ τὸν ἀπιστοῦν, μὲ αὐτὸν ποὺ πλανᾶται εἰς τὸ σκότος τῆς ἀσεβείας, καὶ μάλιστα αὐτὸς ποὺ ἔχει κατοχυρωθῆ ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης; Εἰπέ μου λοιπὸν, πῶς

θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ κλείσωμεν τὰ στόματα τῶν εἰδωλαλατρῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων; Πῶς θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ τοὺς ἀδηγήσωμεν καὶ νὰ τοὺς πείσωμεν νὰ μεταστροφῶσιν εἰς τὴν εὐσέβειαν, διὰν θλήσωμεν D αὐτοὺς ποὺ ἐτάχθησαν μὲ τὰ μέτρα μας νὰ συμψύχωνται μαζί των εἰς τὰ δόγματα καὶ καταστροφικὰ ἐκεῖνα θέματα; Διότι, εἰπέ μου, διὰ ποῖον λόγον, ἀπὸ ἔλαθρος ἐδῶ καὶ καθάρσεως τὸν λογισμὸν σου καὶ ἀδηγήσεως τὴν σκέψιν σου εἰς προσοχὴν καὶ κατάνειξιν, πηγαίνει πάλιν ἐκεῖ καὶ καταλερώνεις τὸν ἑαυτὸν σου;

Μήπως δὲν ὁλοθεῖς κάποιον σοφὸν ποὺ λέγει εἰς οἰκοδομίαν καὶ εἰς καθάρσιν τί ἀπέλεσαν πλέον ἢ κόποις (Σοφ. Σειρ. 94, 95); Τοῦτο σηλοῖται καὶ τώρα. Ὅταν λοιπὸν ἡμεῖς ἐδῶ κτίζομεν διὰ τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας καὶ τῆς πνευματικῆς συμβουλῆς καὶ οὐ ἄλλοτε πηγαίνεις, ἐκεῖ καὶ τὰ γερμῆσαι ἴσα καὶ, ὡς θὰ ἐλέγομεν, τὰ ἰσοπεδώνεις, ποῖα ἢ ἀπέλει, ἐάν ἡμεῖς ξανακτίσωμεν ἐξ ἀρχῆς τὴν πνευματικὴν οἰκοδομίαν E καὶ εἰς τὴν ξανακηρηνίζετε; Πόσον ἄνοητον καὶ πορῶλον δὲν θὰ ἦτο; Εἰπέ μου, ἀλήθεια, ἐάν θῆλας κάποιον νὰ κἀνῃ τοῦτο εἰς αὐτὰς τὰς ἄδικας οἰκοδομίας ποὺ κτίζονται μὲ τὰς πέτρας, δὲν θὰ τὸν θεωροῦσε μωροῦν καὶ δὲν θὰ ἔλεγες ὅτι ματαίως καὶ ἀσκόπως κοπάζει καὶ ἐξοθεῖ διὰ πράγματα ἀκέραια; Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον νὰ σκέπτεσαι καὶ νὰ κρίνης καὶ οἱ αὐτὴν τὴν πνευματικὴν οἰκοδομίαν. Ἐγὼ λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μὲ ἔταξεν εἰς αὐτὸ τὸ καθήκον, ἀνεγείρω καὶ ἀνυμνῶ καθημερινῶς ⁷⁹² A αὐτὴν τὴν πνευματικὴν οἰκοδομίαν καὶ προσπαθῶ νὰ σοῦ ἀδηγήσω εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρετῆς. Πολλοὶ ὅμως ἀπ' αὐτοὺς ποὺ βοηθοῦν ἐδῶ εἰς τὴν οἰκοδομίαν, ποὺ ἔχει ἀνεγερθῆ μὲ πολλὸν κόπον, εἰς μίαν κρίσιμον στιγμήν, σκεθὸν μὲ τὰ ἴδια των τὰ χέρια τὴν γερμῶσιν μὲ τὴν ἀπερίγραπτον αὐτὴν ἀμέλειαν, καὶ προκαλοῦν ἔτσι εἰς ἡμᾶς μὲν μεγάλην λύπην, εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των δὲ μεγίστην καταστροφὴν καὶ ἀπερίγραπτον ζημίαν.

2. Ἴσως ἐκώμαμεν σφοδρότεραν τὴν ἐπίπληξιν. Ἐν συγκρίσει θέλω μετὰ τὴν φιλοστοργίαν μας εἶναι σφοδρότερα, ἐν συγκρίσει ὅμως πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ παραπτώματος δὲν ἦταν ὅτε ὅσον ἔλαξεν. B Ἐπειδὴ ὅμως πρέπει νὰ τεινωμεν τὸ χεῖρ εἰς θάβητον καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ ἔχουν πέσει καὶ νὰ δεκνωμεν ἀγάπην καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἀδιοφορήσει, ὅτε καὶ τώρα τοὺς ἀποκλείομεν τὴν σωτηρίαν των. Ἀρκεῖ μόνον νὰ θηλήσωμεν νὰ μὴ ξαναπέσωσιν ποτὲ εἰς τὰ ἴδια παραπτώματα, ἀλλὰ ὡς ἐδῶ νὰ σταματήσωσιν τὴν ἀδιοφορίαν καὶ νὰ ἀπαγορεύσωσιν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των νὰ πηγαίνουσιν εἰς τὰς ἡμιδοξίας καὶ κάθε παροῖσιον σατανικὸν θέλημα.

Διότι ἔκορον Κύριον ποῦ εἶναι φιλάνθρωπος καὶ ἥμερος καὶ προνοητικός, ὁ ὅποιος ἐπειδὴ γνωρίζει τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεώς μας, ὅταν πόνουμεν εἰς κάποιον σφάλμα νυμφόμενοι ἀπὸ τὴν ραθυμίαν, ἕνα μόνον ζητῶ ἀπὸ ἡμῶς, νὰ μὴ ἀπειθαρχήσωμεν, ἀλλὰ νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ αὐτὸ C καὶ νὰ τρέψωμεν δι' ἐξομολόγησιν. Καὶ ἂν κάρωμεν αὐτὸ μὴς ὑπόκειται ἀμέσως τὴν συγκώρησιν. Διότι αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ λέγει: «Μὴ ὁ πῆσαν οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφειν οὐκ ἐπιστρέφει.» (Ἱερ. 8, 4). Ἀφοῦ λοιπὸν ἔζωμεν αὐτὰ, δε μὴ περιφρονῶμεν εἶσι τὸν φιλάνθρωπον Κύριον, ἀλλὰ δε κατανοῶμεν τὴν ἐπιδοθεῖσιν σὺνήθειαν, καὶ δε μὴ δοδῶμεν τὴν πλάτειαν πόλιν οὔτε τὸν εὐρύκωρον δρόμον. Ὅπως ἀκριβῶς ἠκούσατε σήμερον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τὸν κοινὸν Κύριον τῶν δλων νὰ συμβουλεύῃ: «Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πόλης, δεῖ πλατεία ἢ πόλις καὶ εὐρύκωρος ἢ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπόλειαν καὶ πολλοὶ εἰσι οἱ D εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς» (Ματθ. 7, 13).

Ὅταν ἀκούσῃς πλατείαν πόλιν καὶ εὐρύκωρον δρόμον μὴ ἐγγελασθῆς ἐκ τῶν προτέρων, οὔτε νὰ προσέξῃς δεῖ ἀπ' αὐτῆν εἰσερχόμενοι πολλοὶ, ἀλλὰ σκέψου δε ὁδηγεῖ εἰς στενὸν καὶ καταστρεπτικὸν τέλος. Καὶ ἐκεῖνο νὰ συλλογιζῆσαι μὲ σύνεσιν, δεῖ δηλαδὴ δὲν γίνεται λόγος δι' ἀσθητὴν πόλιν, οὔτε ἀπλῆς διὰ δρόμον, ἀλλὰ δι' ἀδάκλων τὴν ζωὴν μας καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κισίαν.

Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ εὐδὲς ἐπι ἤρκασι νὰ λέγῃ: «Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πόλης» καὶ ἠνομάζει στενήν τὴν πόλιν τῆς ἀρετῆς. Ἐπειτα μὲ τὸ νὰ εἴπῃ: «Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πόλης» μὴς διδάσκει καὶ τὴν οἴτιαν διὰ τὴν οἴτιαν μὴς συμβουλεύει τοῦτα. Ἐννοεῖ δηλαδὴ δε ἂν καὶ εἶναι στενὴ E καὶ ἀπαιτεῖται πολλὸς κόπος εἰς τὴν εἰσοδόν, ὅμως ἐὰν κουρασθῆτε ὀλίγον θὰ καταλύξτε εἰς μέγα πλάτος καὶ μεγάλην εὐκωρίαν, ποῦ ἤμπορεῖ νὰ σὴς καρπὸς πολλῆν ἀνεσιν. Μὴ θάλαπτε λουτὸν, λέγει, δεῖ εἶναι στενὴ, οὔτε νὰ σὴς ἀνησαστὴ ἢ ἀρχὴ ἢ νὰ σὴς δυσκολεῖν ἢ στενόπτε τῆς εἰσοδου, διότι ἢ πλατεία πόλις καὶ ὁ εὐρύκωρος δρόμος ὁδηγοῦν εἰς τὴν καταστροφῆν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πολλοὶ ἔξαπατοῦνται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπὸ τὴν εἰσοδόν, καὶ κωρὶς νὰ προσθέτουν τίποτε διὰ τὸ μέλλον, ὁδηγοῦν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς τὴν καταστροφῆν. 798 A Διὰ τοῦτο λέγει δεῖ πλατεία ἢ πόλις καὶ εὐρύκωρος ἢ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπόλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσι οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.

Ὅρθως λοιπὸν ἠνόμασε πλατείαν τὴν πόλιν καὶ εὐρύκωρον τὸν δρόμον ποῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν καταστροφῆν. Διότι οἱ οἱ ὅποιοι τρέκων εἰς τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰ ἄλλα οα-

τανικὰ θέματα καὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν σωφροσύνην καὶ δὲν κάνουν καθόλου λόγον διὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ προτιοῦν τὴν ἀσελασίαν καὶ ὑποδοιλιώνοντα εἰς τὴν ὁστίαν καὶ τὴν γαστραργίαν καὶ καπαγίνοντα καθημερινῶς μὲ μανίαν καὶ ἄσασιν μὲ τὰ κτήματα καὶ μένουν μὲ ἀνοκτὸν τὸ στόμα ἑμπερὸς εἰς τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς. B οὔτοι θαδῶσιν διὰ τῆς πλατείας πόλης καὶ τοῦ εὐρύκωρου δρόμου. Ἀλλὰ διὰν προκωρῶσιν ἄμετὰ καὶ συγκεντρώσων ἐπάνω τους πολλὰ φορτὰ ἀπὸ ἁμαρτήματα, καὶ ἐξαντλημένοι φθάσων εἰς τὸ τέλος τοῦ δρόμου δὲν ἤμποροῦν πλέον νὰ προκωρῶσων, διότι τὸ στένεμα τοῦ δρόμου τοὺς πιᾶει καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ περάσων ἐξ αἰτίας τοῦ ὄγκου τῶν ἁμαρτιῶν τους. Καὶ ἐπι κατ' ἀνάγκην καταλύγων εἰς τὸν κρηινὸν τῆς καταστροφῆς. Εἰπέ μου λοιπὸν, ποῦον ἦταν τὸ θέλημα νὰ θαδῶσιν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸν εὐρύκωρον δρόμον καὶ ἔπειτα νὰ καταντῶσων εἰς τὴν αἰσινίαν καταστροφῆν, καὶ ὡσὸν εἰς δνειρον ἑροῦ εὐκαριστήσων τάρα τρωροῦνται εἰς τὴν πραγματικότητα.

Διότι δεῖ εἶναι τὸ δνειρον μὴς νυκτός, τὸ ἔωο εἶναι ἢ παρούσα ζωὴ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν C καταθήκην καὶ τιμωρίαν ποῦ μὴς ἀναμένει. Μήπως νομίζτε πῶς αὐτὰ ἐγγράφωσαν μόνον διὰ νὰ τὰ θαδῶσων; Ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ἐφρόντισε νὰ γραφοῦν αὐτὰ, διὰ νὰ εὐρίσκωμεν εἰς αὐτὰ προφυλακτικὰ φάρμακα διὰ τὰ πάθη μας, διὰ νὰ ἤμπορῶμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὴν τιμωρίαν ποῦ ἐπικρίεται. Διὰ τοῦτο καὶ τότε ὁ Δεσπότης μας ὁ Χριστὸς ἐπέθετε τὰ κατάλληλα φάρμακα διὰ τὸς πληγὰς καὶ ἔλεγε συμβουλεύων: «Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πόλης». Τὴν ἠνομάζει δε στενήν, δεῖ ἐπειδὴ εἶναι ἐκ φύσεως στενὴ, D ἄλλ' ἐπειδὴ ἢ δούλησις μας, ποῦ ρέπει πρὸς τὴν ραθυμίαν, νομίζε πῶς εἶναι στενὴ. Καὶ δὲν τὴν ἠνόμασε στενήν διὰ νὰ μὴς κόρη νὰ ὑποκωρῶσων. ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸ πλάτος τῆς ἄλλης καὶ νὰ μάθομεν ἀπὸ τὸ τέλος τῶν ποῖα εἶναι ἢ καθὲ μία, ὡστε νὰ προτιμῶμεν τὴν στενήν.

3. Ἀλλὰ διὰ νὰ κατανοήσων ἔλοι αὐτὰ τὰ λόγια, ἑμπερὸς, ἂν θέλετε, νὰ παρουσιάσωμεν αὐτοὺς ποῦ εἰσῆλθαν διὰ τῆς πλατείας πόλης καὶ ἐβόδωσαν διὰ τοῦ εὐρυκώρου δρόμου καὶ νὰ ἰδῶμεν ἐπι ποῦον ἦταν τὸ τέλος των, καὶ αὐτοὺς ποῦ εἰσῆλθον διὰ τῆς στενῆς πόλης καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ, διὰ νὰ ἰδῶμεν καὶ αὐτοὺς ποῖα ἀγαθὰ τοὺς εὐρίσκων. Εὐὰ παρουσιάσω λουτὸν ἑμπερὸς σας ἕναν ἀπ' αὐτοὺς ποῦ εἰσῆλθον δι' ἐκείνης E τῆς πλατείας πόλης καὶ ἕναν ἀπ' αὐτοὺς ποῦ ἐβόδωσαν τὴν στενήν καὶ τεθλιμμένην ὁδόν, διὰ νὰ σὴς δεῖται τὴν ἀλήθειαν πᾶν λόγον τοῦ Κυρίου, κρημοσιωῶν

πάλιν τὴν ἴδιαν παραβολὴν τοῦ Κυρίου. Ποῖος εἶναι λοιπὸν αὐτός ποῦ εἰσῆλθεν ἀπὸ τῆν πλατείαν πόλιν καὶ ἐβάδιζε τὸν εὐρύκωρον δρόμον;

Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ οὐκ δεῖξω ποῖος εἶναι αὐτός καὶ εἰς πόσον μῆκος τοῦ δρόμου ἐπροσάρησε θαλάμων τὸν εὐρύκωρον δρόμον, καὶ τότε νὰ οὐκ φανερώσῃ εἰς ποῖον τέλος κατήντησε. Ἀλλὰ ἔρω ὅτι, ἐπειδὴ εἰσθε ἔχοντες, ἀκαταλόγητα διὰ τὴν ἰσχυρὰν εἶναι ἄνευ ἀνάγκη νὰ τὸ εἴπω καὶ ἕκαστος. ⁷⁹⁴ Ἐνθυμηθῆτε λοιπὸν ἕκαστον τὸν πλοῦσον ποῦ καθημερινῶς ἐνεδύετο μὲ πορφύραν καὶ θύσσον καὶ ἔρωγε λαμπρὰ καὶ ἔσπερε παραστάς καὶ κόλλιας καὶ ἔπινεν ἀγνὸν κρασί καὶ ἐγέμνε κάθε ἡμέραν τὴν κοιλίαν του καὶ εἶπε παραδοθῆ εἰς τὴν ἀουτίαν καὶ εἰσῆλθε διὰ τῆς πλατείας πόλης καὶ ἔξουσε συνεκῆς μὲ εὐκαρίστητον καὶ κοσμητὴν εὐθυμίαν. Διὰ τὰ οὐκ ἔτρεταν ὡδὸν ἀπὸ πηγᾶς, ὑπερέτιμ πολυλοφί, ἀπερίγραπτος ἀπόλαυσις, σαρκιατικὴ ὕλη, χρηματικὴ περιουσία, τμητὸ ἀπὸ τοῦ πολλοῦς, ἔπαινος ἀπὸ τοῦ κόλλιας, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ κάτι ποῦ νὰ τὸν στενωκοῦρ. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον, οὐκ μόνον ἔξουθεν ἄλλην τὴν ἡμέραν μὲ τὸσσην κρασιᾶν καὶ πολυαργίαν, ἢ καὶ οὐκ μόνον εἶπε σαρκιατικὴ ὑγείαν καὶ κάθε ἀνεσι, ἀλλὰ καὶ τὸν πτωχὸν Ἀδάρων, ὁ ὁ ποῖος ἦταν ἐσπληρωμένος εἰς τὴν πόρταν του καὶ πληγυμένους καὶ περιτρανυρισμένους ἀπὸ τοῦς σκόλους ποῦ τὸν ἐγλυφον καὶ ἔλυον ἀπὸ τὴν πείναν, τὸν ἐπροσπερνοῦσε χωρὶς ἔλεος, καὶ δὲν τοῦ εἶδεν οὐτε καὶ ὅπῃ τὸ ψέκον. Αὐτὸς λοιπὸν εἰσῆλθε διὰ τῆς πλατείας πόλης καὶ ἐβάδιζεν εἰς τὸν εὐρύκωρον δρόμον τῆς ἀουτίας, τῆς ὁλοουσίας, τοῦ γέλυτος, τῆς ἀνέσεως, τῆς λαμαργίας, τῆς μῆθης, τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς ἀνοησίας εἰς τὰ ἐνδύματα.

Ἐπὶ πολλὸν λοιπὸν χρόνον, καθ' ἄλλην τὴν διάρκειαν τῆς μαροῦσης ζωῆς, ἐβάδιζεν εἰς τὸν εὐρύκωρον δρόμον, χωρὶς νὰ δοικῆ κατὰ τὸ λυπηρὸν, **Ε** ἀλλὰ πάντοτε ἔπινε δι' αὐτὸν εὐνοϊκὸς ὁ ἀνεμος, καὶ, ἐπειδὴ ἐβάδιζε πάντοτε εἰς τὸν εὐρύκωρον δρόμον, ἐπροσάρησε μὲ μεγάλην εὐκολίαν. Πουθενᾶ σκόλευσι, πουθενᾶ κρημνῶ, πουθενᾶ κρημνῶν κίνδυνος, πουθενᾶ ναύγιον, πουθενᾶ ἀνύμνησις μεταβολῆς, ἀλλὰ πάντοτε ἐπεραιοῦσεν εἰς στερεὸν καὶ ἰσὸν δρόμον, καὶ ἐπέρασεν εἶτι ἄλλην ποῦ τὴν ζωὴν, θυθίζόμενος καθημερινῶς εἰς τὰ κόματα τῆς ἀμαρτίας χωρὶς νὰ τὸ καταλοβαῖν. Καθημερινῶς τὸν κατέτριπταν αἱ ἀρεταὶ ἐπιθυμίας καὶ αὐτὸς εὐκαρίστητος περισσότερον. Συνεκῆς τὸν ἐπολιορκῶσαν ἢ ἀσέλησις, ἢ γαστριμαργία, ἢ φιλαργυρία, καὶ αὐτὸς δὲν συνροθάνετο αὐτὰ τὰ φοβερά, οὐτε ἡμποροῦσε **Δ** νὰ προβάλλῃ τὸ τέλος τῆς οδοῦ, ἀλλὰ ἐκαρπῆτο μόνον τὴν προ-

κωρον εὐκαρίστητον χωρὶς νὰ ἴδῃ σημασίαν εἰς τὴν ἀουτίαν θλίψαν ἐξεγέλυτο δηλοῦσθ, ὡς θὰ ἐλθόμεν, καὶ ἐβάδιζε τὸν εὐρύκωρον δρόμον, τρέπων πρὸς τὸν κρημνόν, διὰ τὴν πολλὴν μῆθῃ δὲν τὸν ἄργε νὰ τὸ συνασθάνῃ. Διὰ τὴν καλοπέρασις εἰς ἄλλα τὰ θιοτικά κατέτινιξε τὸν λογιζόμεν του, ἐτόφλωσε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του καὶ εἶτι ἐβάδιζεν ὡδὸν τυφλὸς χωρὶς νὰ ἔσῃ ποῦ πηγάσει. Ἰοῦς δὲν συνροθάνετο καθόλου ὅτι εἶναι ἀνθρώπος, καθὼς ἐβόλεπε νὰ μὴ ἀντιμετωσῆ κομμίαν δυσκολίαν. **Ε** Διὰ: δὲν οὐόουτε μόνον, ἀλλὰ ἦταν καὶ πλοῦσιος, καὶ οὐκ μόνον ἦταν πλοῦσιος, ἀλλὰ καὶ ὕγης εἰς τὸ σῶμα, καὶ οὐκ μόνον ὕγης, ἀλλ' εἶπε καὶ μεγάλην περιποίησιν, καὶ οὐκ μόνον μεγάλην περιποίησιν, ἀλλ' ἐβόλεπε καὶ τὰ πάντα νὰ τοῦ τρέκουν ὡδὸν ἀπὸ πηγᾶς καὶ ἐξούσεν εἶτι εἰς διαρκὴ εὐκαρίστητον. Ἐβόλε, ἀγαπητοῦ, πόσση ἀνεσι εἶκεν αὐτὸς ποῦ εἰσῆλθε διὰ τῆς πλατείας πόλης καὶ ἐβάδιζεν εἰς τὸν εὐρύκωρον δρόμον;

Κανεὶς ὅμως ἀπὸ τοῦς ἀκούον αὐτὰ μὴ διασθῆ νὰ τὸν μακαρίσῃ πρὸ τοῦ τέλους, ἀλλὰ ὡς ἀναμνήθ ⁷⁹⁵ **Α** τὸ ἀποπέλεμα τῶν πραγμάτων καὶ τότε νὰ ἐκαρπῆ τὴν κρίσιν. Ἄν θέλετε λοιπὸν τᾶρα δε παρουσιάσωμεν καὶ αὐτὸν ποῦ εἰσῆλθε διὰ τῆς στενῆς πόλης καὶ ἐβάδιζε τὴν τεθλιμμένην ὁδόν, καὶ ἄρσο ἴδομεν εἶτι τὸ τέλος ἐκείνου νὰ ἐκαρπῆμεν τὴν ἀρμύζουσαν κρίσιν διὰ τὸν κάθε ἕνα. Καὶ ποῖον ἄλλον ἐκαρπῆμεν τᾶρα νὰ παρουσιάσωμεν παρὰ τὸν Ἀδάρων, ποῦ ἦταν παρμένος εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλοῦσιος, γεμάτος ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ τραύματα καὶ ἐβόλεπε τὰς γλώσσας τῶν σκόλων ποῦ ἐγλυφον τὰς πηγᾶς του χωρὶς νὰ ἡμπορῆ οὐτε νὰ τοῦς διαῖρη; Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν ὁ πλοῦσιος εἰσῆλθε διὰ τῆς πλατείας πόλης καὶ ἐβάδιζεν εἰς τὸν εὐρύκωρον δρόμον, εἶτι καὶ ὁ μακάριος αὐτός (τὸν ὀνομάζω δε ἀπὸ τᾶρα μακάριον διὰ τὴν ἐπρωτήρησε νὰ εἰσελθῇ διὰ τῆς στενῆς πόλης), εἰσῆλθε διὰ τῆς στενῆς πόλης ποῦ εἶναι κατὰ πάντα τελείως ἀντίθετος πρὸς ἐκεῖνην. **Β** Ὅπως ἐκεῖνος διαρκῶς διασκεδάζεν, εἶτι καὶ αὐτὸς ἐξούσεν ἀγωνιζόμενος πάντοτε κατὰ τῆς πείνης. Καὶ ὁ μὲν πλοῦσιος εἶκεν ἐκτός τῆς διασκεδάσεως καὶ τῆς σωματικῆς ὕλης καὶ χρηματικῆς περιουσίας, καὶ καθ' ἄλλην τὴν ἡμέραν ἠσκολεῖτο μὲ τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν μῆθην, ὁ δὲ Ἀδάρων ἐκτός ἀπὸ τὴν πείναν ἐξούσε μὲ τελείαν πτωχείαν καὶ διαρκῆ ἀσθένειαν καὶ ἀνυπόφορα τραύματα, χωρὶς νὰ ἐκῆ οὐτε τὴν ἀπαράτητον τροφήν, ἀλλὰ ἐπιθυμοῦσε τὰ ψέκονα ποῦ ἔσπταν ἀπὸ τὸ τροπέτῃ τοῦ πλοῦσιος, καὶ οὐτε καὶ οὐτὰ ἠδύωνετο.

4. Εἶδες πὸς αὐτὸς εἰσῆλθε διὰ τῆς στενῆς πόλης καὶ ἐβάδιζε τὴν τεθλιμμένην ὁδόν; Εἶδες πὸς **Ε** ὁ πλοῦσιος ἐβό-

βιζε διά της πλατείας και ευρύκάρου ὁδοῦ; Ἄς ἰδοῦμεν τώρα τὸ τέλος τοῦ καθενός, και πῶς ὁ μὲν πλοῦσιος κατήντησεν εἰς στενὸν και καταστρεπτικὸν τέλος, ὁ δὲ πτωχὸς εἰς τέλος πλατὸν και γεωμετῶ ἀνεσιν. Και τοῦτο διὰ τὴν πληροφορηθεῖμεν ἅλα αὐτὰ, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδοκίμασμεν με κάθε τρόπον τὸν εὐρύκωρον δρόμον, ὅτε νὰ φροντίσμεν νὰ εἰσερχώμεθα διὰ της πλατείας πόλης, ἀλλὰ νὰ ἐπιζητήσμεν τὴν στενήν πόλιν και νὰ δοκιμάσμεν τὴν τελλομένην ὁδόν, διὰ νὰ ἠμπορέσμεν νὰ φθάσωμεν εἰς καλὸν και γεωμετῶ ἀπὸ ἡμεῶν τέλος.

Διότι, ὡροῦ ἐφάσε τὸ τέλος της ζωης τοῦ καθενός ἀπὸ αὐτοῦ, πρόσεξε τί λέγει δι' αὐτὸν ποῦ ἐβόησε πρὸς τὴν τελλομένην ὁδόν. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, και ἀνενεχθήσαν αὐτὸν D ἀπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἄβραάμ (Λουκ. 16, 22). Οἱ ἄγγελοι δηλοῦσι τὸν παρέλθον και προηγούμενον αὐτοῦ και τὸν περιτοκίζαν και τὸν ἀποκατάστησαν εἰς τὸν τόπον της ἀνάσεως μετὰ ἀπὸ τὸς πολλὰς ἐκείνας θλίψεις και τὴν ὀδυρομένην διὰ της στενης ὁδοῦ. Εἶδες πόσον μεγάλο φαίνεται τὸ πλάτος της στενης πόλης και της τελλομένης ὁδοῦ εἰς τὸ τέλος. Πρόσεξε τώρα και τὸ καταστρεπτικὸν τέλος τοῦ εὐρύκωρου δρόμου. Ἐπέθανε, λέγει, και ὁ πλοῦσιος, και ἐτόφη. Κανείς δὲν προηγίτο αὐτοῦ, κανείς δὲν τὸν περιτοκίζε, κανείς δὲν τὸν ὡδαγοῦσεν ὅπως τὸν Ἀδάμ. Ἐπειδὴ δηλοῦσι εἰς τὸν εὐρύκωρον δρόμον ἀπελάσαντες ἅλα αὐτὰ και εἶχε πολλοὺς E δορυφόρους, ἐνοῦσιν τοὺς ὑπηρετοὺς, τοὺς κἀλακας και παροστίτους, ὅταν ἐφθάσεν εἰς τὸ τέλος, ἀπεγυμνώθη ἀπὸ ἅλα αὐτὰ και ἐβρηνεν ἔρημος μετὰ ἀπὸ ἅλας ἐκείνας τὰς ἀνάσεις, ἢ καλότερα μετὰ ἀπὸ τὴν μικρὰν ἐκείνην ἄνεσιν και εὐτυχίαν. Διότι ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι μικρὰ συγκρινομένη πρὸς τὴν μέλλουσαν. Μετὰ λοιπὸν τὴν μικρὰν ἄνεσιν, ποῦ ἀπῆλθε μετὰ τὸ νὰ δοκιμῆ τὸν εὐρύκωρον δρόμον, τὸν ὑπεδέξαθη ὁ τόπος της στενωκωρίας και της θλίψεως.

796 A Ὁ πτωχὸς λοιπὸν ἀνεπάθετο εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πατριάρχου και ἀπελάσανε τὰς ἀμοιβὰς διὰ τοὺς κόπους του και τὴν μεγάλην ταλαιπωρίαν. Μετὰ τὴν πείναν και τὰς πληγὰς και τὸ ἔσθλωμα εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλοῦσιου, μετέχει τώρα εἰς τὴν ἀπερήρατον ἐκείνην ἄνεσιν ποῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ με λόγια. Ὁ πλοῦσιος ὅμως μετὰ τὴν ἀπόλαυσιν και τὴν ἄνεσιν και τὴν μεγάλην λαμπυρίαν και τὴν μέθην κατέληξεν εἰς τὴν ἀναπόρευτικὸν κόλασιν, ὅπου ἐκάθετο.

Και διὰ νὰ μῆθῃ ὁ καθένας των ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα, ποῖον ἦταν τὸ κέρδος της στενης ὁδοῦ και ποῖα ἡ κατα-

στροφή και ἡ ζημία της εὐρύκωρου ὁδοῦ, βλέπου B ὁ ἴδιος τὸν ἄλλον ἀπὸ μεγάλην ἀπόστασιν. Και ἴσως πῶς ἔκει ἐν τῇ βίῃ ἐπῆρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρκων ἐν θαλάσῃ, ὅρῃ τὸν Ἄβραάμ ἀπὸ μακρόθεν, και Ἀδάμ ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ (Λουκ. 16, 23). Ἐμένα ποῦ φαίνεται ὅτι ὅπως ἐβλεπε τὴν πόσον ρυτίαν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων, αὐτὸν δηλοῦσι ποῦ ἦταν πεταγμένος εἰς τὴν πόρταν του και ἐκεῖτο ἔμπρὸς εἰς τὰ γλῶσσας τῶν σκόλων νὰ ἐκῆ τώρα τὸσον παρρησιαν και νὰ εἴη εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πατριάρχου, τὸν ἑαυτὸν του δὲ νὰ ἐκῆ περιβλήθῃ με τὸσον ἐντροπὴν και μοῦ με αὐτὴν νὰ καίεται ἐπὶ πλέον και ἀπὸ τὴν φωτιάν, εἶχε μεγαλύτεραν ἀσθησὴν τοῦ πόνου. Βλέπων λοιπὸν τὰ πράγματα νὰ ἴκων τελεῖος ἀντιστροφή C και αὐτὸς μὲν, διὰ νὰ εἰσῆμεν εἶσι, ποῦ ὡσὸν εἰς ὄνειρον και σκῆν ἀπῆλθε τὸν παρόντα ὄσον, νὰ ὑπομένη τώρα τὴν ἀνυπόφορον καταδίωξιν και νὰ ἐκῆ κατανήσει μετὰ τὸν εὐρύκωρον δρόμον και τὴν πλεῖστον πόλιν εἰς τὸσον στενὸν τέλος, ἐνῶ εἰς τὸν πτωχόν συνέβαιναν τὰ ἀντίθετα, διότι διὰ τὴν ὁδὸν ὑπομονὴν ἀπολαμβάνει τώρα τὰ ἀπερήρατα ἐκείνα καλὰ, ὡροῦ περιβλήθῃ εἰς ἀμνησίαν και ἐκαστάλαβε τὴν πραγματικὴν ἀπάντην ποῦ ἰδέσθῃ μετὰ τὸ νὰ προτιμήσῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὸν εὐρύκωρον ἥρημον, παρακαλεῖ τὸν πατριάρχην και λέγει λόγια ἀεολόγητα και γεωμετῶ δάκρυα. Και αὐτὸς ποῦ προηγουμένως ὅτε ἀπῆρθε, ὅτε ἀνεκίετο νὰ ἰδῆ τὸν Ἀδάμ, τὸν πτωχόν, τὸν πεταγμένον εἰς τὴν πόρταν του, ἀλλὰ τὸν εὐκαίνατο, ὅς θῆ ἐλέγμεν, λόγω της ἀκαθαρσίας τῶν πληγῶν του D και λόγω της ἰσχύος του ἀνομιῆς εἰς τὴν ὅσιν ἐξόσε πάντοτε με εὐκαρίστησιν, αὐτὸς τώρα παρακαλεῖ τὸν πατριάρχην και λέγει: Ἐπίστευ Ἄβραάμ, ἐλέησον με, και πέμπων Ἀδάμ, ἵνα δάμῃ τὸ ἄκρον τοῦ δεσπυλίου αὐτοῦ ὕδατος, και καταλύῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνώμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτης (Λουκ. 16, 24).

Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι ἄρκετὰ διὰ νὰ προκαλέσω τὸν σκεπτικόν, ἀλλ' ὅμως ὅτε και εἶσι ὑπερλήθη κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν και ἡ παράκλησις ἦταν παράκαρη, ἐπειδὴ δὲν ἔγινε τότε ποῦ ἔπρεπε. Στέλλε, λέγει, τὸν Ἀδάμ ἐκείνον, τὸν πτωχόν, ποῦ πρῶτα τὸν ἐπικαινοῦμεν, εἰς τὸν ὅποιον ὅτε ψίχουλα εἶδα, E Τώρα τὸν κραιώσομαι, και ζητῶ τὸ εὐαγγέλιον ἐκεῖνο ποῦ ἐγλυφον οἱ σκελοὶ. Εἶδες πῶς τὸν ἐσημύρωσεν ἡ παρρησία; Εἶδες πῶς ὁ εὐρύκωρος δρόμος ἀδήγησεν εἰς στενὸν τέλος; Και δὲν παρακαλεῖ τὸν Ἀδάμ, ἀλλὰ τὸν πατριάρχην. Και τοῦτο ἦταν φυσικόν, διότι δὲν ἐτόλμα ὅτε νὰ ἀντικρούσῃ τὸν πτωχόν. Ἐκαταλάβαινε νομίζω τὴν ἰδίαν του ἀνυπόφορίαν, και συλλογιζόμενος πόσον

ἀνελέητα τοῦ συμπεριφερόμεν, ἠσπαπέετο δι' ἰσως οὐτε θά τοῦ ἀπαντοῦσε. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς δὲν παρακαλεῖ αὐτόν, ἀλλὰ τὸν πατριάρχη. **77** Α Ὅυτε καὶ ἔστι ὄμωσ ἐκέρδιος κἀτι περικοότερον. Τὸ μεγάλο κακὸν εἶναι τὸ κάμνον τῆς εὐκαρίας καὶ ἡ προδοσία τοῦ χρόνου ποῦ μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς οὐστερίας μας. Ποῖον λοιπὸν διαμάντι δὲν θὰ ἐπιλάσσανταν τὰ λόγια αὐτὰ καὶ δὲν θὰ τοῦ ἐπικαλοῦσαν οὐκὸν καὶ συμπράθειαν;

Ὅυτε καὶ ἔτοι ὄμωσ ἀνταποκρίνεται ὁ πατριάρχης εἰς τὴν παράκλησιν του, ἀλλὰ καὶ μὲν τοῦ ἀπαντῆ, τὸν διδάσκει ὄμωσ δι' ὁ ἴδιος ἔγενεν αἰτία διὰ τὰ βασάνά του. Τοῦ λέγει λοιπὸν ὁ πατριάρχης: «Τέκνον, μνήσθητι δι' ἀπέλαδες B τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Ἀλέζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ ὡς δὲ μὲν παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδύνησαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῦτοις μετατὸ ἡμῶν καὶ ὡμῶν κάσρια μέγα ἐστήρικται, ὄμωσ οἱ θεῶν λοντες διασθῖναι ἔθενεν πρὸς ὡμᾶς μὴ δύνανται, μᾶθε οἱ ἐκείθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσι» (Λουκ. 18, 25-26). Εἶναι φοβερὰ αὐτὰ τὰ λόγια καὶ ἱκανὰ νὰ συγκινήσουν ὄμωσ ἔκουν νοῦν. Διὰ νὰ τὸν διδάξῃ λοιπὸν, ὅτι ὁ ἴδιος θεοβαλὸς αἰσθάνεται εὐπλοαγχνίαν δι' αὐτόν καὶ τὸν λυπῶται ἔστι ποῦ εἴλεπει τὴν σκληρὰν τιμωρίαν του, ἀλλὰ δὲν ἤμπορεῖ πλέον νὰ τοῦ προσφέρῃ τίποτε δι' ἀνακούφισιν, σχεδὸν ἀπολογεῖται, καὶ τοῦ λέγει: Ὅθ ἤθελα νὰ οὐ διασθῖσαι. C καὶ νὰ ἀνακουφίσω τοὺς πόνους σου, καὶ νὰ σοῦ ἐλαφρῶνω τὰς σκληρὰς τιμωρίας, ἀλλὰ σὺ ἐπρόλαθες καὶ ἐστέρησες τὸν ἑαυτὸν σου ἀπ' αὐτὴν τὴν παρηγορίαν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λέγει: «Τέκνον, μνήσθητι».

Πρόσθετε τὴν ἀγαθότητα τοῦ πατριάρχου τέκνον τὸν ὀνομάζει. Τοῦτο θεοβαλὸς ἤμπορεῖ νὰ διδῇ ἔμφασιν εἰς τὴν προότητα αὐτοῦ, εἰς ἐκεῖνον ὄμωσ οὐδεμίαν δόσθειαν παρέχει, διότι ἀπ' αὐτοῦ ἔχει προδοθῆ. «Τέκνον, λέγει, μνήσθητι δι' ἀπέλαδες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου». Σκέψου τὰ περαιομένα, μὴ ἔκωνος πόσην εὐχαρίστησιν ἀπέλασεσ, πόσην ἔνεον, πόσην πολυτέλειαν, πᾶς ἔχρησε ὄμωσ τὴν ζωὴν σου D εἰς τὴν λαίμαργίαν καὶ τὴν μέθην, διότι ἐπίστευες δι' αὐτὰ, θὰ εἶναι αἰώνια, καὶ τὰ ἔθεωροῦσες οὐτὰ ὡς ἀγαθὰ. Σύμφωνα μὲ τὴν κρίσιν τοῦ ἰδίου τοῦ ἔθεσε τὴν ἀπάντησιν. Διότι ἐκεῖνος δὲν ἐφαντάζετο τίποτε ἀνώτερον καὶ, ἐπειδὴ δὲν ἔλεπε μὲ τὰ μάτια του τὶ τὸν περιμένει, ἐκεῖνα μόνον ἔθεωροῦσε πᾶς ἦσαν ἀγαθὰ.

5. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνήρξουν καὶ τώρα νὰ λέγουν πολλοὶ, ποῦ ἔκουν κερμυσιθὴ ἀπὸ τὴν ἀσπίαν καὶ τὴν πολυφωγίαν, ὅτι ἀπεκτιῶσαν πολλὰ ἀγαθὰ, ὅταν θέλουν νὰ ἐκαιολογησούν τὴν χειροτέρευσιν τῆς μεγάλης τῶν ἀσπίας. Μὴ

ὀνομάζει, ἀνάμωσ, εὐκαλῶσ οὐτὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ νὰ σκέπτεται ὅτι αὐτὰ ἐδόθησαν θέθαια ἀπὸ τὸν Κύριον E διὰ νὰ τὰ ἀπολαύσασιν μὲ μέτρον καὶ διὰ νὰ διατηροῦμεθα εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ συγκρατοῦμεν τὴν ἄδυναμίαν τοῦ σώματος, τὰ πραγματικὰ ὄμωσ ἀγαθὰ εἶναι ἄλλα, διότι κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι ἀγαθὸν, οὐτε ἡ ἀπάλαυσις, οὐτε ὁ πλοῦτος, οὐτε ἡ πολυτέλεια τῶν ἐνθυμῶτων, ἀλλὰ μόνον τὸ ὄμωσ ἔκουν. Καὶ διὰτὶ λέγω πᾶς ἔκουν μόνον τὸ ὄμωσ; Αὐτὰ πολλὰς φορὰς μᾶθε γίνονται αἰτία καταστροφῆς, δεαν δὲν τὰ κερμυσιθῶσμεν ὄμωσ πρέπει. Διότι ὁ πλοῦτος θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ καταστῆ ἀγαθὸν δι' αὐτόν ποῦ τὸν ἀπέκτησε, ὅταν δὲν τὸν ἐκροεῖται μόνον εἰς τὴν ἀπάλαυσιν, οὐτε εἰς τὰς ἐλευθερὰς εὐχαριστήριαι, ἀλλὰ ἀπολαμβάνει μὲ μέτρον τὴν εὐχαρίστησιν τὰ δὲ περισσεύματα τὰ διανέμει εἰς τὰς κοιλίας τῶν πτωχῶν. Τότε ὁ πλοῦτος εἶναι ἀγαθὸν.

78 Α Ἐὰν ὄμωσ πρέκειται νὰ παραδώσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν ἀπόλαυσιν καὶ εἰς κάθε ἄλλην ὀσπίαν, δεα μόνον δὲν ἀφέλεται, ἀλλὰ πάπτει καὶ εἰς θαθὸν κερμυθόν, πρᾶγμα ποῦ ἔπιθε καὶ αὐτὸς ὁ πλοῦτος. Διὰ τοῦτο λέγει πρὸς αὐτόν ὁ πατριάρχης: «Τέκνον, μνήσθητι δι' ἀπέλαδες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου». Ἐκεῖνα ποῦ ἐνόμωζες πᾶς εἶναι πραγματικὰ ἀγαθὰ αὐτὰ ἀπέλαδες καὶ ὁ Ἀλέζαρος κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀπέλασε τὰ κακὰ, δεα ὄμωσ ἐπειδὴ αὐτὰς τὰ ἔθεωροῦσε κακὰ, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ εἶπε σύμφωνα μὲ τὴν κρίσιν τοῦ πλοῦτου. Διότι ἐκεῖνος ἀπ' αὐτοῦ εἶκε σκαρμυσιεῖ αὐτὴν τὴν γνώμην εἰς τὴν ψυχῆν του B καὶ ἔθεωροῦσε τὸν μὲν πλοῦτον καὶ τὴν ἀπόλαυσιν, καὶ τὴν ἀπολαυσίαν καὶ τὴν πείναν καὶ τὴν θαρεταν ἀρρώστιαν τὰ ἔθλεπεν ὡσὸν κακὰ. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸν ἔθεωροῦσεσ πτωχὸν καὶ εἶκεσ τὴν ἰδουὴν σου ἐσφαλέμενην ἐκεῖνην κρίσιν, θυμῶσ δι' σύμφωνα μὲ τὴν κρίσιν σου, ἀπέλασεσ καὶ σὺ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ μὲ τὸ νὰ θαδίζης τὸν πτωχὸν καὶ εὐρυκαριον δρῶμον, καὶ ὁ Ἀλέζαρος ὄμοίως, σύμφωνα πάλιν μὲ τὴν λογχνῆν σου, ἀπέλασε τὰ κακὰ μὲ τὸ νὰ θαδίζῃ τὴν στενήν πόλην καὶ τὴν τεθλιμμένην ὀδόν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν σὺ εἶδες μόνον τὴν ἀρχὴν τοῦ δρόμου αὐτοῦ δὲ ἔθλεπε καὶ πρὸς τὸ τέλος, καὶ δὲν ἐθελοῦσε καθόλου διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ δρόμου, διὰ τοῦτο αὐτὸς μὲν ἐθῶ πᾶρα ἀνακουφίζεται, C σὺ δὲ ὑποφέρεσ, καὶ καταλήζετε εἰς τελέως ἀνίθεται τέλος. Εἰπάτε ἔς αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὸ τέλος τῆς πλοτείας καὶ εὐρυκαριον ὀδοῦ καὶ ἐκαταλόθατε πᾶς δρῶσαν εἰς τὸ καλὸν τέλος τῆς στενῆς πόλης καὶ τεθλιμμένης ὀδοῦ αὐτοῦ ποῦ τὴν ἐπρωτῆμωσε. Ἄκούσατε λοι-

πὸν καὶ τὸ φοβερότερον· «Καὶ ἐπὶ πᾶσι, λέγει, τοῖσι μετα-
 Ἐδ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάρις μέγα ἐστὶν κτλ., ὅπως οἱ θέλοντες
 διαβῆναι ἐνθεν ἐκεῖ μὴ δύνανται, γρηθὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς
 διαπερῶσι». Μὴ προσπεράσωμεν, ἀγαπίοι, ἀπρόσεκτα αὐτὸ
 ποῦ εἶπεν, ἀλλὰ θε σκεφθῶμεν καλὰ τὴν σημασίαν τῶν λό-
 γων, καὶ πᾶσιν τιμῆν καὶ δέξιματον θέσιν ἀπολαμβάνει **D** ὁ
 πεταγμένος διπλά ἀπὸ τὴν πύρταν, ὁ περιφρονημένος, ὁ πτω-
 χός, αὐτὸς ποῦ ἤγγικετο διαρκῶς κατὰ τῆς πείνης, ὁ γεμῆ-
 νος τραύματα, αὐτὸς ποῦ τὸν ἔγλυρον οἱ σκόλοι.

Μὲ εὐκαρίστητον λοιπὸν ἐπιναλαμβάνει αὐτὰ συνεχῶς,
 διὰ νὰ μὴ ἀπελευθερῆ κανεὶς πτωχὸς ἢ ἀρρωγτος ἢ πεινασμέ-
 νος καὶ ἐλεεινολογήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ νὰ ὑποφέρει
 μὲ τὰς καλὰς ἐλπίδας καὶ νὰ ἀναμένη τὰς ἀπεργασίας ἐ-
 κείνας ἀποδοῦναι καὶ τοῖς μισθοῖς διὰ τοῦς κόπους του, «Καὶ
 ἐπὶ πᾶσι τοῖσι». Ἦ σημαίνει τὸ «Ἐπὶ πᾶσι τοῖσι». Ἄρα
 εἶπεν ὅτι οὐ μὲν ἀπέλαβες εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν ὅλα ἅσα
 ἐθεωροῦσες πῶς ἦσαν ἀγαθὰ καὶ ὅτι ὁ ἄδικος ἀπέλαθεν
 αὐτὰ ποῦ οὐ ἐπίστευες πῶς ἦσαν κακά, προσέθεες καὶ τοῦτο,
 διὰ νὰ τὸν διδάξῃ, ὅτι δι' ὅσα ἔχουν λεκτῆ, **E** ὑπεδέχθη τὸν
 καθένα καὶ τὸ ἀνάλογον τέλος. Ἔσονται μὲν, μετὰ τὴν ἀπο-
 λασιν αὐτῶν, ποῦ ἐθεωροῦσες ὡς ἀγαθὰ, οὐ ὑπεδέχθη ἡ
 φιλίης καὶ ἡ στενωκωρία καὶ ἡ αἰωνία φωσιὰ, αὐτὸν δέ, ἄρα
 ἤγνωσθη εἰς ἀνάκληρον τὴν ζωὴν του πρὸς αὐτὰ ποῦ οὐ ἐθε-
 ωροῦσες ὡς κακά, τὸν ὑπεδέχθη ἡ ἔνθεσις, ἡ ἀπόλαυσις τῶν
 ἀγαθῶν, καὶ ἡ μετὰ τῶν ἀγίων ἀνάπαυσις. Ἐπειδὴ λοιπὸν
 τὸν καθένα εὐρίσκε τὸ ἀνάλογον τέλος, καὶ ἔσονται μὲν ἡ πλα-
 τεῖα πόλις καὶ ὁ εὐρύκωρος δρόμος, οὐ ὑδάτησαν εἰς αὐτὴν
 τὴν στενωκωρίαν, αὐτὸν δέ ἡ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ὁδὸς τὸν
 ἔφερε εἰς αὐτὴν τὴν ἀνεσιν. «Καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσι μεταξὺ
 ἡμῶν καὶ ὑμῶν ⁷⁹⁹ Ἄ κῆρις μέγα ἐστὶν κτλ.»

Πρόσεξε, τὸν πτωχὸν, τὸν πληγωμένον (διὰ νὰ μὴ ἐπι-
 ναλαμβάνει τὰ ἴδια), ποῦ εὐρίσκειται μὲ τὸν πατριάρχην, καὶ
 ποῦ ἀνήκει εἰς τὸν κορὸν τῶν δικαίων. Μεταξὺ γὰρ ἡμῶν
 καὶ ὑμῶν λέγει, ἀνάμεσα εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς οὐς, εἶδες εἰς
 ποῖον ἀποτέλεσμα κατέληξεν αὐτὸς ποῦ ὑπέμεινε μὲ ὑπομω-
 νῆν καὶ εὐκαρίστητον τὴν θάρεϊαν ἐκείνην ὀσθένειον; Λέγει
 λοιπὸν· «Μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν κῆρις μέγα ἐστὶν κτλ.»
 Εἶναι, λέγει, μεγάλο τὸ ἐμπόδιον, ἔτι ἀπὸ τῶν κῆρις, ἀλλὰ
 κῆρις μέγα. Διὰ τὴν ἀνάγκη εἶναι μεγάλη ἡ ἀπόστασις καὶ ἡ
 διαφορὰ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας. Ἡ μία δηλαδὴ εἶναι πλα-
 τεῖα καὶ εὐρύκωρος, ἡ ἄλλη στενὴ καὶ τεθλιμμένη. Καὶ ἡ μὲν
 ἀσπιὰ εἶναι πλατεῖα καὶ εὐρύκωρος, **B** ἡ δὲ πτωχεῖα καὶ ἡ
 νῆκεσι στενὴ καὶ τεθλιμμένη. Ὅπως λοιπὸν ἐδῶ εἶναι ἀντι-

θετοὶ οἱ δρόμοι, καὶ αὐτὸς ποῦ προτιμᾷ τὴν παρθεῖαν βαδίζ-
 ζει τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν, ὅπως ἐπίσης καὶ αὐτὸς
 ποῦ ἐπιδοῦκει τὴν σαρκοσύνην καὶ τὴν ἀκτημοσύνην, ποῦ
 περικρατεῖ τὴν μεταδοξίαν, αὐτὸς δὲ ποῦ οπειθεῖ νὰ βαδί-
 σῃ, τὸν πλατὺν καὶ εὐρύκωρον δρόμον ἐπιμένει εἰς τὴν ἀσω-
 τήαν καὶ τὴν φιλαργυρίαν, καὶ τὴν ἀκαλοσίαν καὶ παρακο-
 λουθεῖ τὰ θλαβερά θεάματα, καὶ ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ
 μεταξὺ αὐτῶν. Ἐστὶ ἀκρίβως καὶ μεταξὺ τριαρίας καὶ ἀμοιβῶν
 ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ. Διὰ λέγει ὅτι μεταξὺ ἡμῶν, διη-
 λούη τῶν δικαίων καὶ ἐναρέτων, ποῦ ἔχουν φθάσει εἰς τοῦτο
 τὸ τέλος, **C** «καὶ ὑμῶν», δηλαδὴ αὐτῶν ποῦ εἰς ἄλλην τὴν
 ζωὴν κατεγίνοντο μὲ τὴν πονηρίαν καὶ τὴν κακίαν, ἐκεῖ το-
 ποθετήθη ἓνα μεγάλο θάραθρον.

Καὶ τὸ θάραθρον εἶναι τόσο μεγάλο, ὥστε μίτε ἐντε-
 θεν ἐσπῶτο πῶς πρὸς ἡμᾶς διαβῆναι δύνασθαι, μίτε ἐκεῖθεν
 πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσαι. Εἶδες τὸ μέγεθος τοῦ θάραθρου; Ἐ-
 δες ἀπάντησιν θαυτεράν ἀπὸ τὴν κόλλασιν; Μήπως ἀπὸ τὴν
 ἀρχὴν τοῦ λόγου διὰν ἠκούσατε τὴν εὐτυχίαν τοῦ πλουτοῦ
 καὶ τὴν μεγάλην περιποίησιν ποῦ ἔχει, περιτοισαμένους ἀπὸ
 θλούς δὲν τὸν ἐθεωροῦσατε εὐτυχομένους; Καὶ διὰν πάλιν ἐ-
 βλέπατε τὸν πτωχὸν ραγμένον εἰς τὴν πύρταν γεμῶτον μὲ τὰ
 θαρεὰ ἐκεῖνα τραύματα **D** δὲν ἔκακοτυχίατε τὴν ζωὴν του;

Νὰ ἔμοις τώρα ποῦ εἰς τὸ τέλος βλέπομεν ὅτι ἔχουν συμ-
 βῆ τὰ ἀντίθετα, καὶ τὸν μὲν πλοῦσιον ἀλέπομεν νὰ τριανί-
 ζεται ὑστερα ἀπὸ ἐκείνην τὴν τριμῆν καὶ τὴν μῆσιν, τὸν δὲ
 πτωχὸν, μετὰ τὴν ἐσκάτην ἐκείνην πτωχεῖαν καὶ τὴν πείναν,
 νὰ εἶναι εἰς τοῦς κόλλους τοῦ Ἄβραμ.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ κόνωμεν μεγάλην τὴν δηλίον εἶναι
 ἀρετῶν νὰ στατήσῃ ἐδῶ τὴν διδασκαλίαν, καὶ νὰ παρα-
 κάλω τὴν ἀγάπην σας, νὰ μὴ ἐπιδοῦκατε τὴν πλατεῖαν πό-
 λιν οὔτε τὸν εὐρύκωρον δρόμον, οὔτε μὲ κῆρις τὸν πτωχὸν
 ἀνεσιν, ἀλλὰ σκεπτόμενοι τὸ τέλος τῆς κῆρις μιάς, αὐτὴν μὲν
 νὰ ἀποφεύγετε, ἀναλογιζόμενοι τὰ κακά ποῦ ἔχουν κατα-
 λάβει αὐτὸν τὸν πλοῦσιον, **E** νὰ ἐπιδοῦκατε δὲ τὴν στενὴν
 πόλιν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν, διὰ νὰ ἠμποροῦμεν νὰ φθά-
 σωμεν, μετὰ τὴν ἐδῶ θλίψιν, εἰς τὸν τόπον τῆς ἀνάκεις. Ἀ-
 ποφεύγετε λοιπὸν, παρακαλῶ, τὰ σατανικά θεάματα, καὶ τὴν
 θλαβεράν παρακολούθησιν ἱποδρομιῶν. Παρακινήσῃν θέ-
 βια νὰ εἴπω αὐτὰ πρὸς χάριν αὐτῶν ποῦ παρεστράφησαν καὶ
 ἐβάδισαν τὸν εὐρύκωρον δρόμον, διὰ νὰ τὰ ἐγκαταλείψουν
 ἀφῶν πληροφροσθῶν καὶ ἀφῶν βαδίσουν τὴν τεθλιμμένην
 ὁδὸν, ἐνωσὶ τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, νὰ ἀεμῶν νὰ φθάσωμεν
 εἰς τοῦς κόλλους τοῦ πατριάρχου ⁸⁰⁰ Ἄ κῆρις καὶ ὁ ἄδικος,
 καὶ ἀφῶ ἐλευθερωθῶμεν εἶσι ὅλοι μαζὶ ἀπὸ τὴν κόλλασιν

τοῦ πυρός, νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ἀπεργραπτα ἐκεῖνο ἀγαθὸ
εἰ δὲ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ οὐκ ἤκουσεν».

Αὐτὰ μακάρι νὰ ἐπιτόκωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φε-
λανθρῶσιαν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον
μαζὶ μὲ τὸν πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὀνύκει ἡ δόξα, ἡ δό-
ναμις, ἡ τιμὴ πάρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, τῶν αἰ-
ῶνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ